

DİCLE KALKINMA AJANSI

2026 YILI ÇALIŞMA PROGRAMI

(01/01/2026-31/12/2026)

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	2
Yönetici Özeti/Sunuş	3
1.Giriş.....	1
2. Sonuç Odaklı Programlar	6
2.1. Kırsal Ekonominin Güçlendirilmesi Sonuç Odaklı Programı (Kırsal SOP)	6
2.2. Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)	20
2.3. Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Girişimcilik Sonuç Odaklı Programı (YOİG SOP)	33
3. Kurumsal Gelişim.....	47
4. Yerel Kalkınma Fırsatları	58
5. Sonuç ve Değerlendirme	62
6. Ekler	63

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
ASGPB	Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi
AÜİP	Ajans Üniversite İş birliği Platformu
BYDO	Batman Yatırım Destek Ofisi
CMDP	Cazibe Merkezleri Destekleme Programı
COVID-19	Koronavirüs Salgını
ÇÜGEP	Çalışan ve Üreten Gençler Programı
DİFB	Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi
DİKA	Dicle Kalkınma Ajansı
EBYS	Elektronik Belge Yönetim Sistemi
FD	Fizibilite Desteği
FDP	Finansman Desteği Programı
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GAP BKİ	Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi
GP	Güdümlü Proje
IPA	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İDB	İzleme ve Değerlendirme Birimi
İşKUR	Türkiye İş Kurumu
KAYS	Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi
KGM	Karayolları Genel Müdürlüğü
KKB	Kurumsal Koordinasyon Birimi
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
MDP	Mali Destek Programı
MYDO	Mardin Yatırım Destek Ofisi
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
OSBÜK	Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu
PYB	Program Yönetimi Birimi
RYSOP	Rekabetçilik ve Yenilikçilik Sektörel Operasyonel Programı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SOGEP	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı
SOP	Sonuç Odaklı Program
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SYDO	Siirt Yatırım Destek Ofisi
şYDO	şırnak Yatırım Destek Ofisi
Kırsal SOP	Kırsal Ekonominin Güçlendirilmesi Sonuç Odaklı Programı
TD	Teknik Destek
TRC	Güneydoğu Anadolu Düzey 1 Bölgesi
TRC3	Mardin, Batman, şırnak ve Siirt illerinden oluşan Düzey 2 Bölgesi
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
Turizm SOP	Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Prog.
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
UEK	Uzaktan Eğitim Kapısı
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
URGE	Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi
YDO	Yatırım Destek Ofisi
YTB	Yatırım Teşvik Belgesi

Yönetici Özeti/Sunuş

Dicle Kalkınma Ajansı, 2008/14306 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 22 Kasım 2008 tarih ve 27062 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmasıyla Mardin ili merkez olmak üzere TRC3 Bölgesi'nde (Mardin, Batman, Siirt, Şırnak) kurulmuş ve Ekim 2009'da faaliyetlerine başlamıştır. Ajans, 4 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 188. maddesinde belirtilen görev ve yetkiler dâhilinde hazırlanan yıllık Çalışma Programı doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. 2026 Yılı Çalışma Programı, Kararnamenin 194. ve 196. maddeleri ile Kalkınma Ajansları Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 21. maddesi hükümleri doğrultusunda, Ajansın 2026 yılında gerçekleştireceği faaliyetleri planlamak üzere hazırlanmıştır.

Kalkınma Ajanslarının görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, geçmiş uygulama tecrübeleri de dikkate alınarak, yeni bir vizyonla gerek işlevsel gerekse kurumsal dönüşüm süreci başlatılmış ve "Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları" bu yaklaşımla yeniden düzenlenmiştir. Yeni usul ve esaslarda çalışma programlarının hazırlanma yöntemi ve kapsamı, stratejik tercihleri ve Sonuç Odaklı Programları (SOP) içerecek şekilde dönüştürülmüştür. Yapılan değişikliklerle Bölge Planlarının işlevsel hale getirilmesi ve paydaşlarla birlikte hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef çerçevesinde; Ajans, daha yönlendirici roller üstlenerek faaliyette bulunduğu bölgenin kalkınmasında lider kurum vasfıyla uyumlu faaliyetler yürütecek ve belirlediği stratejik tercihler doğrultusunda daha odaklı çalışacaktır.

Ajansın stratejik tercihleri ve SOP'lar, çalışma programının temelini oluşturmaktadır. Ajansın orta vadede odaklanacağı stratejik tercihler doğrultusunda ilk olarak hazırladığı "Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması SOP'u" için öncelikle paydaşların sürece dahil olabilmeleri amacıyla bilgilendirme ve farkındalık artırma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 2019 yılı sonunda Ajansımız, Karacadağ ve İpekyolu Kalkınma Ajansları ile Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP BKİ) ortaklığında "Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma SOP'unu" geliştirmiştir. Ajansımız 2021 yılında Bölgemizde imalat sanayi alanında yoğunlaşan ihtiyaç ve talepleri karşılamak amacıyla "İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi SOP'unu" geliştirmiştir. SOP'ların hayata geçirilmesi ve ilgili paydaşlarla iş birliği ve koordinasyonun sağlanabilmesi için 2019 ve 2020 yılları geçiş süreci olarak değerlendirilerek, 2025 yılına kadar uygulanmıştır. 2025 Yılında ise hazırlanan SOP yönetim planları kapsamında "Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması (Tarım SOP)", "Kırsal Ekonominin Güçlendirilmesi SOP (Kırsal SOP)" ve "İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi SOP" ise "Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Girişimcilik Sonuç Odaklı Programı (YOİG SOP)" olarak revize edilmiş "Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma SOP"unun ise içeriği güncellenerek uygulanmaya devam edilmesine karar verilmiştir.

Ajansın 2026 yılı Çalışma Programı; TRC3 2024-2028 Bölge Planı vizyonu ile bölgenin stratejik amaç ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak Ajans'ın 2026 bütçe yılına ilişkin program ve faaliyetlerini ortaya koyan bir temel doküman niteliğindedir.

1.Giriş

Ajans, Bölgesi'nde kalkınma sürecinin tamamlayıcı aktörü olma vizyonu ile belirlenen temel ilke ve değerler ile politikalar çerçevesinde stratejik amaçlarını gerçekleştirerek misyonunu yerine getirmeye çalışmaktadır. Ajansın asıl amacı ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, bölgesel gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, diğer bölgelerle olan sosyoekonomik gelişmişlik farkını kapatmak, bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak ve bölgesel gelişmişliği dengelemektir. Ajans, Bölge'nin uzun vadede bu amaca erişebilmesi için aşağıda verilen temel ilke, değer ve politikaları benimsemiştir.

Ajansın Kurumsal Vizyonu:

"Bölgesinde iş birliği ve eşgüdüm ile yerel kurumsal kapasiteyi geliştirerek bölgesel kalkınma sürecinde yenilik ve değişime öncülük eden lider bir kurum olmak."

Ajansın Kurumsal Misyonu:

"Teknik ve uzmanlık kapasitesi ile mali kaynaklarını etkin yönlendirerek, paydaş tüm aktörlerin kalkınma faaliyetlerinin eşgüdümünü sağlayarak "kalkınmış ve müreffeh bir Bölgeye" dönüşümde referans kurum olarak pro-aktif rol almak."

Ajansın Temel İlke ve Değerleri:

- Akılcılık
- Güvenilirlik
- Şeffaflık
- Hesap verebilirlik
- Sosyal paydaşlık ve sosyal içerme
- Bölgesel değerlere saygı

Ajansın Politikaları:

- İnsan odaklılık
- Katılımcılık ve yönetim
- Yaratıcı ve yenilikçi fikirlerin teşvik edilmesi
- Rekabet ikliminin geliştirilmesi
- Uzman ve nitelikli insan kaynağı ile çalışma
- Çalışan memnuniyeti
- Bilimsel bilgi ile bilginin yönetimi ve paylaşılması

Ajansın Stratejik Amaçları:

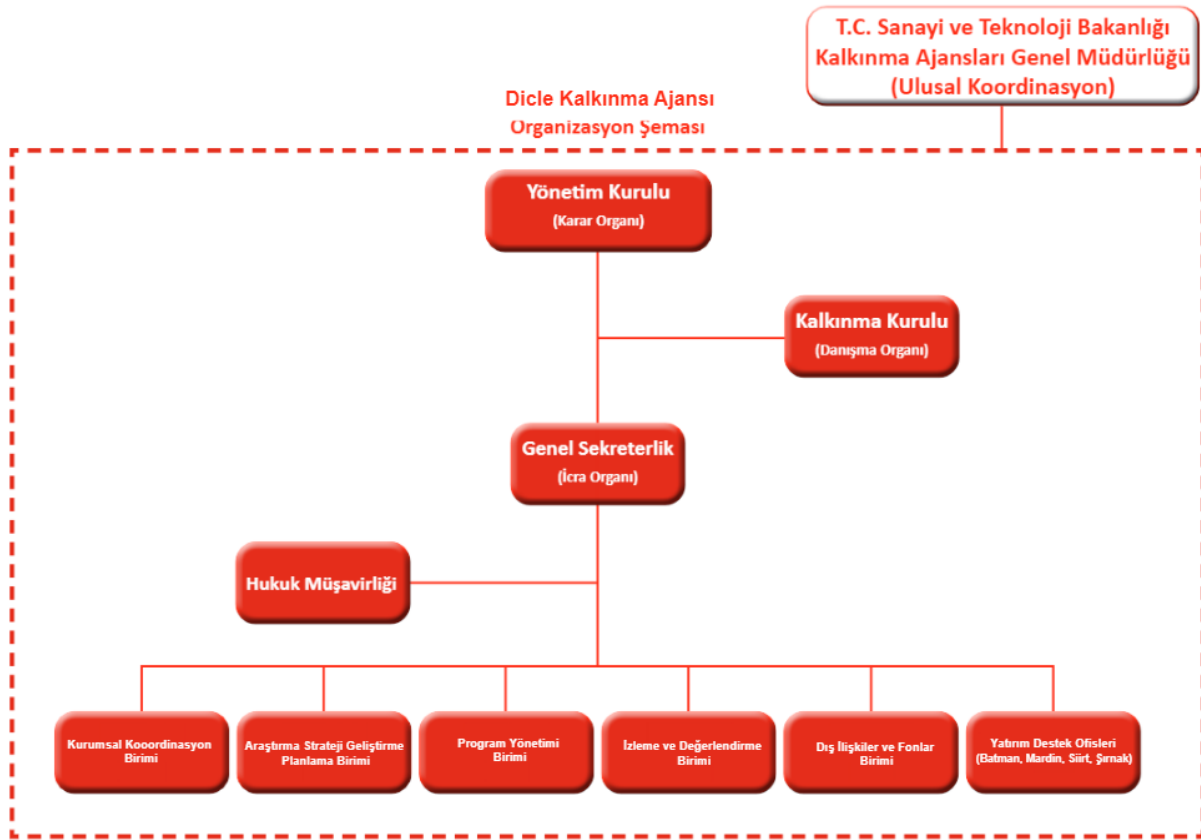
- Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması
- Bölgesel ve bölgeler arası sosyo-ekonomik farklılıkların azaltılması
- Bölgesel gelişmenin hızlandırılması
- Yerel ve bölgesel aktörlerin eşgüdümünün geliştirilmesi
- Üst ölçekli planlarda belirlenen gelişme eksenlerinde gerçekleşen gelişme ve değişimlerin izlenmesi ve paylaşılması

Organizasyon Yapısı:

Dicle Kalkınma Ajansı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda aşağıda belirtilen organizasyon şeması çerçevesinde çalışmalarını yürütmektedir. Yönetim Kurulu Ajans'ın "karar organı" olup iki ayda bir toplanmaktadır. Ajans'ın icra organı olan Genel Sekreterlik, Araştırma Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi, Program Yönetimi Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi, Kurumsal Koordinasyon Birimi ile Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi şeklinde örgütlenmiştir. Bununla birlikte Ajansın görev alanı olan dört ilde (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) yatırım destek ofisleri bulunmaktadır.

Ajans, aşağıda verilen teşkilat yapısıyla hem mevzuattan gelen görev ve sorumluluklarına yönelik faaliyetleri yürütecek olup hem de SOP hazırlama, yürütme ve değerlendirme çalışmalarının yürütülebilmesi için gerekli kapasiteyi oluşturmaya yönelik kurumsal dönüşümü sağlayacaktır.

Şekil 1. Ajans Organizasyon Şeması

Stratejik Tercihler ve Sonuç Odaklı Programların (SOP) Belirlenmesi

Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları çerçevesinde stratejik tercih ve sonuç odaklı program belirleme çalışmaları yürütülmüştür. Stratejik tercihler belirlenirken TRC3 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı'nda öngörülen gelişme eksenleri, öncelikler ve tedbirler esas alınmıştır. Ayrıca Ajansımızın geçmiş dönemde yaptığı planlama ve analiz çalışmaları, sektör raporları, saha ziyaretleri, çalıştaylar, anket sonuçları, derinlemesine mülakatlar ve daha önce yürütülen faaliyetler göz önünde bulundurulmuştur. Tüm bu çalışmalar ve Ajansın kurulduğu günden bu yana Bölge'de edindiği tecrübeler ve alınan görüş-öneriler ile belirlediği stratejik tercihler aşağıdaki gibidir:

1. Bölge'nin sahip olduğu kırsal kalkınma potansiyelinin açığa çıkarılarak güçlendirilmesi
2. İstihdam olanaklarının artırılmasıyla işsizliğin azaltılması
3. Bölge'nin yatırım ortamının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi
4. Bölge'de girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması
5. Bölge turizminin rekabet düzeyinin artırılması
6. Dezavantajlı grupların sosyal ve ekonomik entegrasyonlarının sağlanması
7. Bölge'deki kamu kesimi ve yerel yönetimlerde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi

TRC3 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı

“Sahip olduğu beşeri ve doğal kaynakları ile mekânsal potansiyelini etkin bir şekilde kullanarak iş birliği ve eşgüdüm ile yerel kurumsal kapasiteyi geliştirerek dengeli kalkınmada model bir bölge olmak” planın vizyonunu oluşturmaktadır.

TRC3 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı; Bölgenin sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, gelişme potansiyelini ve sektörel/tematik hedeflerini belirlemek üzere hazırlanmıştır. Bölgelerarası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması ve bölge halkının genel refah seviyesinin artırılmasını amaçlayan bu plan, belirlenen stratejiler doğrultusunda bölgesel kalkınmanın harekete geçirilmesini ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesini hedeflemektedir. Kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ve STK’lar ile ilgili tüm kesimlerin görüş, öneri ve değerlendirmeleri alınarak katılımcı bir anlayışla hazırlanan Bölge Planı, Bölgenin 2024-2028 dönemini kapsayacak şekilde geliştirilen stratejiler doğrultusunda geleceğe yönelik çeşitli öngörülerini içermektedir.

Bölge Planı’nda 4 temel stratejik öncelik belirlenmiş olup, belirlenen stratejik öncelikler kapsamında hedefler ve tedbirler oluşturulmuştur. Oluşturulan stratejik öncelikler ve hedefler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. TRC3 2024-2028 Bölge Planı Stratejik Çerçevesi

Vizyon	Stratejik Öncelikler	Hedefler
“ Sahip olduğu beşeri ve doğal kaynakları ile mekânsal potansiyelini etkin bir şekilde kullanarak iş birliği ve eşgüdüm ile yerel kurumsal kapasiteyi geliştirerek dengeli kalkınmada model bir bölge olmak”	1.Tarımsal Üretimde Verimliliğin, Katma Değerin ve Rekabet Gücünün Artırılması	1.1. Bitkisel Üretimde Kalite ve Verim Artırılacaktır. 1.2. Hayvansal Üretimde Potansiyel Geliştirilecek ve Verim Artırılacaktır. 1.3. Katma Değeri Yüksek Yerel Tarım Ürünlerinin Üretimi Artırılacak, Tanıtım ve Pazarlama İmkanları Geliştirilecektir. 1.4. Yeşil Büyüme Ekseninde Sürdürülebilir Tarımsal Üretim Modeli Yaygınlaştırılacaktır. 1.5. Üretici Örgütleri ve Aile İşletmelerinin Kapasiteleri Artırılacak ve Tarımsal İşletmelerin Rekabet Gücü Geliştirilecektir.
	2. Turizmin Geliştirilmesi, Turizm’de Bölgenin Rekabetçiliğinin Artırılması	2.1. Turizm Altyapısı Geliştirilecektir. 2.2. Turizm Sektöründe Hizmet Kalitesi Artırılacaktır. 2.3. Turizm Türleri Çeşitlendirilecek ve Yeni Destinasyonlar Belirlenecektir. 2.4. Bölgeye Özgü Ürünlerin Tanıtımı ve Markalaşma Çalışmaları Yapılacaktır. 2.5.Tanıtım ve Markalaşma Çalışmaları Geliştirilecektir.
	3. Ticaret ve Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi	3.1. Yatırım Ortamı İyileştirilecek ve Sanayinin Rekabet Gücü Artırılacaktır. 3.2. TRC3 Bölgesi İhracat Potansiyeli Güçlendirilecektir. 3.3. Girişimcilik Geliştirilecektir. 3.4. TRC3 Bölgesi’nde İstihdam Artırılacak ve Mevcut İş Gücünün Niteliği Geliştirilecektir. 3.5. Ar-Ge ve Yenilikçilik Desteklenecektir. 3.6. Sanayide Yeşil Dönüşüm Sağlanacaktır.

	4. Sürdürülebilir Çevre ve Mekânsal Altyapının Geliştirilmesi	4.1. Çevrenin Korunmasına Yönelik Çalışmalar Yapılacaktır. 4.2. Kentsel ve Kırsal Altyapı Geliştirilecektir. 4.3. İklim Değişikliğine Uyum ve Afet Risklerinin Azaltılması İçin Kapasite Geliştirilecektir. 4.4. Yenilenebilir Enerji Kullanımı ve Kaynak Verimliliği Uygulamaları Artırılacaktır. 4.5. Daha Dengeli Bir Mekansal Dağılım ve Kapsayıcı Büyüme Sağlanacaktır.
--	--	---

Mardin, Batman, Siirt ve Şırnak illerini kapsayan TRC3 Bölge Planı; katılımcılık, şeffaflık, sürdürülebilirlik, eşitlik ve sosyal içerme ilkeleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Plan, OİKP ve BGUS başta olmak üzere üst ölçekli planlar ile uyum içerisinde olup içerdiği strateji ve politikalar ile Ajansın SOP'ları ile paralellik arz etmektedir. DİKA koordinasyonunda hazırlanan TRC3 Bölge Planı, bölgenin kalkınması, bölgelerarası eşitsizlik farklarının giderilmesi ve bölgesel gelişimin sağlanması adına bölgenin mevcut durumunun tespit edilmesi ve tespit edilen göstergeler ışığında belirlenen stratejilere göre 2024-2028 yılları arasındaki dönem için bir projeksiyon oluşturmayı amaçlamaktadır. Bölge Planı'nın hazırlık sürecinde 4 ilde gerçekleştirilen çalıştaylar, çalıştayda katılımcıların görüş ve önerileri doğrultusunda geliştirilen çalıştay sonuç raporu, paydaş/saha görüşmeleri, dış paydaş anket çalışması ve mevcut durumun tespitine yönelik resmi istatistiki veriler ile yereldeki ilgili kurum ve kuruluşlardan temin edilen verilerden faydalanılmıştır.

Bölgenin Fırat-Dicle Havzası içerisinde yer alan bereketli ovaları, uygun iklim şartları ve su kaynaklarının varlığı tarım sektörü açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Bu potansiyelin değerlendirilmesi, Bölge ekonomisinin gelişmesi ve kır-kent dengesini gözeterek bölge içi gelişmişlik farklarının giderilmesi gerekçeleri doğrultusunda "Tarımsal Üretimde Verimliliğin, Katma Değerin ve Rekabet Gücünün Artırılması" stratejik önceliği belirlenmiştir.

Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapan TRC3 Bölgesi, zengin bir kültürel mirasa sahip olması nedeniyle kültür ve inanç turizminde de önemli bir potansiyel taşımaktadır. Ancak bu tarihi ve kültürel zenginliğe rağmen Bölge'yi ziyaret eden yabancı turist sayısı ile turistlerin ortalama kalış sürelerinin oldukça düşük olması, bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediğinin bir göstergesidir. Bölgenin turizm hizmet kapasitesinin, turizm çeşitliliğinin ve tanıtım çalışmalarının yetersiz olması gerekçeleri doğrultusunda "Turizmin Geliştirilmesi, Turizmde Bölgenin Rekabetçiliğinin Artırılması" stratejik önceliği belirlenmiştir.

Bölgesel teşviklerin cazipliği, sahip olduğu genç nüfus potansiyeli ve Ortadoğu pazarına yakın olması Bölgenin ön plana çıkan özellikleri arasındadır. Emek yoğun sektörler başta olmak üzere yatırım taleplerinin arttığı Bölge'mizde, taleplerin karşılanması ve ihracat potansiyelinin değerlendirilmesi açısından ticaret ve sanayi altyapısı yetersiz durumdadır. Bu bağlamda genç nüfus potansiyelinin değerlendirilerek, nitelikli iş gücünün artırılması, üretimde verimli ve katma değerli üretim imkânlarının geliştirilmesi, ar-ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin desteklenmesi ve enerji alanında etkili tüketim ve kaynak verimliliğinin sağlanması ihtiyaçları doğrultusunda "Ticaret ve Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi" stratejik önceliği belirlenmiştir.

Bölge içerisinde kırdan kente göçün artması ve plansız büyüyen kentlerde mevcut altyapı olanaklarının yetersiz olması çevresel problemleri de beraberinde getirmektedir. Bu durum Bölgenin yaşam standardını olumsuz etkilemektedir. Kentsel yaşam kalitesinin artırılması, kentsel ve kırsal altyapı olanaklarının geliştirilmesi ve iklim değişikliğiyle mücadele edilmesi ve uyum sağlanması amacı doğrultusunda "Sürdürülebilir Çevre ve Mekânsal Altyapının Geliştirilmesi" stratejik önceliği belirlenmiştir.

Bölge Planı'nın eki olan Mevcut Durum Analizi çalışması; raporun yaklaşım ve yöntemini, Bölgenin konumu ile diğer planlarla ilişkisini, demografi, eğitim, kültür, spor, sağlık, dezavantajlı gruplar, iş gücü ve istihdam yapısı ile tarım, sanayi, enerji ve hizmetler (turizm, ticaret) sektörlerinin mevcut durumunu kapsamaktadır. Ayrıca çevre, mekânsal yapı, kentsel altyapı, kentleşme, kentsel kademelenme, kırsal altyapı, kırsal yerleşimler, ulaşım, bilgi ve iletişim sektörlerine ilişkin mevcut durum ile Bölgenin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin ortaya koyulduğu GZFT analizinden oluşmaktadır.

Kalkınma Ajansları Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esasları çerçevesinde Bölge Planı ve öncelikleri ile uyumlu stratejik tercihler belirlenmiş ve bu stratejileri destekleyecek SOP'lar oluşturulmuştur. SOP; Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nde belirtilen bölgesel program tanımına uygun olarak, stratejik olarak belirlenmiş kalkınma hedeflerini yakalamak üzere hazırlanan orta vadeli programlardır. Bu programlar, belirli bir sektör, tema veya mekânda kalkınma sürecinde sonuç elde etmek amacıyla alt program, tedbir, proje ve faaliyetleri içeren; nitelikli analize dayanan, ilgili kurumlarla iş birliği içinde hazırlanan ve ölçülebilir sonuç ile çıktı hedefleri barındıran çalışmalardır. SOP'lar, Ajansın orta vadeli öncelik alanlarını, kurumsallaşmasını, proje ve faaliyetlerini ve bunlara ayrılacak tahmini mali kaynaklarını sonuç odaklı ve bir bütün olarak ortaya koyan programlar olarak geliştirilmiştir.

2026 Yılı Çalışma Programı yıl içerisinde gerçekleştirilecek Ajans faaliyetlerini; bütçesi ise bu faaliyetler için ihtiyaç duyulan kaynakları gösterecek şekilde hazırlanmıştır. Belirlenen her bir SOP bünyesindeki proje ve faaliyetler;

- Araştırma, Analiz ve Programlama
- İş birliği ve Koordinasyon
- Kapasite Geliştirme
- Tanıtım ve Yatırım Destek
- Ajans Destekleri
- Önemli Kamu Yatırımları
- AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler
- Diğer Proje ve Faaliyetler, başlıkları altında ayrıntılı bir şekilde oluşturulmuştur.

Orta vadeli olarak belirlenen Sonuç Odaklı Programlar çerçevesinde, TRC3 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı stratejik öncelikleri altında bulunan tedbirlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir. Bu doğrultuda bütüncül bir şekilde Bölge'deki kurumların bu süreçlere katılımı koordine edilecek ve Bölge Planı hedeflerine ulaşmada Bölge genelinde müdahaleler gerçekleştirilecektir. Özellikle Sonuç Odaklı Programlar vasıtasıyla bu müdahalelerin o konularla ilgili görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, akademi, sivil toplum ve özel sektör iş birliğiyle gerçekleştirilmesine yönelik adımlar atılacaktır.

2. Sonuç Odaklı Programlar

2.1. Kırsal Ekonominin Güçlendirilmesi Sonuç Odaklı Programı (Kırsal SOP)

a. Amaç

Genel Amaç

Bölge içi gelişmişlik farkı ve göçün azaltılması odağında, sürdürülebilir üretim ve gelir modeline sahip ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi yoluyla kırsalda refahın iyileştirilmesidir.

Özel Amaçlar

1. Kırsalda üretim altyapısının güçlendirilmesi, girişimciliğin ve kooperatifleşmenin desteklenmesi
2. Kırsalda üretilen gıda, tarım, hayvancılık ve orman ürünlerinde katma değerin artırılması, markalaşma ve pazarlama imkanlarının geliştirilmesi
3. Sürdürülebilir tarım ve tarımsal sulamada verimlilik uygulamalarının yaygınlaştırılması
4. Kırsal ekonomide öne çıkan bağcılığın, fıstık sektörünün, küçükbaş hayvancılığın ve arıcılığın geliştirilmesi
5. Yenilikçi tarım uygulamalarının ve tarımda teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması
6. Tarım yayımcıları, üretici örgütleri ve aile işletmelerinin kapasite geliştirici faaliyetlerle desteklenmesidir.

a. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

On İkinci Kalkınma Planı'nda "3.4.8. Kırsal Kalkınma" temasında, kırsal kesimde üretken işgücü oluşturularak ekonominin canlandırılması, sürdürülebilir doğal kaynak yönetiminin sağlanması ve yaşam kalitesinin artırılması suretiyle nüfusun kırsalda tutundurulması temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaç çerçevesinde, kırsalda nüfus kaybını önlemek ve tersine göçü sağlamak için beşeri ve sosyal sermayenin geliştirilmesi, ekonominin çeşitlendirilmesi yoluyla kırsal alanların çekiciliğinin artırılması hedeflenmektedir. Ayrıca kırsalda üretici örgütlerinin güçlendirilmesi ve kooperatifçiliğin etkinleştirilmesi, sürdürülebilir geçim kaynaklarının oluşturularak aile işletmelerinin desteklenmesi ve yoksulluğun azaltılması amacıyla ölçek ve dayanışma ekonomisine önem verilmesi uygulanacak tedbirler arasında yer almaktadır. Plan'da kırsal ekonominin büyümesi için desteklenecek tarım dışı sektörlerin çeşitlendirileceği, girişimcilik ve kırsal yenilikçiliğin teşvik edileceği, toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilir ve etkin kullanılmasının sağlanacağı vurgulanmıştır.

2024-2028 BGUS'da geleneksel kır-kent nüfus eşğine ve AB ile uyumlu tanıma göre kırsal alan kapsamına giren ilçe merkezlerinin kırsal politika kapsamında değerlendirileceği belirtilmektedir. Kırsallığın baskın olduğu yerlerde hanehalkı gelirlerinin de görece düşük kaldığı tespit edilmiş ve buna göre, gelecek 5 yılda bölgesel gelişme kapsamında atılacak adımlar arasında, kırsal ekonominin büyümesinin sağlanması temel hedef olarak benimsenmiştir. Bu kapsamda, başta kırsal ekonominin omurgasını oluşturan tarım sektöründe olmak üzere, üretkenliğin artırılmasına yönelik faaliyetlerin destekleneceği, tarımsal üretimde girdi-çıktı faktörleri gözetilerek verimliliğin ve rekabet gücünün artırılmasına yönelik akıllı uzmanlaşma stratejilerinin izleneceği ifade edilmiştir. Kırsal ekonominin çeşitlendirilmesine yönelik faaliyetlerin desteklenmesi, kırsal alanda yaşam kalitesinin artırılması, kırsaldaki nüfusun yaşlanması bağlamında demografik dönüşüme yönelik tedbirler alınması, doğal kaynakların korunması, yenilenebilir enerji yatırımları yaygınlaştırılması, kırsal politikada beşerî ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi de bu hedefler arasında yer almaktadır.

Dicle Kalkınma Ajansı tarafından 2024-2028 dönemi için hazırlanan TRC3 Bölge Planı'nda belirlenen stratejik önceliklerden biri de "Tarımsal Üretimde Verimliliğin, Katma Değerin ve Rekabet Gücünün Artırılması" dır. Bu strateji kapsamındaki hedefler;

1. Bitkisel Üretimde Kalite ve Verimlilik Artışı Sağlanacaktır.
2. Hayvansal Üretimde Mevcut Potansiyel Geliştirilerek Verimlilik Artırılacaktır.

3. Katma Değeri Yüksek Yerel Tarım Ürünlerinin Üretimi Artırılacak, Tanıtım ve Pazarlama İmkanları Geliştirilecektir.
4. Yeşil Büyüme Ekseninde Sürdürülebilir Tarımsal Üretim Modeli Yaygınlaştırılacaktır.
5. Üretici Örgütleri ve Aile İşletmelerinin Kapasiteleri Artırılacak, Rekabet Gücü Geliştirilecektir.

Kırsal SOP amaç ve öncelikleri, yukarıda bahsedilen üst ölçekli planlar ve TRC3 Bölge Planı dikkate alınarak bu strateji belgelerinde ortaya konan hedef ve tedbirlerle uyumlu olarak hazırlanmıştır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasında (SEGE-2022) TRC3 Bölgesi'nde merkez ilçeler ile görece sanayisi gelişmekte olan üç ilçe 3. ve 4. kademe, diğer tüm ilçeler 5. ve 6. kademe ilçeler olarak tanımlanmaktadır. Kırsal alan tanımına uyan bu gelişmişlik kademesindeki bütün ilçelerin diğer yerleşimlere göç verdiği tespit edilmiştir. 2025 yılında yapılan İl SEGE çalışmalarında Düzey 2 bölgelerinin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 23. sırada yer alan bölgede, nüfusun önemli bir kesimi kırsal alanda yaşamakta ve geçimini tarımsal faaliyetlerden sağlamaktadır. Plan dokümanlarında yer alan söz konusu politika ve tedbirler ışığında, bölge içi gelişmişlik farkı ve kırsal göçün azalmasına katkı sağlayacak sürdürülebilir üretim ve gelir modeline sahip ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi yoluyla kırsalda ekonomik refahın iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

TRC3 Bölgesinde tarım sektörünün gayrisafi yurtiçi hâsıla içindeki payı (yüzde 10,25) ülke ortalamasının (yüzde 5,54) oldukça üzerindedir. Bölgede 632 bin hektar tarım arazisi varlığı ile birlikte uygun iklim ve toprak koşulları tarımsal üretim açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Bununla birlikte genç ve dinamik nüfusu bölge tarımının geleceği için önemli bir fırsattır. Bu tarımsal potansiyelin doğru değerlendirilmesi, kırsal ekonominin gelişimi, kır-kent dengesi gözetilerek bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması anlamında bir gereklilik arz etmektedir.

Bölgedeki sulanabilen alanın (~yüzde 34) kısıtlı olması, taban arazilerde yıllık ortalama yağış miktarının (~350 mm) yetersiz olması, üretim sezonu sıcaklık değerlerinin (~37 C) ise oldukça yüksek olması, sulama yapılmadan yüksek miktarda ürün elde etmeyi zorlaştırmaktadır. Karasal iklim özelliklerinin belirgin olarak görüldüğü dağlık kesimlerde de meraya dayalı hayvancılık gün geçtikçe azalmaktadır. Bazı bölgeler hariç olmak üzere toprak kalitesi düşük olan bölgenin, orman varlığı da zayıftır. Bölgede tarım faaliyetleri güney hattında yer alan ve büyük bir bölümü bereketli Mezopotamya Ovası içinde kalan Kızıltepe, Derik, Artuklu, Nusaybin, Cizre ve Silopi ile Batman ve Kurtalan ovalarında yoğunlaşmaktadır. Ovada buğday ve mısır temel stratejik ürünler olarak yerleşmiş durumdadır. Kırsal özellik gösteren yüksek rakıma sahip bölgelerde ise meyve yetiştiriciliği, küçükbaş hayvancılık ve arıcılık yapılmaktadır.

Sanayi sektörünün de ağırlıklı olarak tarıma dayalı geliştiği bu Bölgede, Türkiye'nin bölgesel kalkınmaya yönelik en büyük yatırımı olan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)'nin sulama projeleri tamamlandığında, tarımın Bölge ekonomisinin başat sektörü olmaya devam edeceği değerlendirilmektedir. Bu sebeple özellikle yoğun göç veren dağlık kırsal yerleşimler başta olmak üzere Bölgede geleneksel yöntemlerle yapılagelen ve verimliliğin oldukça düşük seviyelerde kaldığı tarımsal faaliyetlerde katma değer ve rekabet gücünün artırılmasına odaklanılması önem kazanmaktadır. Öte yandan GAP sulama projesinin tamamlanamamış olması ve yaşanan gecikmeye bağlı olarak, 314 bin hektar tarım arazisiyle geniş ve bereketli ovalara sahip Mardin ilinde son 20 yılda sayıları hızla artan sondaj kuyuları birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Ovada buğday hasadından sonra ağırlıklı olarak ikinci ürün olarak yetiştirilen mısır üretiminde suyun bilinçsiz kullanımı sonucunda yeraltı su seviyesi her geçen yıl azalarak günümüzde 400-600 metre derinlikten pompajla arazilerin sulanıyor olması çevresel risklerin yanı sıra artan enerji tüketimi ile tarımsal üretim maliyetlerinde artışa neden olmaktadır. Tarımsal sulamada kaçak elektrik kullanımının yarattığı sosyal sorunlar bir kenara, suyun verimli kullanımına yönelik gerekli tedbirler alınmadığı takdirde geçmişte benzer durumda olan Harran ovasında yaşandığı gibi bilinçsiz su tüketimine bağlı toprakta kalsifikasyon/kireçlenme, çoraklaşma ve tuzlanma gibi önemli sorunlar ortaya çıkabilecektir.

Bölgede tarıma elverişli arazilerin yarısından fazlasının işletme büyüklüğü 50 dekardan azdır. Bu tablonun değişmesi için sulama projeleri ile eş zamanlı yürütülen toplulaştırma çalışmalarında bölge sosyolojisinden kaynaklı etkenlerle yeterli başarı sağlanamamıştır. Bu durum, eğer katma değerli üretime odaklanılmazsa kırsalda gelir yetersizliğinden dolayı kent merkezlerine yönelecek nüfus akışının beklenenden daha hızlı gerçekleşebileceğini belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır.

Kırsalda üreticiyi koruyarak gıda ve tarım ürünlerinin katma değerli bir ürün formunda pazarlanabilmesinin en önemli araçlarından olan tarımsal örgütlenmeler Bölgede zayıf kalmıştır. Tarımsal potansiyelin yeterince değerlendirilememesi ve kırsaldaki tarım alanlarının verimsiz ve âtıl vaziyette olmasının gerekçeleri arasında, işletme ölçeğinin küçük olması, üretim alanlarının parçalı bir yapıda bulunması ve çiftçilerin ürettikleri ürünleri pazarlamada karşılaştıkları zorluklar yer almaktadır.

Türkiye ortalamasına göre kırsal nüfus oranı yüksek olan bölgede tarımdan kopuş ve tarım alanlarında daralma eğilimi devam etmektedir. Tarımsal mekanizasyonun ülke ortalamasına kıyasla sınırlı kaldığı bölgede tarımsal üretimin öncelikli sorunları; düşük verimlilik, katma değer üretememek ve hane halkı açısından yeterli bir geçim kaynağı oluşturamamasıdır.

Küçükbaş hayvancılığın yanı sıra meyveciliğe oldukça elverişli olan bölgenin kırsal-dağlık yerleşim bölgelerinde arazilerin parçalı yapıda olması ve işletme ölçeğinin küçük olması katma değerli üretim konusuna odaklanılması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 2. TRC3 Tarımsal Üretim Değerleri ve İhracat

Gösterge Adı	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kişi Başına Tarımsal Üretim Değeri (TL)	3.051	3.937	4.322	9.930	-	-
Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık İhr. Değeri (bin \$)	155.552	260.978	386.753	433.611	453.990	455.392

Kaynak: TÜİK, 2024

TRC3 bölgesi tarımsal üretim değerlerinde ve güncel ihracat rakamlarında genel bir artış eğilimi olduğu görülmektedir. Bu veriler bölgede yükselen bir kapasite ile tarımsal üretim potansiyeli bulunduğunu doğrulamaktadır. Verimlilik artışına yönelik faaliyetler, üretim faaliyetlerinden elde edilen son ürünlerin standart kalitede üretilmesi ve pazarlama olanaklarının geliştirilmesi mevcut potansiyelin geliştirilmesi bakımından önemlidir.

Bölgenin tarım ekonomisinde öne çıkan tahıl ve bakliyat ürünlerinin (buğday, mısır, kırmızı mercimek, yer fıstığı) yanı sıra yerel çeşitlerden gelişme potansiyeli taşıyan ürünler arasında nar, ceviz, badem, incir, çilek, bittim, menengiç, acur, kiraz, kavun, domates ve doğada yetişen tıbbi-aromatik bitkiler (meyan, kişniş, safran, sumak, zahter, salep, palamut, kapari, mahlep) yer almaktadır. Bölgede özellikle yeterince tarım arazisi bulunmayan kırsal yerleşimlerdeki nüfus için alternatif bir geçim kaynağı olarak arıcılık, kültür mantarı yetiştiriciliği, ipek böcekçiliği ve iç su balıkçılığının geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

Katma değeri yüksek ve coğrafi işarete aday bir ürün olan Siirt fıstığı, 2000'li yıllardan başlayarak öncelikle Siirt'te ve yakın dönemde diğer bölge illerinde gelişim göstermiş ve 2024 yılı TÜİK verilerine göre bölgede 60 bin hektar alanda yaklaşık 37 bin tona ulaşan üretim miktarıyla kırsalda önemli bir geçim kaynağına dönüşmüştür. Siirt'te aşılama programları ile üretimi başlamış ürünün hasadı her yıl yeni fidan dikimine yönelik sağlanan destekler ile artmıştır. 2018 yılında Avrupa'nın en büyük fıstık işleme tesisinin ilde kurulması ve ihracata başlanmasıyla ürünün bilinirliği ve marka değeri yükselmiştir.

Bölge 46 bin hektar bağ alanı ile 26 Düzey 2 bölgesi arasında ikinci sırada yer almaktadır (TÜİK, 2024). Bu güçlü potansiyele rağmen toplam üretim verileri detaylı incelendiğinde, birim alandan elde edilen üzüm verimi bakımından TRC3 bölgesinin en geride kaldığı dikkat çekmektedir. Modern bağcılık teknikleriyle üretim yapılan TR33 Bölgesi'nde çekirdekli sofralık üzüm üretimindeki verim 1.710 kg/da iken TRC3 Bölgesinde bu rakam 582 kg/da olmaktadır. Bağcılıkta kadim bir geçmişe ve yerel üzüm çeşitleri itibarıyla zengin genetik kaynaklara ev sahipliği yapan bölgede üzüm üretiminin özellikle kırsal kesimde (5. ve 6. kademe ilçeler) yaygın olduğu, üretimin geleneksel yöntemlerle ve daha çok öz

tüketime yönelik yapıldığı, üzüm ürünlerinin ticarileşemediği ve yeterince katma değer oluşturamadığı gözlenmektedir.

Bölgede coğrafi işarete sahip Pervari balı başta olmak üzere Sason ve Faraşın Yaylası balları da yöredeki endemik bitki ve flora zenginliğini içinde barındıran özel bal çeşitleri olarak gelişim potansiyeli taşımaktadır. Doğal bal üretim miktarı 4.300 tonu geçen (TÜİK, 2024) arıcılık sektöründe temel sorun, yöresel balların üretiminde kalite standardının sağlanarak marka değeri olan ürünler olarak piyasada yer edinememesidir. Karakterize edilen bal numunelerinde kalite parametrelerinde oldukça yüksek değerler elde edilirken piyasada bölgenin yöresel ürünü olarak satılan balların bir kısmının doğal olmayan, katkılı ve farklı bölgelerden getirilmiş olduğu tespit edilmektedir. Bu durumun değişmesi adına yöresel balların kalite parametrelerinin belirlenmesi, kontrollü üretime geçilmesi ve beraberinde markalaşma çalışmalarının hızlandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bölgenin küçükbaş hayvan varlığı ülke genelinin yüzde 8,1'ini oluşturmaktadır. Düzey 2 bölgeleri karşılaştırıldığında küçükbaş hayvan varlığında üçüncü sırada yer alan bölgede keçi sütü üretiminin ülke içindeki payı (yüzde 17) oldukça yüksektir (TÜİK, 2020). Ağırlıklı olarak kırsal kesimde küçük aile işletmeleri tarafından yapılan keçi yetiştiriciliğinden elde edilen sütler geleneksel usullerle evde işlenmekte ve tereyağı, yoğurt, peynir olarak yerel pazara sunulmaktadır. Bölgede süt işleme tesisleri ve soğuk zincir ağı yetersizdir. Üretim altyapısının ve pazarlama imkânlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Kırsal Ekonominin Güçlendirilmesi Sonuç Odaklı Programı (Kırsal SOP) kapsamında, bölge içi gelişmişlik farkı ve göçün azaltılması, sürdürülebilir üretim ve gelir modeline sahip ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve kırsalda refahın iyileştirilmesi amaçlarına yönelik 2025-2027 yıllarında bu odakta faaliyetler yürütülmesi planlanmaktadır.

b. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Kırsal SOP kapsamında ulaşılması hedeflenen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.Kırsal SOP Sonuç Göstergeleri

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar)	Birim	Mevcut Durum (2024)	2026 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
Kişi başı tarımsal üretim değeri (TL)	1,2,3,4,5,6,7	TL/yıl	9.930 (2022)	25.000	TÜİK
Siirt fıstığı üretim miktarı ¹	1,2,4,7	ton/yıl	37.436	45.000	TÜİK, Tarım ve Orman Bakanlığı
Üzüm üretim miktarı	1,2,4,7	ton/yıl	207.080	250.000	TÜİK, Tarım ve Orman Bakanlığı
Yöresel bal (Pervari, Sason, Faraşın) üretim miktarı ²	1,2,4,7	ton/yıl	4.366	4.850	TÜİK, Tarım ve Orman Bakanlığı
Coğrafi işaretli ürün sayısı	1,2,6,7	adet	44	65	Türk Patent ve Marka Kurumu
Bölgede yerel ürünlerin depolanması, işlenmesi ve paketlenmesine yönelik yeni yatırım sayısı	1,2,4,6	adet	-	4	DİKA, Borsalar, Belediyeler
Yeni kurulan tarıma dayalı ihtisas OSB sayısı	1,2,4,6	adet	0	2	OSBÜK

¹ Antep fıstığı çeşitleri özelinde TÜİK verisi yayınlanmadığından Bölge illerindeki tüm fıstık üretim miktarı verilmiştir.

² Bal çeşitleri özelinde TÜİK verisi yayınlanmadığından yöresel balların mevcut durum bilgisi için üretim yapılan ildeki tüm doğal bal üretim miktarları verilmiştir.

Kırsal SOP kapsamında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Tablo 4.Kırsal SOP Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	Hedef (2026)	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan araştırma, analiz ve rapor sayısı	Adet	-	2	Raporlar
İş birliği ve Koordinasyon	İş birliği geliştirilen kurum/kuruluş sayısı	Adet	-	2	Protokoller, Toplantı Tutanakları
	Coğrafi işaret ve uluslararası tescil başvurusu yapılan ürün sayısı	Adet	-	6	Başvuru Belgesi
Kapasite Geliştirme	Yönetim danışmanlığı sağlanan üretici örgütü/kooperatif sayısı	Adet	-	4	Ajans Faaliyet Raporu
	Ön fizibilite sayısı	Adet	-	2	Ön Fizibilite Raporları
Tanıtım ve Yatırım Destek	Yatırım danışmanlığı ve rehberlik sağlanan kişi/işletme sayısı	Adet	-	80	Ajans Faaliyet Raporu
	Tanıtım etkinliği/fuar sayısı	Adet	-	2	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans Destekleri	Geliştirilen/uygulanan güdümlü proje sayısı	Adet	-	2	Güdümlü Proje Bilgi Formları, Proje Nihai Raporları
	Geliştirilen/uygulanan SOGEP, CMDP proje sayısı	Adet	-	4	Proje Nihai Raporları
	Geliştirilen/uygulanan SoGreen proje sayısı	Adet	-	2	Proje Nihai Raporları
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	Adet	-	8	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	Kişi	-	120	Ajans Faaliyet Raporu
	Desteklenen kooperatif sayısı	Adet	-	4	Proje Nihai Raporları

Proje ve Faaliyetler

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

Kırsal SOP ile bölge içi gelişmişlik farkı ve göçün azaltılması odağında, sürdürülebilir üretim ve gelir modeline sahip ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi, kırsalda refahın iyileştirilmesi amaçları doğrultusunda, rekabet potansiyeline sahip sektörlerde sorunların ve ihtiyaçların tespiti, müdahale alanlarının belirlenmesine yönelik olarak çeşitli araştırma ve analiz çalışmaları yürütülecektir. Bu dokümanların hazırlanması Kırsal SOP'un üç yıllık uygulama dönemine yayılacaktır. 2026 yılında, programın özel amaçları çerçevesinde aşağıda detayları verilen raporlar hazırlanacaktır.

1. TRC3 Bölgesi Tarımsal Üretim ve Kırsal Alan Araştırma ve Analiz Çalışmaları

TRC3 Bölgesi Tarımsal Ürünleri Değer Zinciri Analizi: TRC3 Bölgesi'nde tarım sektöründen elde edilen katma değerın yetersiz kaldığı değerlendirilmektedir. Bu faaliyet kapsamında sektörde rekabet potansiyeline sahip tarımsal ürünlerin (üzüm ve Siirt fıstığı gibi) değer üretme süreç analizleri yapılacak ve sorun alanları tespit edilecektir. Sorunlar önceliklendirilerek bunlara yönelik politika, program ve projeler geliştirilecektir. Bölgedeki sektör temsilcileri ve ilgili diğer paydaşlarla yüz yüze görüşmeler ve saha çalışması da içerecek olan bu analiz çalışmaları parçacıl hizmet alımı (sektör uzmanı ve Ajans uzmanı) ile gerçekleştirilecektir.

Tablo 5. TRC3 Bölgesi Bağcılık Sektörü Değer Zinciri Analizi Çalışması Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi Tarımsal Ürünleri Değer Zinciri Analizi	ASGP, YDO	Üniversiteler Tarımsal Araştırma Enstitüleri Ticaret Borsaları Ticaret ve Sanayi Odaları Tarım ve Orman İl Müdürlükleri	Yıl Boyu	TRC3	600.000

Kırsal Alanlardaki Yatırım Potansiyeli Araştırması: Kırsal bölgelerin tarımsal ürün desenine uygun sanayi yatırımlarına yönelik projelerin geliştirilmesi hedeflenmektedir. İlçe bazlı verilerin derlenmesi, paydaş ve odak grup görüşmeleri, GZFT analizi, potansiyel ön fizibilite konularının araştırılması ve uygun yatırım alanlarının tespit edilmesi sağlanacaktır. Ayrıca bu faaliyet kapsamında Üniversitelerle iş birliği sağlanarak Ilısu Baraj Gölünde yapılabilecek ekonomik yatırımların araştırılması ve potansiyel konulara yönelik fizibilite çalışmalarının yürütülmesi planlanmaktadır.

Tablo 6. Kırsal Alanlardaki Yatırım Potansiyeli Araştırması Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Kırsal Alanlardaki Yatırım Potansiyeli Araştırması	YDO	Atatürk Üniversitesi Bölge Üniversiteleri	Yıl Boyu	TRC3	500.000

ii. İş birliği ve Koordinasyon

Kırsal SOP amaçları kapsamında ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi için, paydaş kurum/kuruluşlardan Üniversiteler, Tarımsal Araştırma Enstitüleri, GAP BKİ, UNDP Türkiye Ofisi, FAO Türkiye Ofisi, İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Yerel Yönetimler, Üretici Birlikleri, Ziraat Odaları, Ticaret Borsaları, kooperatifler, özel sektör ve diğer yerel aktörlerle iş birlikleri geliştirilecektir. Geliştirilen iş birlikleri kapsamında Ajans'ın koordinasyonunda ortak faaliyetlerin yürütülmesi hedeflenmektedir.

1. Sektör Paydaşı Kurum/Kuruluşlar ile İş Birliği ve Koordinasyon: Başta Bölge Üniversiteleri, Tarımsal Araştırma Enstitüleri, GAP BKİ olmak üzere, Kırsal SOP kapsamında belirlenen amaçlara yönelik bölgesel ve ulusal düzeydeki paydaşlarla iş birlikleri geliştirilecektir. 2026 yılında bu kapsamda yapılması planlanan faaliyetler aşağıda detaylandırılmıştır.

Üniversiteler ve Yerel Kurum/Kuruluşlarla İş Birliği: Yerel ürünlerinde kalite standardının sağlanarak katma değerın yükseltilmesi amacıyla yürütülecek araştırma çalışmaları, ürün ticarileştirme, kontrollü üretim, coğrafi işarete aday yöresel ürünlerin karakteristik özelliklerinin tespiti, ıslah çalışmaları, iklim değişikliği, düşük karbon ekonomisi, bölgeye özgü tıbbi-aromatik bitkiler ve orman ürünlerinin gıda, ilaç, kimya, kozmetik sanayiinde kullanım imkanlarının araştırılması gibi çalışmalarda üniversiteler ile iş birliği sağlanacaktır.

Yerel ürünlerin bilgiye dayalı yetiştiriciliği ve verimliliğin artırılması ekseninde bölge çiftçileri ve ziraat mühendislerine yönelik uygulamalı eğitimlerin verilmesi sağlanacaktır. Tarım yayımcılarının rekabetçi tarım ürünlerinde ve yenilikçi üretim tekniklerinde uzmanlaşması hedeflenmektedir.

Yerelde paydaşlar olan kurum/kuruluşlarla girişimciliğin desteklenmesi, kapasite geliştirme, markalaşma ve pazarlama imkanlarının geliştirilmesi alanlarında iş birlikleri sağlanacaktır.

Tablo 7. Üniversiteler ve Yerel Kurum/Kuruluşlarla İş Birliği Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Üniversiteler ve Yerel Kurum/Kuruluşlarla İş Birliği	ASGP, PYB, YDO	Bölge Üniversiteleri Araştırma Enstitüleri İlgili Kamu Kurumları Ticaret Borsaları Kooperatifler Üretici Birlikleri	Yıl Boyu	TRC3	1.000.000

GAP BKİ ile İş Birliği ve Koordinasyon: Tarım ve kırsal kalkınma politikaları alanında çalışan GAP BKİ ile iş birliği ve koordinasyon güçlendirilecektir. Uygulanan destek programlarının birbirini tamamlayıcı nitelikte olması sağlanacaktır.

GAP BKİ tarafından yürütülen program ve projeler kapsamında, bölgenin başat ekonomik sektörleri arasında yer alan tarımda kaynakların etkin kullanımının modellenmesi ve yaygınlaştırılması ile üretim ve işleme süreçlerinde verimliliğin artırılması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi, akıllı tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması ve kooperatiflerin güçlendirilmesi amacıyla bölge özelinde çeşitli proje, program ve faaliyetlerin hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilerek, GAP BKİ tarafından yürütülen tarımsal eğitim ve yayım, tarımsal sulamada yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, verimlilik, hassas tarım ve kırsal kalkınma konularında bölge özelinde yürütülen başarılı uygulamaların yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Bununla birlikte, GAP BKİ ve Kalkınma Ajansları Yatırım Destek Ofisleri İş Birliği protokolü kapsamında GAP BKİ ilgili birimleri ile YDO'lar arasında proje geliştirme konularında yakın iletişim sürdürülecektir.

İş birliği protokolleri kapsamında GAP BKİ tarafından ajansımıza farklı program ve projeler için - 4.906.000,00 TL ödenek aktarılmıştır. Ekonomik, Kültürel ve Sosyal Kalkınma Projeleri Teklif Çağrısı (GAP EKÜS) kapsamında desteklenecek projelere ait ödeneğin 2026 yılı içerisinde aktarılması öngörülmektedir.

Tablo 8. GAP BKİ ile İş Birliği ve Koordinasyon Faaliyeti İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
DİKA & GAP BKİ Ortak Mali Destek Programı	PYB, YDO, ASGP	GAP BKİ	Yıl Boyu	TRC3	2.306.000
Anadoludakiler: GAP Bedesten Teknik Destek Programı	PYB, YDO, ASGP	GAP BKİ	Yıl Boyu	TRC3	2.600.000
Ekonomik, Kültürel ve Sosyal Kalkınma Projeleri Teklif Çağrısı (GAP EKÜS)	PYB, YDO, ASGP	GAP BKİ	Yıl Boyu	TRC3	9.000.000

2. Coğrafi İşaret ve Uluslararası Tescil Çalışmaları: Bölgeye ait yöresel ürünlerin ulusal ve uluslararası (Coğrafi işaret, AB tescili, Ark Of Taste ağı vb.) tescil çalışmalarına teknik destek sağlanacaktır. Bu faaliyet ilgili kurum/kuruluşlarla iş birliği içinde ve Türk Patent ve Marka Kurumu ile gerekli koordinasyon sağlanarak yürütülecektir. Yöresel ürünlerin bilinirliğinin artması ve pazarlama imkanlarının gelişmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Ticari potansiyel taşıyan yöresel ürünlerin tesciline yönelik yeni başvuru taleplerine teknik destek sağlanacak, coğrafi işaret alan ürünlerin denetim mekanizmasına işlerlik kazandırılacak ve belirlenen ürünler için AB nezdinde tescil başvuruları yapılacaktır.

Tablo 9. Coğrafi İşaret ve Uluslararası Tescil Çalışmaları Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Coğrafi İşaret ve Uluslararası Tescil Çalışmaları	YDO, ASGP	Türk Patent ve Marka Kurumu Yerel Yönetimler Ticaret Borsaları Ticaret ve Sanayi Odaları Üniversiteler	Yıl Boyu	TRC3	1.500.000

iii. Kapasite Geliştirme

1. Üretici Örgütleri ve Kooperatiflere Yönetim Danışmanlığı: Faaliyet kapsamında öncelikle paydaş kurum verileri ve saha çalışmaları doğrultusunda bölgede aktif faaliyet gösteren üretici örgütleri, kooperatifler belirlenecektir. Gerçekleştirilecek çalışmalar doğrultusunda, kurumsal kapasitelerinin artırılmasına yönelik yol haritalarının belirlenmesi, ortak ihtiyaç analizinin yapılması, yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesi, pratik sorunların çözüme kavuşturulması ve organizasyonların performansının artırılmasına katkı sunacak faaliyet ve projeler tasarlanacaktır. Ayrıca ilgili kurum ve kuruluşların destek programlarına proje geliştirebilmelerine, diğer organizasyonların deneyimlerinden faydalanmalarına ve pazarlama (tanıtım, marka, eşleştirme, coğrafi işaret, e-ticaret vb.) kabiliyetlerini geliştirmelerine yardımcı olacak çalışmalar teknik destek programı kapsamında uygulanacaktır.

Tablo 10. Üretici Örgütleri ve Kooperatiflere Yönetim Danışmanlığı Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Üretici Örgütleri ve Kooperatiflere Yönetim Danışmanlığı	PYB, YDO	-	Yıl Boyu	TRC3	-

2. Ön Fizibilite Hazırlama ve Proje Geliştirme Çalışmaları: Kırsal kalkınma ekseninde bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve üretim altyapısını destekleyecek projeler geliştirilecek ve katma değer artışı sağlayacak yatırım konularında ön fizibilite hazırlanacaktır. Ön fizibilite çalışmalarının yanı sıra girişimcilere yönelik iş/yatırım planı dokümanları hazırlanacaktır. Ulusal ve uluslararası destek programları takip edilerek projeler geliştirilecektir. Üzüm çekirdeği ve meşe palamudunun katma değerli ürünlere dönüştürülmesi başta olmak üzere önde gelen ürünlerin daha yüksek katma değerli ürünlere dönüştürülmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir. Bu faaliyet teknik destek ve fizibilite desteği programları kapsamında danışmanlık hizmeti sağlanmak suretiyle ve Ajans uzmanlarının katkısıyla gerçekleştirilecektir.

Tablo 11. Ön Fizibilite Hazırlama ve Proje Geliştirme Çalışmaları Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Ön Fizibilite Hazırlama ve Proje Geliştirme Çalışmaları	YDO	-	Yıl boyu	TRC3	1.000.000

i. Tanıtım ve Yatırım Destek

1. Bölgesel Katma Değerli Yerel Ürünlerin Tanıtım Etkinlikleri (Anadoludakiler, 81 il 81 ürün vb. çalışmalar) Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda devam eden projede, "Anadoludakiler" markası altında, topraklarımızın zenginliğini dijital platformda paylaşılarak yerel üreticilerin desteklenmesi, geleneksel kültürümüzün yaşatılmasını ve yerel potansiyellerin keşfedilmesi amaçlanmaktadır. Düzenlenecek etkinliklerle katma değere sahip ve ticarileşme potansiyeli taşıyan yöresel ürünlerin bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımının yapılarak bilinirliğinin artırılması ve pazar olanaklarının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Faaliyet kapsamında yerel ürünlere ve yöresel mutfaklara yönelik tanıtım etkinliklerinde kullanılmak üzere basılı ve dijital içerikler hazırlanacaktır. Bakanlık koordinasyonunda kalkınma ajansları, GAP BKİ ve yerel yönetimlerle de iş birliği sağlanacaktır.

Anadoludakiler programına ek olarak benzer şekilde 81 İl, 81 Ürün Programı kapsamında illere özgü yerel ürünlerin belirlenmesi ve söz konusu ürünlerin üretimden pazarlamaya kadar değer zinciri yaklaşımıyla geliştirilmesini amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında, pazar payı hâlihazırda yüksek ürünler yerine; bilinirliği sınırlı ancak farklılaşma, markalaşma ve tanıtım faaliyetleriyle ulusal ve uluslararası pazarlarda büyüme potansiyeli bulunan ürünlere odaklanılacaktır.

Seçilecek ürünlerin, sürdürülebilir üretim yapısına ve rekabetçi bir değer zinciri oluşturma kapasitesine sahip olması esas alınacaktır. Geleneksel üretim yöntemleriyle üretilen yerel ürünlerin; modern tasarım, ambalajlama ve pazarlama uygulamalarıyla katma değerinin artırılması ve pazara erişim kabiliyetlerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Tablo 12. Bölgesel Katma Değerli Yerel Ürünlerin Tanıtım Etkinlikleri (Anadoludakiler, 81 il 81 ürün vb. çalışmalar)

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Bölgesel Katma Değerli Yerel Ürünlerin Tanıtım Etkinlikleri (Anadoludakiler, 81 il 81 ürün vb. çalışmalar)	YDO, ASGP, PYB	Kalkınma Ajansları GAP BKİ Yerel Yönetimler	2., 3 ve 4. Çeyrek	Ulusal/Uluslararası	5.000.000

2. Tarımda Karbon Ekonomisine Yönelik Sektörel Analiz Çalışmaları: Ağırlıklı olarak İdil ve Cizre ilçeleri sınırları içerisinde yaklaşık 1.200 km² lik bir bazalt taşı rezervi bulunmaktadır (Kaynak: Dicle Üniversitesi). Bölgedeki bazaltın tarım sektöründe karbon emisyonu azaltımı ve toprak düzenleyici organik gübre olarak kullanımı gibi yenilikçi yöntemlerle yüksek katma değerli üretimde değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Bazalt kayaçları içermiş oldukları bitki besin maddeleri yönünden önemli bir potansiyele sahiptirler. Toprağın verimliliğini, su tutma kapasitesini, mineral yapısını ve pH değerini dengelediği yapılan bazı çalışmalarda görülmüştür. GAP Bölgesi topraklarının organik maddece fakir, kireç içeriği ve pH değerinin yüksek olması durumu dikkate alındığında, bitki besin elementlerinin bitkilere yarıyışlı hale getiren toprak düzenleyiciler sürdürülebilir tarım açısından önem kazanmaktadır. Bunun yanı sıra son yıllarda yurtdışında yapılmış olan bazı yeni araştırmalar ögütülerek tarım arazisine yayılan bazaltın yağmur suyuyla reaksiyona girerek atmosferdeki karbondioksiti çözünmüş bikarbonata dönüştürdüğü ve havadaki karbonun hapsedilmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Arazide etüt çalışmaları yaptırılacak ve potansiyel yatırım konularında fizibilite hazırlanacaktır. Karbon ekonomisi alanında faaliyet gösteren yatırımcılara çalışma sonuçları sunulacak ve bölgeye yatırım yapmaları teşvik edilecektir. Bu faaliyet MTA ve Üniversitelerden teknik danışmanlık hizmeti sağlanmak suretiyle ve Ajans uzmanları katkısıyla gerçekleştirilecektir.

Tablo 13. Tarımda Karbon Ekonomisine Yönelik Sektörel Analiz Çalışmaları Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Tarımda Karbon Ekonomisine Yönelik Sektör Çalışmaları	ASGP, YDO	MTA Üniversiteler	Yıl boyu	Şırnak	3.000.000

iv. Ajans Destekleri

Kırsal SOP kapsamında ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla Ajans desteklerinden faydalanılacaktır. Önceki yıllardan devam eden güdümlü projelerin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için proje yürütücüsü kurumlara destek vermeye devam edilecektir. Bununla birlikte yeni güdümlü projelerin geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. Kırsal ekonominin güçlendirilmesine yönelik bir destek programı tasarlanacaktır. Bölgede kırsal kalkınma alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların kapasitelerinin artırılması amacıyla Ajans Teknik Destek Programı (TD) uygulanacaktır. Ayrıca SOP kapsamında belirlenen konulardaki projelerin fizibilite çalışmalarının hazırlanabilmesi amacıyla Fizibilite Desteği Programı (FD) uygulanacaktır.

1. TRC3 Bölgesi Kırsalda Girişimciliğin Geliştirilmesi Hızlandırma Mali Destek Programı

TRC3 Bölgesi Kırsalda Girişimciliğin Geliştirilmesi Hızlandırma Mali Destek Programı, bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak ve kırsal göçü önlemek amacıyla; sürdürülebilir üretim ve gelir modeline sahip ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesini, kırsalda girişimciliğin güçlendirilmesini, tarımsal üretimde verimlilik ve katma değerin artırılmasını hedeflemektedir. Program, kırsalda refahın iyileştirilmesine yönelik olarak üretim altyapısının güçlendirilmesini, yenilikçi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılmasını ve lokomotif sektörlerde rekabet gücünün artırılmasını amaçlamaktadır.

Tablo 14. TRC3 Bölgesi Kırsalda Girişimciliğin Geliştirilmesi Hızlandırma Mali Destek Programı

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi Kırsalda Girişimciliğin Geliştirilmesi Hızlandırma Mali Destek Programı	PYB, YDO, ASGP	Üniversiteler, İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Ticaret ve Sanayi Odaları, Borsalar	Yıl boyu	TRC3 Bölgesi	100.000.000

2. GÜDÜMLÜ PROJELER

Sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından dezavantajlı konumdaki kırsal alanlarda, sürdürülebilir üretim ve gelir modeline sahip ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi, üretim altyapısının güçlendirilmesi, gıda, tarım ve orman ürünlerinde katma değerin artırılması, ihracat kapasitesinin geliştirilmesi ve iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda verimliliğin, yenilikçi uygulamaların ve tarımda teknoloji kullanımının artırılması; kümelenmelerin ve değer zinciri ağının geliştirilmesi, kırsal girişimciliğin ve kooperatifçiliğin güçlendirilmesi ile bölgede ihtiyaç duyulan alanlarda insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik projeler tasarlanacak ve hayata geçirilecektir.

Siirt Hayvan Payetleme Projesi Faz-2 (GPD)

Siirt'te hayvancılık verimliliğini artırmayı ve bölgesel ıslah çalışmalarını güçlendirmeyi hedefleyen Küçükbaş Hayvan Payetleme Birimi 2. Faz Projesi, modern makine-teçhizat altyapısının kurulmasıyla birlikte genetik iyileştirme süreçlerini daha etkin hâle getirmeyi amaçlamaktadır. Proje kapsamında temin edilecek ekipmanlar aracılığıyla üretilen payetler, yetiştiricilerle iş birliği içerisinde küçükbaş hayvanlara suni tohumlama yöntemiyle transfer edilecektir.

Bu süreçte yeni ve yüksek verimli ırkların performansları takip edilerek, teknik danışmanlık hizmetleri ile yetiştiricilerin kapasitesi güçlendirilecektir. Proje, ülke hayvancılığına yüksek verimli ırkların kazandırılması, küçükbaş hayvanlarda et ve süt veriminin artırılması ve bölge genelinde verimli ırk yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması gibi önemli çıktılar üretmeyi hedeflemektedir.

Son aşamada, artan verim ve nitelikli üretim sayesinde sektörde rekabetin güçlenmesi ve piyasa fiyatlarında daha dengeli bir yapının oluşmasına katkı sağlanması beklenmektedir.

Tablo 15. Siirt Hayvan Payetleme Projesi Faz-2 (GPD)

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Siirt Hayvan Payetleme Projesi Faz-2 (GPD)	Siirt YDO, PYB, İDB	Siirt Üniversitesi	Yıl boyu	TRC3 Bölgesi	10.000.000

Şırnak Nuh'un Ambarı Gastronomi Merkezi GÜDÜMLÜ Projesi: Türkiye'nin en zengin mutfakları arasında kabul edilen Şırnak mutfağının gizli kalmış değerlerini gün yüzüne çıkarmak ve tanıtımını yapmak amacıyla proje gerçekleştirilecektir. Restoranda Şırnak merkez Cizre ve diğer ilçelerde geçmişten günümüze gelen unutulmaya yüz tutmuş birçok yöresel yemeğin usta eller tarafından üretilerek misafirlere sunulması ve projenin ilin gastronomi turizmi gelişimine katkı sağlaması planlanmakta olup projenin bilgi formu, fizibilitesi ve diğer teknik çalışmalar Şırnak Belediyesi

tarafından hazırlanarak ajansa sunulmuş olup Bakanlık onayının ardından proje sözleşmesi imzalanmıştır. 2026 yılında proje uygulanmaya başlanacaktır.

Tablo 16. Şırnak Nuh'un Ambarı Gastronomi Merkezi GÜDÜMLÜ PROJESİ

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Şırnak Nuh'un Ambarı Gastronomi Merkezi GÜDÜMLÜ PROJESİ	Şırnak YDO, İDB	Şırnak Belediyesi	Yıl boyu	TRC3 Bölgesi	19.602.675

Batman Hububat Emtia Merkezi Projesi: Batman Hububat Emtia Merkezi Projesi, tarım ve gıda ürünlerinin ticaretine yönelik modern analiz ve satış altyapısının kurulmasını amaçlamaktadır. Proje kapsamında elektronik satış salonu, analiz laboratuvarı, yetkili sınıflandırıcı birimi ve 2.277,5 m² idari bina inşa edilecektir. Merkez; şeffaf, hızlı ve güvenilir ticaret ortamı sağlayarak Batman ve çevresinde üretim ve ticaret kapasitesini güçlendirecek, ürün kalitesinin standartlara uygun şekilde değerlendirilmesine katkı sunacak ve gıda değer zincirinin gelişimini destekleyecektir.

Tablo 17. Batman Hububat Emtia Merkezi GÜDÜMLÜ PROJESİ

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Batman Hububat Emtia Merkezi Projesi	Batman YDO, İDB	Batman Ticaret Borsası	Yıl boyu	TRC3 Bölgesi	6.000.000

v. Diğer Proje ve Faaliyetler

1. SOGEP Programı: TRC3 Bölgesi'nde Kırsal SOP kapsamında Bakanlık desteği ile devam eden SOGEP projeleri tablodaki gibidir.

Tablo 18. Kırsal SOP ile İlgili SOGEP Projeleri

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe	Başlama-Bitis Tarihi	İlgili Özel Amac
Kadın Elinden Yöresel Lezzetler (SOGEP)	Batman	Sınırlı Sorumlu Petrolkent Üreten Kadınlar Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	1.323.000	2023-2026	1,2
Derik Zeytin İşleme ve Sabun Üretim Tesisi (SOGEP)	Mardin	Derik Kaymakamlığı	2.313.595,64	2024-2026	1,2
Dinler ve Diller Kentinde Kadınların El Emeği ile Yöresel Lezzetlerimiz (SOGEP)	Mardin	Midyat Kaymakamlığı	1.359.750	2024-2026	1,2

CMDP Programı: TRC3 Bölgesi'nde Kırsal SOP kapsamında Bakanlık desteği ile devam eden CMDP projeleri tablodaki gibidir.

Tablo 19. Kırsal SOP ile İlgili CMDP Projeleri

Faaliyet	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (₺)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Mardin Hububat ve Gıda Altyapısının Geliştirilmesi Projesi	Mardin	Kızıltepe Ticaret Borsası	2.500.000	2023-2026	1,2

vi. Önemli Kamu Yatırımları

TRC3 Bölgesi'nde Kırsal SOP ile ilişkilendirilen ve devam eden kamu yatırımları tablodaki gibidir.

Tablo 20. Kırsal SOP ile İlgili Önemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Silopi Tarıma Dayalı İhtisas OSB (Sera)	Şırnak	Şırnak İl Özel İdaresi	-	2024-...	1,2,3,5
Tarımsal Altyapının Geliştirilmesi	GAP İlleri	GAP BKİ	116.661	2020-2025	1,3
Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayide Verimlilik Programı	Mardin ve Siirt	GAP BKİ	15.429.375	2025	2,3,5
Tarımsal Eğitim ve Yayım Programı	Siirt ve Şanlıurfa	GAP BKİ	14.795.000	2025	3,7
Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi	26 İl (Mardin ili dahil)	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	2.804.640 (Avro)	2020-2027	1,2,7
Aşağı Fırat 2. Merhale Depolama ve Sulama Projesi	Mardin ve Şanlıurfa	DSİ	57.040.550.218	1997-2027	1

b. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Kırsal SOP orta vadeli bir program olup uygulama süresi 3+1 yıl olarak planlanmıştır. Ayrıca, uygulama süresi içerisinde başlatılan faaliyetlerin tamamlanması amacıyla 12 ay ilave süre öngörülmektedir. Araştırma raporları, saha çalışmaları ve analiz çalışmalarıyla mevcut durum, bölge potansiyeli ve ihtiyaç ortaya konacaktır. Bununla birlikte ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyon sağlanarak somut adımlar atılması öngörülmektedir. Program kapsamında tespit edilen müdahale alanları çerçevesinde teknik destek faaliyetleri, güdümlü projeler, SOGEP ve CMDP projeleri uygulanacaktır. Programın 2026 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir. Kırsal SOP'a yönelik faaliyet ve projelerin 5 yıl içerisinde ölçülebilir sonuçlar vermesi beklenmektedir.

Tablo 21. Kırsal SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2026			
			1	2	3	4
Araştırma, Analiz ve Programlama	1.1	TRC3 Bölgesi Tarımsal Üretim ve Kırsal Alan Araştırma ve Analiz Çalışmaları	X	X	X	X
		TRC3 Bölgesi Bağcılık Sektörü Değer Zinciri Analizi		X	X	X

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2026			
			1	2	3	4
		Kırsal Alanlardaki Yatırım Potansiyelinin Araştırılması	X	X	X	X
İş birliği ve Koordinasyon	2.1	Sektör Paydaşı Kurum/Kuruluşlar ile İş Birliği ve Koordinasyon	X	X	X	X
		Üniversiteler ve Yerel Kurum/Kuruluşlarla iş birliği		X	X	X
		GAP BKİ ile iş birliği ve Koordinasyon	X	X	X	X
	2.2	Coğrafi İşaret ve Uluslararası Tescil Çalışmaları	X	X	X	X
Kapasite Geliştirme	3.1	Üretici Örgütleri ve Kooperatiflere Yönetim Danışmanlığı		X	X	X
	3.2	Ön Fizibilite Hazırlama ve Proje Geliştirme Çalışmaları		X	X	X
Tanıtım ve Yatırım Destek	4.1	Yöresel Ürünlerin Ulusal ve Uluslararası Platformlarda Tanıtılması			X	X
	4.2	Bölgesel Katma Değerli Yerel Ürünlerin Tanıtım Etkinlikleri (Anadoludakiler, 81 il 81 ürün vb. çalışmalar)		X	X	X
	4.3	Tarımda Karbon Ekonomisine Yönelik Yatırım Çalışmaları	X	X	X	
Ajans Destekleri	5.1	TRC3 Bölgesi Kırsalda Girişimciliğin Geliştirilmesi Hızlandırma Mali Destek Programı		X	X	X
	5.2	Güdümlü Projeler	X	X	X	X
Diğer Proje ve Faaliyetler	6.1	SOGEP Projeleri (Kırsal SOP)	X	X	X	X
	6.2	CMDP Projesi	X	X		

c. İzleme ve Değerlendirme

Kırsal SOP kapsamında bütçe ve faaliyet gerçekleşmesi ile program ilerlemesinin değerlendirilmesine yönelik Ajans içi ilgili tüm birimlerin katılımıyla altı aylık ara dönemlerde Genel Sekreter başkanlığında izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirilecektir.

SOP kapsamında belirlenen faaliyetlerin yürütülmesi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve ilerleme durumlarına yönelik değerlendirmeler ara dönem ve yıllık faaliyet raporlarına yansıtılacaktır. İzleme faaliyetleri, bütçe ve faaliyet gerçekleşmesi, iş takvimi, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanmasını içermektedir. Program sonunda elde edilen

veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinlik, etkililik, verimlilik uygulanabilirlik ve sürdürülebilirlik çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

2.2. Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı (Turizm SOP)

a. Amaç

Genel Amaç

Mezopotamya Bölgesi’nde kültür turizminin geliştirilerek bölgesel bir marka oluşturulması; markanın tanıtımı ve pazarlanması yoluyla bölgesel kalkınmanın hızlandırılması

Özel Amaçlar

1. Mezopotamya Turizm Destinasyonunun küresel ölçekte markalaşma, tanıtım ve pazarlama çalışmalarının yapılması
2. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin koruma kullanma dengesi gözetilerek turizme kazandırılması
3. Turizmin çeşitlendirilerek uygun tematik turizm rotalarının geliştirilmesi
4. Stratejik sektörlerden kültür ve turizm sektörlerinde kurumsallaşma ve hizmet kalitesinin artırılmasıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Gelişmiş Avrupa  lkelerinin yanı sıra ABD, in ve Meksika ile birlikte ülkemiz en fazla ziyaret edilen ülkeler arasındadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın verilerine göre ülkemiz 2018 yılında turist sayısı bakımından 6. sırada yer almış olup 2019 yılında ise toplam 38.853.764 yabancı turist Türkiye’yi ziyaret etmiştir. 2020 yılında ise Covid-19 salgını nedeniyle ziyaretçi sayısı 12.777.597’ye gerilemiştir. Bununla birlikte 2021 yılında etkisi devam eden Covid-19 salgınına rağmen yabancı turist sayısı 28.521.748’e çıkmıştır. 2022 yılında yaklaşık 50 milyon yabancı turist ile Türkiye en çok ziyaret edilen dördüncü ülke olmuştur. 2023 yılında ise 56,7 milyon yabancı turist ziyaret ülkemizi ziyaret etmiştir. Eğlence, dinlenme, aile, din, sağlık ve iş gibi birçok nedene dayanan tatil kültürü orta gelir sınıfı içerisinde yerleşerek gittikçe yaygınlaşırken, ziyaret amaçları daha sofistike olan ve geçmişten bugüne kültürel ve toplumsal farklılıkları görmek ve deneyimlemek isteyen yeni bir turist tabakası da oluşmaktadır. Bu gruba giren ziyaretçiler ekonomik açıdan daha iyi konumda olup eğitim seviyesi görece daha yüksek ve yeni arayışlar içerisinde olan kişilerden oluşmaktadır. Ülkemizde, İstanbul başta olmak üzere Ege ve Akdeniz Bölgesi en çok ziyaret edilen turizm bölgeleri olup Kapadokya ve Mezopotamya bölgeleri de burada tanımlanan kültür turları kapsamında yoğun bir şekilde ziyaret edilmektedir.

Yukarı Mezopotamya havzasında yer alan TRC bölgesi, tarih öncesi devirlerden günümüze kadar sürekli olarak yerleşim ve ticaret merkezlerine ev sahipliği yapmış, insanlığın kültürel gelişimine ve önemli uygarlıkların ortaya çıkmasına sahne olmuştur. Asur, Babil, Roma, Bizans, Pers, Emevi, Abbasi, Artuklu, Selçuklu, Eyyubi, Osmanlı gibi birçok farklı devletin mirasına ev sahipliği yapmaktadır. Kentsel sit alanları tarihi ve geleneksel kent dokusuyla; tarih, kültür ve inanç turizmi açısından yüksek potansiyel teşkil etmektedir. Tarihte ilk tapınağın, ilk yerleşik hayatın, ilk tarımın yapıldığı, yazının icat edildiği ve ilk medeniyetlerin kurulduğu Mezopotamya, kültürel miras bakımından küresel ölçekte eşsiz değerlere ve özgünlüğe sahiptir. Adıyaman’da bulunan Nemrut Dağı, Diyarbakır’da bulunan K rtik Tepe, Mardin’de bulunan Boncuklu Tarla, Dara Antik Kenti ve Gaziantep’te bulunan Zeugma Arkeolojik Alanı bunlardan sadece birkaçıdır. şanlıurfa’da dünyanın bilinen en eski tapınağı olan Göbeklitepe’nin (M  10.000) keşfi arkeoloji paradigmasını değiştirirken kültür turizmi akımlarına da dayanak oluşturan UNESCO Dünya Mirası listesine 2018 yılında girerek bütün dikkatleri yeniden Mezopotamya’ya çevirmiştir.

2019 yılında ülkemizde turizm yılı ilan edilen Göbeklitepe ile birlikte Türkiye’nin Dünya Mirası listesinde 17’si kültürel, 2’si karma olmak üzere 19 miras alanı bulunmaktadır. Ayrıca  lkemizden 84, Mezopotamya bölgemizden ise 3’  kalıcı listede olmak üzere 10 adet dünya mirası, UNESCO Dünya Mirası listesinde yer almaktadır. Bunlardan 4 miras alanı TRC3 bölgesinde yer almaktadır.

Tablo 22. TRC Bölgesi Dünya Mirası Listesi'ndeki Sit Alanları

Yerin Adı	Liste	İli	Kabul Tarihi
Nemrut Dağı	Kalıcı	Adıyaman	1987
Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı	Kalıcı	Diyarbakır	2015
Göbeklitepe	Kalıcı	Şanlıurfa	2018
Harran ve Şanlıurfa	Geçici	Şanlıurfa	2000
Mardin Kültürel Peyzajı	Geçici	Mardin	2000
Yesemek Taş Ocağı ve Heykel Atölyesi	Geçici	Gaziantep	2012
Zeugma Arkeolojik Alanı	Geçici	Gaziantep	2012
Zeynel Abidin Camii ve Mor Yakup (St. Jacob) Kilisesi	Geçici	Mardin	2014
İsmail Fakirullah Türbesi ve Işık Kırılma Mekanizması	Geçici	Siirt	2015
Malabadi Köprüsü	Geçici	Diyarbakır	2016
Gaziantep Yeraltı Suyu Yapıları: Livas ve Kasteller	Geçici	Gaziantep	2018
Zerzevan Kalesi ve Mithraeum	Geçici	Diyarbakır	2020
Mardin Midyat Çevresi (Tur Abdin) Geç Antik ve Orta Çağ Kilise-Manastırları	Geçici	Mardin	2021

Tabloda listelenen alanların yanı sıra Yukarı Mezopotamya Bölgesi'nde bu listelere girebilecek nitelikte bulunan onlarca kültürel miras bulunmaktadır. TRC3 Bölgesi'nde bulunan sit alanı ve yapılara ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bölgede henüz tescillenmemiş yüzlerce sit alanı ve kültürel yapının tespiti için Mardin ve Siirt'te Ajans'ın desteğiyle kültür envanteri çalışmaları yapılmıştır.

Tablo 23. TRC3 Bölgesi Tescilli Sit Alanı ve Taşınmaz Kültür Varlıkları Sayısı

Gösterge (Adet)	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3
Tescilli Sit Alanı	358	69	90	38	555
Taşınmaz Kültür Varlıkları	1683	135	248	160	2226

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı (2025).

2023 Türkiye Turizm Stratejisi'nde TRC3 Bölgesi'nde Mardin, Mezopotamya Bölgesi'nde Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa ve Diyarbakır ile birlikte mutlak ziyaret noktası olarak vurgulanmaktadır. TRC3 bölgesi burada İnanç Turizmi Koridoru (Tarsus-Mardin), Eko-Turizm Bölgesi ve Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi olarak ele alınmaktadır. Bu strateji belgesinde zengin kültürel ve doğal eserlere sahip kentlerimizin markalaştırılarak, turistler için bir çekim noktası haline getirilmesi turizm sektörünün güçlendirilmesine yönelik bir strateji olarak belirlenmiştir. 2014-2023 TRC3 Bölge Planı'na göre TRC3 Bölgesi'nde kültür ve inanç turizmi öne çıkmaktadır. Bölgede, Mardin, Midyat ve Hasankeyf yoğun ziyaretçi akınına uğrarken Veysel Karani, Tillo, Nusaybin, Savur, Cizre ve İdil ikincil turizm ziyaret noktaları olarak rağbet görmektedir. Kültür ve inanç turizmi ile birlikte bu ziyaretçi kitlesine hitap edebilecek Savur, Sason, Beytüşşebap ve Pervari gibi doğa ve kırsal turizm alanları da bulunmaktadır. Bölge kültürel turizm kitlesine hitap eden zengin bir hediyelik eşya ile mutfak ve müzik kültürüne sahiptir. Bölge Planı'nda 'Katma Değerli Üretim ve Hizmet' eksenini altında 'Bölge Turizminin Rekabetçiliğinin Artırılması' bir öncelik olarak belirlenmiş ve alınması gereken tedbirler 'Turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve kullanım kapasitesinin artırılması' çerçevesinde belirlenmiştir. Buna göre; 'Bölge içi ve bölge dışı kullanışlı turizm rotalarının oluşturulması ve bu rotaların tanıtılması' ve 'Bölge'nin ulusal ve uluslararası tanıtımının yapılması ve bilinirliğinin artırılması' gerektiği özellikle vurgulanmıştır.

TRC Bölgesi'nde GAP Eylem Planları, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı ve kalkınma ajanslarının mali destek programları ile güdümlü projeleri aracılığıyla turizm altyapısını iyileştirmeye yönelik planlama çalışmaları hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda kültür varlıklarının korunması ve geliştirilmesine, yeni turizm çekim merkezleri oluşturulmasına, konaklama başta olmak üzere hizmetler sektöründeki işletmelerin geliştirilmesine, tarihi ve kültürel varlıkların ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımına ve kültür-sanat etkinliklerinin gerçekleştirilmesine yönelik projeler uygulanmıştır. 2000'li yıllarda bölgede hareketlenen turizm sektörü ile birlikte özel sektör yatırımları da hız kazanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre yatak kapasitesi 11000'i geçmiş durumdadır. Bölge'nin

imajına büyük zarar veren terör olgusu ile Suriye’deki iç savaşın olumsuz yansımalarına rağmen temin edilen huzur ortamı yerli ve yabancı çok sayıda ziyaretçinin bölgeye akın etmesine yol açmıştır.

Tablo 24. TRC3 Bölgesi Konaklama İstatistikleri

Gösterge (Kişi)	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3	TRC
Tesise Geliş Sayısı (2022)	482.515	186.917	158.806	42.745	870.863	3.529.333
Tesise Geliş Sayısı (2023)	253.499	146.977	87.280	28 041	515.797	2.372.120
Tesise Geliş Sayısı (2024)	351.771	126.592	30.000	127.127	635.490	2.764.456
Geceleme Sayısı (2022)	772.239	347.571	233.468	73.325	1.426.603	5.671.866
Geceleme Sayısı (2023)	450.389	285.104	153.308	58.617	947.418	3.962.143
Geceleme Sayısı (2024)	572.958	268.024	53.036	189.625	1.083.643	4.474.198

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı (2025).

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2024 yılı verilerine göre TRC Bölgesi’nde konaklama tesislerine gelen 2,7 milyon ziyaretçi 4 milyondan fazla geceleme yapmıştır. Diğer taraftan 2023 yılı sayıların düşüş gözlenmektedir. Bunun sebebi ise ruhsatı olmayan konaklama tesislerinin istatistikleri 2023 yılı verisine eklenmemiştir.

TRC Bölgesi yabancı ziyaretçi sayısına bakıldığı zaman 2024 yılında toplamda 234.218, TRC3 Bölgesini ise 44.327 kişinin bölgeyi ziyaret ettiği görülmektedir. Diğer taraftan 2023 yılı sayıların düşüş gözlenmektedir. Bunun sebebi ise ruhsatı olmayan konaklama tesislerinin istatistikleri 2023 yılı verisine eklenmemiştir.

Bölgeye gelen yabancı ziyaretçi sayısını artırmak ve Bölge’nin tanıtımının tek bir marka altında yapmak için 2021 yılında Mezopotamya markası oluşturulmuş olup, Kültür Turizm Bakanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı himayesinde ulusal ve uluslararası alanda tanıtımı yapılmıştır. Bununla birlikte, 2020 yılından itibaren bölgeye davet edilen yabancı sosyal medya ünlüleri (influencerlar) ve acenteler ile sosyal medya kanalları üzerinden tanıtım yapılmaktadır.

Tablo 25. Yabancı Ziyaretçilere İlişkin Veriler

Gösterge (Kişi)	Mardin	Batman	Şırnak	Siirt	TRC3	TRC
Tesise Geliş Sayısı (2022)	28.452	16.679	7.380	278	64.625	338.927
Tesise Geliş Sayısı (2023)	25.535	9.177	7.272	180	42.164	243.075
Tesise Geliş Sayısı (2024)	27.869	10.860	272	5326	44.327	234.218
Geceleme Sayısı (2022)	62.507	29.636	9247	540	101.930	570.602
Geceleme Sayısı (2023)	44.176	21.104	11.265	317	76.862	407.292
Geceleme Sayısı (2024)	45.007	21.689	7919	496	75.111	402.494

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı (2025).

TRC3 Bölgesi’nin sahip olduğu kültürel miras ve çeşitli turizm potansiyellerine karşın bölgeyi ziyaret eden özellikle yabancı turist sayısının düşük kalması, bu potansiyelin yeterince değerlendirilemediğini ve tanıtlamadığını göstermektedir. Yerli ve yabancı ziyaretçi sayılarında TRC3 bölgesi turizmden yeteri kadar pay alamamakta, Bölgeyi ziyaret eden yabancı turist sayısı çok düşük değerlerde kalmaktadır. Bölgede yerli ve yabancı turistlerin ortalama kalış süreleri Türkiye ortalamasının oldukça altındadır. Bölgeye gelen turistler, Mardin ve Batman’ın şehir merkezinde bulunan tarihi ve kültürel yapıları ziyaret ederek kısa sürede (ortalama bir gece konaklayarak) bölgeden ayrılmaktadır. Bölge’nin turizm altyapısının geliştirilmesi, kültürel varlıkların restore edilmesi ve erişilebilirliğinin artırılması, uluslararası nitelikte etkinliklerin düzenlenmesi ile etkin tanıtım yapılması ziyaretçi sayısını ve kalış süresini artıracaktır, sektörün gelişimine katkı sağlayacaktır.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi, 2014 yılında bütüncül bir yaklaşımla Bölge’nin kültürel mirasını korumak ve koruma-kullanma dengesini gözeterek turizm odaklı değerlendirmek amacıyla GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesini başlatmıştır. Bu proje ile istihdam ve turizm gelirlerinin artırılması, turizm hareketlerinin daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir biçimde sürdürülmesi ile tanıtım ve markalaşma çalışmalarının hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. Dokuz ili Mezopotamya markası altında önemli ve sürdürülebilir bir turizm destinasyonu yapma hedefiyle Bölge’nin bütün tarih, kültür, doğa,

inanç, dil, folklor, gastronomi öğelerini içerecek biçimde ulusal ve uluslararası tanıtımı ile Bölge'nin markalaşmasını merkeze alan entegre proje kapsamında GAP BKİ Bölgesi'nde bulunan bütün turizm cazibe merkezlerinin ve faaliyetlerinin envanterini çıkarılmış, illerin kültürel miras ve turizm alanları dijital ortamda haritalanmış, bölge ölçeğinde daha cazip ve güçlü alternatif varış noktaları, yeni turizm türleri, turizm gelişme bölgeleri/koridorları ve rotalarının bütüncül bir yaklaşımla yer aldığı Mezopotamya Travel internet sitesi ve interaktif uygulamalarını hizmete sunulmuştur. Bu proje kapsamında hazırlanan strateji dokümanında Bölge'nin Mezopotamya temasıyla tanıtımı ve markalaşması için uygulamaya yönelik eylemleri içeren bir yol haritası belirlenmiştir.

2019 yılı mayıs ayında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından 'Kalkınma Ajansları Eşleştirme Programı' başlatılmıştır. Bu program, belirli sektör ve temalarda çalışmaları bulunan veya çalışma yapmayı amaçlayan ajansların birbirleriyle eşleştirilerek iyi uygulamaların yaygınlaştırılması, başarısız uygulamalardan edinilen derslerin paylaşılması ve yeni fikirler ile ortak projelerin geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu kapsamda TRC Düzey-1 Bölgesi'nde bulunan Dicle Kalkınma Ajansı, İpekyolu Kalkınma Ajansı ve Karacadağ Kalkınma Ajansı ile GAP BKİ; turizm temasıyla eşleştirilmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak 2020 yılı Çalışma Programı ve bütçesi hazırlık süreçlerinde Mezopotamya Turizm Destinasyonu için bölgede çalışan TRC Bölgesi Kalkınma Ajanslarının GAP BKİ ile iş birliği içinde yukarıda arka planı verilen proje çerçevesinde "Mezopotamya Tanıtım ve Markalaşma Sonuç Odaklı Programı" temalı ortak bir program hazırlanmıştır. Bu program, sözü geçen kurumların eşgüdümü ile yürüteceği ortak tanıtım ve markalaşma faaliyetlerini kapsamakta olup, her bir alt Bölge'nin farklı öncelikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda 2026 yılında da devam edecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Turizm SOP kapsamında ulaşılması hedeflenen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 26. Turizm SOP Sonuç Göstergeleri

Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar) #	Birim	Mevcut Durum (Yıl)	2026 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
TRC3 Bölgesi Belediye ve Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerine gelen yabancı ziyaretçi sayısı	1	Kişi	44.327 (2024)	48.000	TÜİK, Kültür ve Turizm Bakanlığı
TRC3 Bölgesi Belediye ve Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerine yabancı ziyaretçilerin geceleme sayısı	1	Kişi	75.111 (2024)	77.000	TÜİK & Kültür ve Turizm Bakanlığı
TRC3 Bölgesi Tescilli sit alanı sayısı	2	Adet	555 (2024)	610	Diyarbakır ve Şanlıurfa Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlükleri
TRC3 Bölgesi Taşınmaz Kültür Varlığı Sayısı	2	Adet	2226 (2024)	2250	Kültür ve Turizm Bakanlığı
TRC3 Bölgesi Tematik Turizm Rotası Sayısı (TRC3)	3	Adet	32 (2024)	35	GAP BKİ
TRC3 Bölgesi TRC3 Tur Güzergahlarına Kazandırılan Destinasyon Sayısı	3	Adet	17 (2024)	20	GAP BKİ, TÜRSAB

Turizm SOP kapsamında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir:

Tablo 24. Turizm SOP Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Mevcut Durum (2025)	Hedef (2026)	Birim	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan araştırma ve analiz raporu sayısı	4	3	Adet	Ajans Faaliyet Raporu Kalkınma Kütüphanesi
İş birliği ve Koordinasyon	Geliştirilen iş birliği protokol sayısı	1	1	Adet	Protokoller
	İş birliği geliştirilen ulusal kurum sayısı	3	2	Adet	Toplantı Tutanakları
	Geliştirilen Ön Fizibilite/Fizibilite/Proje sayısı	-	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Yönetim danışmanlığı sağlanan kurum sayısı	1	2	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Hazırlanan UNESCO başvuru dosyası sayısı	1	1	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
Tanıtım ve Yatırım Destek	Tarihi yerlerde organize edilen etkinlik sayısı	2	3	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Hazırlanan tanıtım materyali çeşidi sayısı	2	3	Adet	Tanıtım Dokümanı
Ajans Destekleri	Geliştirilen güdümlü proje sayısı	7	3	Adet	Güdümlü Proje Bilgi Formları
	Uygulanan güdümlü proje sayısı	7	2	Adet	Proje Nihai Raporları
	Teknik Destek Programından faydalanan kurum sayısı	5	5	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik Destek Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	75	75	Kişi	Ajans Faaliyet Raporu
	Fizibilite Desteği Programı kapsamında desteklenen fizibilite sayısı	6	3	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
Diğer Proje ve Faaliyetler	SOGEP kapsamında geliştirilen proje sayısı	-	2	Adet	Proje Nihai Raporları
	SOGEP kapsamında uygulanan proje sayısı	-	2	Adet	Proje Nihai Raporları

d. Proje ve Faaliyetler

Turizm SOP kapsamında yapılacak faaliyetler iki gruba ayrılmaktadır. Birincisi Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA ile GAP BKİ iş birliğiyle tanıtım ve markalaşmaya yönelik gerçekleştirilecek faaliyetlerdir. İkincisi de Ajansın 2021 ve 2022 yılı Çalışma Programı'ndan devam eden CMDP ve güdümlü projeler ile 2026 yılı için yeni eklenen teknik destek ve fizibilite desteğinin yanı sıra bölgeye özgü bağımsız bir şekilde yürütülmesi planlanan faaliyetlerden oluşmaktadır. Söz konusu ortak faaliyetlerin nasıl ve nerede uygulanacağı GAP BKİ koordinasyonunda Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA'nın aralarında yapacağı Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon toplantılarıyla süreç içerisinde belirlenecektir.

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

1. TRC3 Bölgesi İllerinin Turizm Altyapı ve Üst Yapılarının Eksikliklerinin Tespit Edilmesine Yönelik Envanter Çalışması

Ziyaretçi sayısı her geçen yıl artan TRC3 Bölgesi hem yerli hem de yabancı turistlerin uğrak merkezi olmaya başlamıştır. Diğer taraftan turizm sektöründe altyapı ve üst yapılarda eksiklikler bulunmakta, orta ve uzun vadede bu eksiklikler turist sayısının azalmasına ve turizm gelirlerinin düşmesine neden olacaktır. Bunun önüne geçmek için, TRC3 Bölgesi illerinin turizm altyapı ve üst yapılarının eksikliklerinin tespit edilmesine yönelik bir çalışma hazırlanacaktır. Bu çalışma içerisinde bu eksikliklerin giderilmesine yönelik bir yol haritası da oluşturulacaktır.

Tablo 27. TRC3 Bölgesi İllerinin Turizm Altyapı ve Üst Yapılarının Eksikliklerinin Tespit Edilmesine Yönelik Envanter Çalışması Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi İllerinin Turizm Altyapı ve Üst Yapılarının Eksikliklerinin Tespit Edilmesine Yönelik Envanter Çalışması	ASGPB	Üniversiteler, Kaymakamlıklar, Kültür ve Turizm Müdürlükleri	Yıl Boyu	TRC3 Bölgesi	1.000.000

2. TRC3 Bölgesi Kırsal Turizmin Geliştirilmesine Yönelik Strateji Çalışması

TRC3 Bölgesi'nde kırsal alanların turizm potansiyelinin analiz edilerek doğal, kültürel ve yerel üretim değerleri temelinde sürdürülebilir ve yerel kalkınmayı destekleyen bir kırsal turizm stratejisinin oluşturulması amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında, bölgedeki kırsal turizm arz ve talep yapısı ile ekoturizm, agro-turizm, gastronomi ve deneyim turizmi gibi alt türler değerlendirilecek; kırsal yerleşimler ve tematik alanlar bazında potansiyel analizleri yapılacak ve yerel aktörlerin turizm değer zincirine entegrasyonu ele alınacaktır.

Tablo 28. TRC3 Bölgesi Kırsal Turizmin Geliştirilmesine Yönelik Strateji Çalışması Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi Kırsal Turizmin Geliştirilmesine Yönelik Strateji Çalışması	ASGPB	Üniversiteler, Kaymakamlıklar, Kültür ve Turizm Müdürlükleri	Yıl Boyu	TRC3 Bölgesi	500.000

3. TRC3 Bölgesi Sağlık Turizmi Mevcut Durum ve Gelişme Alanı Stratejisi

2024 yılı içerisinde Batman ilinde İl Sağlık müdürlüğü iş birliği halinde dört özel sektör sağlık kuruluşunun katılımıyla başlangıç toplantısı yapılmış, kamusal destekler konusunda bilgi ve koordinasyon talebi tarafımıza iletilmiştir. Bunu takiben Ticaret Bakanlığında konu ile ilgili bir uzman batmanda il sağlık müdürlüğü ve özel sağlık kuruluşları temsilcilerine bilgilendirme yapmıştır.

Trakya Kalkınma Ajansı koordinasyonunda sağlık turizmi çalışan tüm ajansların iş birliği ve koordinasyon içerisinde hareket etmesi için bir girişim başlatılmıştır. Ajansımız söz konusu girişimin parçası olarak çalışmalara katılım sağlamaktadır. Batman ilinde faaliyet gösteren özel sektör sağlık işletmelerinin sağlık turisti çekmesi için gerekli alt yapının ve koordinasyonun sağlanması için özel sektörle yakın iş birliği devam ettirilecek, sektörün proje hazırlığına gerekli katkı sağlanacaktır. Bununla birlikte, 2026 yılında Bölgede yer alan sağlık işletmelerinin başta yakın coğrafya olmak üzere sağlık turisti potansiyeli tespit edilerek sektörün sağlık turizmi bakımından geliştirilmesine yönelik strateji hazırlanacaktır.

Tablo 29. TRC3 Bölgesi Sağlık Turizmi Mevcut Durum ve Gelişme Alanı Stratejisi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi Sağlık Turizmi Mevcut Durum ve Gelişme Alanı Stratejisi	ASGPB	Üniversiteler, Kültür ve Turizm Müdürlükleri	Yıl Boyu	TRC3 Bölgesi	1.000.000

ii. İş birliği ve Koordinasyon

1. Yerel Kurumlarla İş Birliği ve Koordinasyon Çalışmaları

Mezopotamya markasının yerel yönetimler ve kamu kurum ve kuruluşlar tarafından sahiplenilmesini sağlamak, başarılı bir destinasyon yönetişimi gerçekleştirmek ve bununla birlikte yapılacak faaliyetler hakkında bilgilendirme yapılacaktır. Bunun yanında 2022 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 81 ilde Turizm, Tanıtım ve Geliştirme Kurulları kurulmuştur. Ajansımızın da üyesi olduğu bu kurullarda ilerdeki turizm faaliyetlerinin koordinasyonunun ilgili paydaşlarla iş birliği ile yürütülmesi, destinasyon tanıtım çalışmalarının etkili bir şekilde sürdürülmesi ve turizmle ilgili illerin gündemindeki konuların istişare edilmesi, ortak yerel bir bakış ve gelecek vizyonu oluşturacaktır. Kurul içinde yer alan başta işletmeler olmak üzere bütün yerel aktörlerin ortak yönetim başta olmak üzere yönetim ve işletme uygulamalarının iyileştirilmesine, pratik sorunlarının çözüme kavuşturulmasına, organizasyonların performansını artırmaya, diğer organizasyonların deneyimlerinden ders almalarına ve yeni iş fırsatları kollamalarına yardımcı olacak yönetim danışmanlığı alanlarında faaliyetler gerçekleştirilecektir. Buna ek olarak, TRC3 Bölgesinde ağırlıklı olarak kültür turizm alanında öne çıkmakla birlikte, Batman'ın sağlık turizmi potansiyeli bulunmaktadır. Bu noktada bölgesel ve ulusal düzeyde Batman Sağlık İl Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı ve diğer ilgili paydaşlarla birlikte sağlık turizmi konusunda çalışmalar yapılması planlanmaktadır.

Tablo 30. Yerel Kurumlarla İş Birliği ve Koordinasyon Çalışmaları Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yerel Kurumlarla İş Birliği ve Koordinasyon Çalışmaları	ASGPB YDO'lar	Valilikler, Belediyeler, TGA, İl Kültür Turizm Müdürlükleri, Üniversiteler, STK'lar, Özel Sektör Temsilcileri	Yıl Boyu	TRC3	500.000

2. Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından başlatılan 'Kalkınma Ajansları Eşleştirme Programı' kapsamında GAP BKİ, Dicle KA, İpekyolu KA ve Karacadağ KA arasında sonuç odaklı programa dönüştürülen program kapsamında 2026 yılında da ortak turizm faaliyetleri ile muhtemel iş birliğine ilişkin koordinasyon çalışmalarına devam edilecektir.

Tablo 31. Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları Faaliyet İçeriği

Faaliyet Adı	Koordinatör Kurum	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Toplantıları	GAP BKİ	GAP BKİ TRC Ajansları Yerel Yönetimler	Yıl boyu	GAP BKİ	250.000

3. Üniversiteler ile İş Birliği

Ajansımızın koordinasyonunda TRC3 Bölgesi'nde turizm sektörünün gelişimine yönelik üniversiteler ile çalışmalar gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda bölgenin kalkınması açısından önemli görülen çalışmaların (tescil başvuruları, strateji/politika geliştirme, proje geliştirme, alan yönetim planı vb.) düzenlenmesi planlanmaktadır. Böylelikle hem farklı turizm alanlarında Bölge'nin potansiyeli ortaya

çıkarılmış olacak ve bununla birlikte turizm sektöründe ortaya çıkan sorunlara yönelik çalışmalar yürütülmüş olacaktır.

Tablo 32. Üniversiteler ile İş Birliği Faaliyeti İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Üniversiteler ile İş Birliği	ASGPB, YDO'lar	Üniversiteler	Yıl Boyu	TRC3	1.000.000

5. Proje Geliştirme-Yatırım Danışmanlığı ve Ön Fizibilite Çalışmaları

Ajans, Bölgedeki potansiyeli açığa çıkaracak ve Bölge'nin ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek turizm alanında bölgeyi destekleyecek ve ön fizibilite çalışmaları hazır şekilde proje havuzu oluşturacaktır. Geliştirilecek projeler, yalnızca güdümlü proje olarak değil kamu yatırımı, devlet destekleri, kamu-özel iş birliği, dış kaynaklı krediler, uluslararası fonlar ya da bizzat özel sektörün öz kaynakları ile finanse edilecek nitelikte olacaktır. Söz konusu ön fizibilite çalışmaları 'fizibilite desteği' kapsamında yaptırılabilirdiği gibi Ajans tarafından bizzat uzman kurum/kuruluş/kişilere de hazırlatılabilecektir. Bu noktada sağlık turizm ile öne çıkan Batman ilinde Sağlık Turizmi alanında Ticaret Bakanlığı'nın yürütmüş olduğu HİSER (Hizmet Sektörü Rekabet Gücünün Artırılması) Projesine başvuru yapılması planlanmaktadır.

Tablo 33. Proje Geliştirme-Yatırım Danışmanlığı ve Ön Fizibilite Çalışmaları Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Proje Geliştirme-Yatırım Danışmanlığı ve Ön Fizibilite Çalışmaları	YDO'lar	-	Yıl boyu	TRC3	1.000.000

iii. Kapasite Geliştirme

1. Turizmde İnsan Kaynağı Geliştirme Programı

Emek-yoğun bir sektör olan turizmde hizmet kalitesini etkileyen en başta unsurlardan biri, insan kaynağıdır. Bu yüzden bölgede turizm sektörünün başarısı, iyi bir ekonomik ve fiziksel altyapının yanında, etkili ve verimli bir insan kaynağı yönetimine de bağlıdır. Türkiye Turizm 2023 Stratejisi'nde turizm eğitimi ile işgücü kalitesinin artırılması ve sektörde sertifikasyon sisteminin etkin bir şekilde uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, Ülke turizminin itibarı ve karlılığı, sektördeki personelin eğitilmiş olmasına, bu eğitimin kalitesine ve sürekliliğine bağlanmış ve turizm sektörünün gelişimi için sektör çalışanlarının ve hizmet sağlayıcıların beceri ve niteliklerinin artırılmasına yönelik mesleki eğitimlerin hayata geçirilmesi hedeflenmiştir.

Bölgenin en büyük problemi; turizm vizyonuna sahip, yetişmiş, nitelikli insan kaynağı eksikliğidir. Turizm hizmet sektörüne yönelik, Ajans tarafından yerli ve yabancı turistlerle yapılan anket çalışmalarında, bu alanda faaliyet gösteren otel ve restoranların hizmet kalitesinde bir standardın olmadığı ve verilen hizmetlerin kalitesinin oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda, Turizm sektöründe faaliyet gösteren otel ve restoran çalışanların kapasitesini artırmak aynı zamanda otellerin ve restoranların hizmet kalitesini yükseltmek amacıyla eğitim ve mentörlük desteği verilecektir. Bu çalışmalarda belirli bir kapasite oluşması sonrası Bölgedeki hizmet sektörünün standartlarının tespiti, el kitabı haline getirilmesi ve bunun sürdürülebilir hale getirilerek korunması ve uygulanması için işletmelerde Mezopotamya Sertifikasyonu Çalışması yürütülecektir. Program Dicle Kalkınma Ajansı İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim Programı kapsamında yürütülecektir.

Tablo 34. Turizmde İnsan Kaynağı Geliştirme Programı Faaliyet İçeriği

Faaliyet Adı	Koordinatör Kurum	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Turizmde İnsan Kaynağı Geliştirme Programı	GAP BKİ	GAP BKİ TRC Ajansları	Yıl Boyu	TRC Bölgesi	-

2. Uluslararası Ağ ve Organizasyon Çalışmaları

UNESCO Dünya Miras Listesine aday olabilecek tarihi alanların tespit edilmesi ve başvuru dosyalarının hazırlanması, bununla birlikte halihazırda geçici aday listesinde yer alan ancak ilerleme kaydetmeyen yerlerle ilgili olarak gecikmelerin sebeplerinin tespit edilmesi ve aday dosyalarının tamamlanmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. Buna ek olarak, Bölgesel düzeyde cittaslow adaylığına yönelik çalışmalar yapılacak ve ilk olarak Mardin iline bağlı Savur ilçesi ile başlanacaktır. UNESCO Yaratıcı Şehirler ağı için ise Mardin ili için gastronomi alanında çalışma yürütülecektir. Benzer şekilde, daha önce Karacadağ Kalkınma Ajansı ile birlikte yürütülen Mardin, Şanlıurfa, Diyarbakır üçgeninde (Karacadağ Bölgesi) yer alan jeosit alanına ilişkin Bölgenin jeopark olarak tescil edilmesine yönelik Karacadağ Kalkınma Ajansı ile birlikte çalışmalar yapılacaktır.

Tablo 35. Uluslararası Ağ ve Organizasyon Çalışmaları Faaliyet İçeriği

Faaliyet Adı	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Uluslararası Ağ ve Organizasyon Çalışmaları	ASGP YDO'lar	GAP BKİ Üniversiteler Belediyeler	Yıl Boyu	TRC3 Bölgesi	500.000

iv. Tanıtım ve Yatırım Destek

1. Mezopotamya Markalaşma ve Tanıtım Çalışmaları

Bu bölümde GAP Bölge Kalkınma İdaresi ve TRC Bölgesi Kalkınma Ajanslarının 2026 yılında iş birliği içerisinde yapacakları çalışmalara yer verilmiştir. Genel yaklaşım MEZOPOTAMYA markasının tanıtımı olup bütçelerin Ajanslar arasında eşit bir şekilde dağıtımına dikkat edilmiştir. Ancak bazı faaliyetlerin sadece bir bölgede gerçekleştirilmesinin öngörüldüğü durumlar olması nedeniyle spesifik bazı faaliyetler için Ajanslar özelinde bütçelendirme yapılmıştır. Ajanslar için belirlenen ortak faaliyetler tablosundaki bütçeler arasında farklılık olmasının nedeni bu husustur.

GAP İdaresi ve TRC Bölgesi Ajansları, MEZOPOTAMYA markasının uluslararası arenada bilinirliği yüksek olan diğer destinasyonlar gibi bir turizm destinasyon markası olarak bilinmesi için çalışmalar yürütmeyi hedeflemektedir. Marka sadece bölgeyi ve bölgenin sahip olduğu tarih, kültür, doğa, inanç unsurlarını öne çıkaracak şekilde planlanmıştır. Bu kapsamda 202 yılı içerisinde yapılması planlanan ortak faaliyetler ve detayları aşağıda verilmiştir. Bu faaliyetlerin ana çatısını GAP Bölge Kalkınma İdaresi tarafından 2021 yılında hazırlanan GAP Bölgesi Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi Stratejik İletişim Planı oluşturmaktadır.

1.1. Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları

Mezopotamya ismi dünyada medeniyetin beşiği olarak kabul görmüş tarihi bir isim olmasına rağmen turizm destinasyonu ve markası olarak tanıtımı yapılmamıştır. Turizm destinasyonu olarak hafızalarda yer alabilmesi için tanıtım çalışmaları yapılması gerekmektedir. GAP BKİ koordinasyonunda TRC Bölgesinde yer alan Ajanslarla gerçekleştirilecek çalışmalar aşağıda yer almaktadır.

• Mezopotamya Markasına Ait İnternet Siteleri, Sosyal Medya ve Diğer Mecralarda Tanıtım Çalışmaları Yapılması

Bu faaliyet kapsamında Mezopotamya markasının etkin tanıtımı amacıyla açılan sosyal medya hesaplarının daha çok kullanıcıya erişmesine yönelik internet siteleri, sosyal medya ve diğer mecralar üzerinden daha fazla kullanıcı kitlesine ulaşılmasını sağlamak ve markanın bilinirliğini ve görünürlüğünü arttırmak amacıyla hazırlanan bir strateji çerçevesinde tanıtım çalışmaları yürütülecektir.

• Bölge İllerinin Sokak Görünümünün Haritalara İşlenmesi

Bölgede yer alan yollara ek olarak ören yerleri, tarihi şehirler, özel coğrafi noktalar gibi yerlerin de çekimleri yapılarak, saklı kalmış noktaların bilinirliğini artırmak ve bilinen noktaların da güncel

durumunu sokak görünümü (street view) olarak Google, Yandex vb. haritalara eklemek amacıyla çalışmalar yürütülecektir.

• Tarihi Yerlerde Etkinliklerin Organize Edilmesi

Dünyadaki bütün turizm akımları etkinlik ve deneyime dayalı olarak gelişim göstermektedir. Kültür turizmine ilgi duyan kesim aynı zamanda sanat algısı ve ilgisi yüksek olan bir kitledir. Yüzyıllar boyunca Pers ve Roma mücadelesinin kilit noktası olan Dara’da bu mizansenin bir müzikal ile canlandırılması olağanüstü etki oluşturabilecek bir deneyim sunabilir. Kentin nekropol alanları açık hava konserlerine ev sahipliği yapabilir ve sarnıçları senfoni orkestraları ile müthiş bir etki oluşturabilir. Bunun gibi Yukarı Mezopotamya’nın hemen her yerinde kültür varlığı zenginliklerinin hikâyelerinin sanat aktiviteleri ile bütünleştirilmesi ile bölgenin imajına büyük katkı sağlanacaktır. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesinde bulunan ve gerçekleşen keşiflerle önemi günden güne artan Zerzevan Kalesi ve Mithras Tapınağı, yapılan ön incelemelerde ülkemizdeki önemli gökyüzü gözlem noktalarından biri olarak tespit edilmiştir. Bu kapsamda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının himayelerinde Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi (TUG), Diyarbakır Valiliği, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, GAP BKİ ve Karacadağ Kalkınma Ajansı ortaklığında Uluslararası Mezopotamya Zerzevan Gökyüzü Gözlem Etkinliği’nin ilki 2021, ikincisi 2022 yılında gerçekleştirilmiştir. Etkinlikte katılımcıların profesyonel ve amatör astronomlarla buluşması sağlanmış, şenlik süresince astronomi konulu seminerler verilmiş, gökyüzünü ve gökcisimlerini tanımaya yönelik teleskoplarla gözlemler ve atölye çalışmaları düzenlenmiştir. Bölgemizde gerçekleşen deprem nedeniyle 2023 yılında bu faaliyet gerçekleştirilememiştir. 2026 yılında da Gözlem etkinliği, GAP BKİ ve Karacadağ Kalkınma ajansı iş birliğiyle gerçekleştirilecek olup, çalışma koşulları protokolle belirlenecektir. Bununla birlikte, Siirt ilinde Tillo ilçesinde Işık Hadisesinin gerçekleştiği tarihlerden 23 Eylül’de gözlem etkinliği düzenlenecektir.

• Ulusal ve Uluslararası Turizm Fuarlarına Katılım

Bakanlığımız ve Kültür Turizm Bakanlığı arasında imzalanan protokol doğrultusunda yurtdışında gerçekleşecek olan fuarlara Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) ile iş birliği çerçevesinde katılım sağlanacaktır. Yıl içerisinde dünyanın en önemli turizm fuarlarından biri olan ve ITB Berlin Fuarına (03-05 Mart 2026) katılım sağlanması hedeflenmektedir. Bu fuara ilaveten yine dünyanın en önemli turizm fuarlarından biri olan WTM London’a (Kasım 2026) katılım sağlanması hedeflenmektedir. Bununla birlikte katılım sağlanacak fuarlara turizm acenteleri de davet edilerek, B2B yapmaları sağlanacaktır.

• Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması

Mezopotamya markasının çeşitli sanal ve gerçek platformlarda tanıtılması için tanıtım materyallerine ihtiyaç duyulacaktır. Şu ana kadar üzerinde turistik destinasyonların işaretlenmiş olduğu TRC Bölgesi haritası hazırlanmıştır. Çağımızdaki gelişmelere uygun olarak yaratıcı, inovatif, ulaşılabilirliği ve taşınması kolay, farklı tasarımlı tanıtım materyallerinin hazırlanması hedeflenmektedir. Bu materyallerde turistik destinasyonların kısa, tanıtıcı bilgilerinin yer alması planlanmaktadır. Bu materyaller yapılması planlanan tüm faaliyetlerde en önemli tanıtım araçlarından biri olacaktır. Hem sosyal medya üzerinden hem internet sitesi ve e-posta üzerinden hem de yüz yüze görüşmelerde bu materyallerden faydalanılacaktır.

Hazırlanacak tanıtım materyalleri, GAP İdaresi koordinasyonunda yürütülen GAP Turizm Odaklı Tanıtım ve Markalaşma Projesi kapsamında ortaya konan Strateji İletişim Planı’nda yer alan tanıtım çerçevesine uygun şekilde hazırlanacaktır. Bu materyaller, bölgedeki ürünler ve turizm etkinliklerine göre gastronomi, yöresel ürünler, zanaatlar, tarih, kültür, doğa, inanç, dil ve folklor gibi temalar doğrultusunda özgün bir biçimde, iş birliği ve koordinasyon içerisinde tasarlanacaktır. Bu materyallerin öteden beri yapılagelmiş klasik broşür ve kataloglardan farklı olarak inovatif ve çevreci olmasına özen gösterilecektir.

İstanbul, İzmir ve Ankara gibi şehirlerde billboardlara reklam verilecek, İstanbul, İzmir, Antalya ve Ankara gibi dış hatlar terminali bulunan havalimanlarında güvenlik bölümlerinde bulunan ve eşya konulan kutuların içerisine Mezopotamya temalı reklamlar yerleştirilecektir. Ayrıca TURSAB ile görüşülerek hem TURSAB'ın hem de büyük tur operatörlerinin web sitelerine reklam verilecektir. Ulusal ve uluslararası acentelerle görüşülerek bölgenin tanıtım materyalleri otellere ve acentelere verilecektir. Ayrıca tur otobüslerinin giydirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Tablo 36. Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları Faaliyet İçerikleri

Faaliyet Adı	Koordinatör Kurum	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mezopotamya Markasına Ait İnternet Siteleri, Sosyal Medya ve Diğer Mecralarda Tanıtım Çalışmaları Yapılması	GAP BKİ	TRC Ajansları	Yıl boyu	TRC Bölgesi	500.000
Bölge İllerinin Sokak Görünümünün Haritalara İşlenmesi	GAP BKİ	TRC Ajansları	Yıl boyu	TRC Bölgesi	
Tarihi Yerlerde Etkinliklerin Organize Edilmesi	GAP BKİ	TRC Ajansları	Yıl Boyu	TRC Bölgesi	
Ulusal ve Uluslararası Turizm Fuarlarına Katılım	GAP BKİ	TRC Ajansları	Yıl Boyu	TRC Bölgesi	
Mezopotamya Tanıtım Materyallerinin Hazırlanması	GAP BKİ	TRC Ajansları	Yıl Boyu	TRC Bölgesi	

Tablo 37. Mezopotamya Markalaşma ve Tanıtım Çalışmaları Bütçe

Faaliyet Adı	Sorumlu	Süresi	Tahmini Maliyet (TL)*
Mezopotamya Destinasyonu Tanıtım Çalışmaları	GAP BKİ, TRC Bölge Kalkınma Ajansları	Yıl Boyu	500.000
Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları	GAP BKİ, TRC Bölge Kalkınma Ajansları	Yıl Boyu	250.000
Yerel Kurumlarla İş Birliği ve Koordinasyon Çalışmaları	GAP BKİ, TRC Bölge Kalkınma Ajansları	Yıl Boyu	500.000
Turizmde İnsan Kaynağı Geliştirme Programı	GAP BKİ, TRC Bölge Kalkınma Ajansları	Yıl Boyu	-
TOPLAM			1.250.000

*GAP BKİ ve TRC Bölgesi Kalkınma Ajanslarının toplam tahmini maliyetini belirtmektedir.

v. Ajans Destekleri

1. Dicle Kadim Kentler Mali Destek Programı

Dicle Kadim Kentler Mali Destek Programı ile TRC3 Bölgesi'nde (Batman, Mardin, Siirt, Şırnak) turistik seyahatlerin görece düşük olduğu dönemlerde tur düzenlenmesinin teşvik edilmesi; böylece turizm faaliyetlerinin yıla yayılması, bölgesel turizm gelirlerinin artırılması ve destinasyonların sürdürülebilirliğinin sağlanması hedeflenmektedir.

Tablo 38. Dicle Kadim Kentler Mali Destek Programı

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Dicle Kadim Kentler Mali Destek Programı	PYB, İDB	-	Yıl Boyunca	TRC3 Bölgesi	10.000.000

2. GÜDÜMLÜ PROJELER:

2026 Yılında yürütülmesi planlanan güdümlü projelere ilişkin öngörülen destek miktarı toplu olarak bütçeleştirilmiştir.

Tablo 39. Güdümlü Projeler Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Güdümlü Projeler	PYB, Mardin YDO, Siirt YDO ve İDB	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Yıl boyu	TRC3 Bölgesi	10.000.000

vi. Önemli Kamu Yatırımları

TRC3 Bölgesi'nde "Turizm SOP" ile ilişkili olan ve devam eden kamu yatırımları tablodaki gibidir:

Tablo 40. Turizm SOP ile İlgili Önemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (bin TL)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Aziz Sancar Kültür Evi Rest. Teş. Tan.	Mardin	Kültür ve Turizm Bakanlığı	10.000.000	2022-2025	2
Midyat Sokak Sağıklaştırma Uygulamaları	Mardin	Kültür ve Turizm Bakanlığı	100.000.000	2022-2025	2

e. Program Süresi ve Zaman Planlaması

Turizm SOP orta vadeli bir program olup 3 yıl içerisinde faaliyetlerinin tamamlanması planlanmaktadır. Bu süreçte ilk yıl ihtiyaçların ortaya konulması amacıyla ağırlıklı olarak tanıtım ve yatırım destek çalışmaları yürütülecektir. İş birliği ve koordinasyon ile kapasite geliştirme bileşenleri ile birlikte 2026 yılı içerisinde daha çözüm odaklı müdahale yöntemleri geliştirilerek ilgili kurum/kuruluşlarla iş birlikleri tesis edilecektir. Üçüncü yılda programın özel amaçları ile uyumlu olarak Bölge'nin ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanacak faaliyetlere devam edilecektir. Programın etki değerlendirmesinin ise Program kapsamında yürütülen faaliyetlerin tamamlanmasının akabinde yapılması planlanmaktadır. Programın 2026 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir:

Tablo 41. Turizm SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2026			
			1	2	3	4
Araştırma, Analiz ve Programlama	1.1	TRC3 Bölgesi illerinin turizm altyapı ve üst yapılarının eksikliklerinin tespit edilmesine yönelik envanter çalışması	X	X	X	X
	1.2	TRC3 Bölgesi Kırsal Turizmin Geliştirilmesine Yönelik strateji çalışması yapılması	X	X	X	X
	1.3	TRC3 Bölgesi Sağlık Turizmi Mevcut Durum ve Gelişme Alanı Stratejisi	X	X	X	X
İş Birliği	2.1	Turizm Eşleştirme Yönlendirme Grubu Koordinasyon Çalışmaları	X	X	X	X
	2.2	Yerel Kurumlarla İş Birliği ve Koordinasyon Çalışmaları	X	X	X	X
	2.3	Üniversitelerle İş birliği	X	X	X	X

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2026			
			1	2	3	4
	2.4	Proje Geliştirme Faaliyetleri	X	X	X	X
Kapasite Geliştirme	3.1	Turizmde İnsan Kaynağı Geliştirme Programı	X	X	X	X
	3.2	Uluslararası Ağ ve Organizasyon Çalışmaları	X	X	X	X
Tanıtım ve Yatırım Destek	4.1	Mezopotamya Markalaşma ve Tanıtım Çalışmaları	X	X	X	X
Ajans Destekleri	5.1	Dicle Kadim Kentler Mali Destek Programı	X	X	X	X
	5.2	Güdümlü Projeler	X	X	X	X

f. İzleme ve Değerlendirme

Turizm SOP kapsamında yer alan projelerin izleme ve değerlendirmesinin yapılması amacıyla ASGPB koordinasyonunda tüm/ilgili birimlerin katılımıyla üç aylık Ajans içi dönemlerde SOP izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirilecektir.

SOP kapsamında ilgili başlıklar altında belirlenen faaliyetlerin takibi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve oluşturulan raporlar konsolide edilmek ve değerlendirilmek üzere ASGPB'ye iletilecektir. Ajans tarafından yürütülecek alt programların ve güdümlü projelerin program ve başvuru süreçlerinin yürütülmesinden Program Yönetimi Birimi (PYB), sözleşmeye bağlanan projelerin izlenmesinden ve değerlendirilmesinden İDB sorumludur.

SOP ilerleme raporlarının ve sop kapanış raporunun hazırlanmasından Araştırma, Strateji Geliştirme ve Programlama Birimi sorumludur. İzleme faaliyetleri, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanmasını içermektedir. Toplanan veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinlik, etkililik, verimlilik, uygulanabilirlik ve sürdürülebilirlik çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

2.3. Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Girişimcilik Sonuç Odaklı Programı (YOİG SOP)

a. Amaç

Genel Amaç

TRC3 Bölgesinde yatırım ortamının iyileştirilmesi ve girişimciliğin desteklenmesi suretiyle bölgesel rekabet gücünün geliştirilmesidir.

Özel Amaçlar

1. Bölgenin üretim altyapısının ve iş dünyası içerisinde iletişim ve iş birliği imkânlarının geliştirilmesi
2. Sosyal girişimcilik, tarım girişimciliği, tekno-girişimciliğin geliştirilmesi ve bölgede uygulanmasının sağlanması
3. Yerel Kalkınma Hamlesi Programı çerçevesinde teklif edilen sektörlerde nitelikli iş gücünün, istihdamın, ihracatın, kaynak verimliliğinin, altyapının, kurumsallaşmanın ve dijitalleşmenin geliştirilmesidir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölge özelinde öne çıkan sanayi işletmelerine baktığımızda teknoloji seviyesi düşük, geleneksel üretim yapan, kurumsallıktan uzak, tasarım ve yenilikçilik faaliyetlerinde henüz yolun başında olan firmaların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu noktada işletmelerde rekabet edebilirliği artırmak için Ar-Ge, dijitalleşme, yenilikçilik, tasarım ve modernizasyon faaliyetlerinin uygulanması gerektiği görülmektedir.

Rekabet edebilirliği artırmanın en önemli parametrelerinden biri de işletmelerde kaynak verimliliği faaliyetleridir. Bu faaliyetler özellikle işgücü, zaman ve maliyet noktalarında firmalara ciddi avantajlar sağladığından, gelir ve karlılık seviyesinin artmasına katkı sunmaktadır. Dolayısıyla firmalar yeşil ve dijital dönüşüm faaliyetlerine öncelik vermelidir.

Girişimcilik kültürünün, teknoloji tabanlı ve yenilikçi girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesinin, finansmana, bilgiye ve pazara erişim imkânlarını geliştiren girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi ve büyük işletmeler ile girişimciler arasındaki Ar-Ge iş birliklerinin geliştirilmesi özgün fikirlerin ticarileşmesine yaptığı katkı ile rekabetçiliği doğrudan etkilemektedir. Bu kapsamda tekno-girişimcilik, tarım girişimciliği, kadın girişimciliği, sosyal girişimcilik ve sosyal etki yatırımı alanını destekleyen program ve projelere öncelik verilecektir.

İşsizlikte ilk sıralarda yer alan Bölgemizde, istihdam oranı ciddi seviyede düşüktür. Ekonomik kalkınmanın sosyal kalkınma ile kesiştiği bu noktada istihdamın, özellikle de iş gücü piyasasının ihtiyacı olan nitelikli ara eleman açığının giderilmesi önem arz etmektedir.

Bölge sanayi altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi, yatırımcıların bölgeyi tercih etmeleri için en temel ölçüt olarak karşımıza çıktığından altyapısı yetersiz bölgelerde çalışmaların tamamlanması gerekmektedir. Böylece daha kurumsal rekabetçi firmalar bölgeyi tercih edecektir.

İmalat sanayi işletmelerinin küresel dünyada hayatta kalabilmesi değişen rekabet koşullarına ayak uydurabilmesi için gelişen pazarlama sistemlerinden yüksek seviyede faydalanabilmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla e-ticaret, e-ihracat ve alternatif dış pazar faaliyetlerine yoğunlaşmaları gerekmektedir.

On İkinci Kalkınma Planı'nda yer alan "Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim" eksenli YOİG SOP'un hedefleri ile doğrudan örtüşmektedir. Bu eksen altında başta öncelikli sektörler ile gelişme alanları olmak üzere sanayide teknoloji, yenilikçilik, ürün kalitesi, verimlilik ve ihracat kapasitesi artışı, endüstriyel kapasitenin dönüştürülmesi, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi ve rekabetçiliğin artırılması hedeflenmektedir. Yeşil ve dijital dönüşümü destekleyecek politikalarla uluslararası doğrudan yatırımlar için daha cazip, Ar-Ge ve teknoloji transferinin sağlandığı dinamik bir üretim yapısı oluşturularak küresel düzeyde ortaya çıkan imkânlardan azami ölçüde faydalanılacaktır. Bu çerçevede oluşturulacak ve uygulanacak politika ve tedbirlerin etkin şekilde takibi ve koordinasyonu

sağlanacaktır. Ekonomik ve sosyal avantajlarıyla küresel düzeyde ön plana çıkan illerin üretim, Ar-Ge ve girişimcilik kapasitesinin dijital ve yeşil dönüşüm perspektifiyle gelişimine yönelik bölgesel kalkınma programları uygulanacaktır.

SOP'un öncelikleri, hazırlanan T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı'nda yer alan aşağıdaki stratejik amaçlarla uyumludur:

- Amaç 1: Milli Teknoloji Hamlesi Kapsamında Sanayinin Teknolojik Dönüşümünü Sağlamak, Yenilikçilik ve Tasarım Kapasitesini Artırarak Nitelikli İnsan Kaynağını Geliştirmek
- Amaç 2: Ar-Ge ve Yenilik Kapasitemizi Güçlendirerek Ülkemizi Yüksek Teknoloji Alanlarında Küresel Ölçekte Rekabetçi Bir Konuma Yükseltmek
- Amaç 3: Yeşil ve Dijital Dönüşüm Kapsamında Yüksek Katma Değerli, Teknoloji Odaklı Yatırımların Yapılmasını Sağlamak, Ar-Ge, Girişimcilik ve Yenilikçilik Destekleriyle Uluslararası İşbirliğini Artırarak Küresel Ölçekte Rekabet Edebilirliği Sürdürmek
- Amaç 4: Ülkemizde Topyekün Kalkınmanın Sağlanması ve Bütün Bölgelerin Ulusal Kalkınma Sürecine Katkısının Yükseltilmesi, Bölgelerin Ulusal ve Küresel Rekabet Gücünün Artırılması ve Bölgeler Arası Sosyoekonomik Gelişmişlik Farklarının Azaltılmasını Sağlamak

2024-2028 Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi Taslak Özet Strateji Belgesi'ne göre "Bölgelerin rekabet edebilirliklerinin artırılması" amacı altında yer alan "Girişimcilik, Ar-Ge ve Yenilikçilik", "Dijitalleşme" ve "Yeşil Büyüme" gelişme eksenleri YOİG SOP ile doğrudan ilişkilidir. Ayrıca BGUS Mekânsal Gelişme Yaklaşımına göre Rekabetçilik öncelik alanı altında Mardin potansiyel rekabetçi ve Batman sanayi nüvesi iller sınıfında girerken; Şırnak ve Siirt Yakınsama öncelik alanı altında öncelikli dönüşüm illeri sınıfında yer almaktadır.

2022-2025 Ulusal Teknoloji Girişimciliği Stratejisi Eylem Planı'nda "Bölgesel Kalkınma İçin Girişimciliğin Desteklenmesi" stratejik amaçlardan biri olarak belirlenmiş olup YOİG SOP'u destekler nitelikte eylemler içermektedir. Bu strateji altında "Kalkınma Ajanslarının faaliyet ve desteklerinde, girişimcilik odağı ön plana çıkarılacaktır" ve "Yerel aktörler tarafından uygulanmak ve yaygınlaştırılmak üzere teknoloji girişimlerinin filizleneceği bir Girişim Merkezi modeli oluşturularak ülke genelinde yerel faaliyetlere rehberlik yapılacaktır" eylemlerine yer verilmiştir.

YOİG SOP, TRC3 2024-2028 Taslak Bölge Planı'nda belirlenen Ticaret ve Sanayi Altyapısının Geliştirilmesi stratejik önceliği ve strateji kapsamında belirlenen aşağıdaki hedefler ile uyumlu ve ilişkili olduğu görülmektedir:

- Yatırım Ortamı İyileştirilecek ve Sanayinin Rekabet Gücü Artırılacaktır,
- TRC3 Bölgesi İhracat Potansiyeli Güçlendirilecektir,
- Girişimcilik Geliştirilecektir,
- TRC3 Bölgesi'nde İstihdam Artırılacak ve Mevcut İş Gücünün Niteliği Geliştirilecektir,
- Ar-Ge ve Yenilikçilik Desteklenecektir,
- Sanayide Yeşil Dönüşüm Sağlanacaktır.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE 2025) sıralamasında TRC3 Bölgesi 26 bölge arasında 23. sırada yer almaktadır. TÜİK 2023 verilerine göre yoksulluk oranı sıralamasında %14,9 ile en düşük dördüncü bölge TRC3 Bölgesi olmuştur. Emek yoğun imalat sanayi başta olmak üzere öncelikle büyük ölçekli yatırımların Bölge'ye çekilerek ilde yeni yatırım alanları oluşturulması ve kayıt dışı istihdamın azaltılması önem arz etmektedir.

SEGE 2025 çalışmasına göre Bölge'nin en gelişmiş ili olan Batman'da, devlet desteğinin etkisiyle özellikle konfeksiyon imalatında cazibe merkezi konumuna gelmiştir. Yatırım Teşvik Belgesi 2001-2023 dönemi verilerine göre hazır giyim imalatı sektöründe en fazla teşvik belgesi alınan (%12,1) ve en fazla istihdam taahhüdü sağlanan (%12,8) il Batman olmuştur.

1 milyar doları aşan ihracat kapasitesi ile Mardin, sosyal ve rekabetçilik endeksleri bakımından Bölge illerinden pozitif ayrılmaktadır.

TRC3 Bölgesi'nin en küçük ili olan Siirt; üretim, istihdam ve ihracat değerleri bakımından bölge illeri arasında son sıradadır. TÜİK 2024 verilerine göre en düşük istihdam ve işgücüne katılım oranına sahip il Siirt olmuştur. Aynı zamanda Siirt, iller arasında en fazla genç nüfus oranına sahip ikinci ildir.

SEGE araştırmasında son sırada yer alan Şırnak, ekonomik ve sosyal alt endekslerin büyük çoğunluğunda da yine son sıralarda yer almıştır. Habur Sınır Kapısı ile önemli ihracat kapasitesine rağmen Şırnak'ta bu performansın görülmesinin temel nedeninin ilin ihracatının perakende ticarete dayanması ve üretim merkezlerinin il dışında olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu nedenle ilde üretim hacminin artırılması ve üretime dayalı dış ticaretin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik endekslerine baktığımızda bölge illeri sıralamasının aşağıdaki gibi olduğu görülmektedir.

Tablo 42. TRC3 Bölgesi 2025 Yılı SEGE Alt Endeks Sıralaması

İl	Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi	Demografi	İstihdam	Rekabetçi ve Yenilikçi Kapasite	Mali
Mardin	72	73	75	58	73
Batman	67	64	71	52	75
Şırnak	78	75	74	76	77
Siirt	76	74	78	77	71

Kaynak: SEGE, 2025

Özellikle Rekabetçi ve Yenilikçi Kapasite değişkenleri üretim ve hizmet akışının illerdeki durumunu gözlemleyen değişkendir. İstihdam ise çalışanların geçim kaynaklarına ne kadar eriştiğini, SGK'dan faydalanma oranlarını ve işsizlik değerlerini kapsayan önemli bir kalkınmışlık endeksidir. Bu nedenle bu iki temel gösterge YOİG SOP'un tasarım gerekçelendirmesinde önemli rol oynamaktadır. Tablo yorumlanırken istihdam değerlerine bakıldığında bölge illerinin diğer illere kıyasla son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Rekabetçilik değişkenlerine bakıldığında ise Şırnak ilinin son sıralarda yer alması ilde ticaret faaliyetlerinin fazla olmasına rağmen imalat sanayisinin yeterince gelişemediğini göstermektedir. Mali değişkenler ise ildeki finansman akışını göstermektedir. Bölge ticaret yoğunluğunun fazla olmasına rağmen finansman akış değerlerinin düşük olması Bölge'de yapılan ticaretten illerin yeterince faydalanmadığının bir göstergesidir.

TÜİK 2023 verilerine göre TRC3 Bölgesi gayrisafi yurtiçi hasılası kişi başına 6.823 \$ olup, 26 bölge arasında en düşük dördüncü bölge olmuştur. Bu değer Türkiye ortalaması olan 13.243 \$'ın oldukça altındadır. İmalat sanayide oluşturulacak yeni istihdam alanları ve desteklenecek girişimcilik potansiyeli sayesinde bölge halkının geçim kaynaklarına erişim olanaklarının ve Bölge özelinde kişi başına yurtiçi hasılanın artırılması hedeflenmektedir.

TÜİK 2024 yılı verilerine göre hem Ar-Ge yatırımları (2.164.394 TL) hem de istihdam edilen Ar-Ge insan gücü (2.201) değerlerinde 26 bölgesi arasında 25. sırada yer almaktadır.

Sanayinin bölgede yeterince gelişmemesi, istihdam oluşturacak alanların yetersiz kalmasına neden olmuştur. Nitekim TÜİK 2024 verilerine göre TRC3 Bölgesi işsizlik oranı %11,1 ile Türkiye ortalamasının yaklaşık 3 puan üzerindedir. Bölge'de istihdam oranı %39,5 iken kadın istihdamı %21,6 olmuştur. Bölge istihdam oranı sıralamasında son sırada yer alırken, kadın istihdamı oranında ise 25. sırada yer almaktadır. Kadın istihdamının bu kadar düşük olması, Bölge'de kadın istihdamının artırılmasına yönelik tedbirlerin öncelikli olarak yaygınlaştırılması gerektiğini göstermektedir.

Girişimci Bilgi Sistemi 2022 girişim sayısı verilerine göre Mardin 28, Batman 38, Şırnak 58 ve Siirt 72. sırada yer almıştır. Başatlık seviyesine göre Mardin'de gıda imalatı, Batman'da giyim imalatı, Şırnak ve Siirt'te ise metalik olmayan mineral ürün imalatı ön plana çıkmıştır. Sektörün net satış değerinin bir ildeki payının, aynı sektörün ülke genelindeki payına oranı olarak ölçülen uzmanlaşma göstergesine

baktığımızda ise Mardin’de yine gıda imalatı, Batman’da diğer imalat, Siirt’te yine metal olmayan mineral imalatı ve Şırnak’ta mobilya imalatının ilk sırada olduğu görülmüştür.

Globalleşen dünyada belirli bölgelere bağlı kalarak yapılan ticaret yüksek risk teşkil etmektedir. Bölge ihracatının %76’sının Irak’a yapıldığı TRC3 Bölgesi’nde firmaların dış ticarete alternatif pazarlar bulması gerekliliği kaçınılmazdır. Ayrıca Bölge illerinde yapılan üretimin çoğunluğunun iç pazara satılması, sınıra yakın iller olmalarına rağmen bu firmaların ihracat kapasitelerinin yeterince gelişmediğini ve bu noktada firmaların dış ticaret kapasitelerini artırmaları gerektiğini göstermiştir.

Bölgede yer alan OSB, TSO, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleriyle yapılan mülakatlar sonucunda mesleki ve teknik ara eleman bulma probleminin yaşandığı paydaşlar tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca İl Sanayi Durum Raporlarında da Bölge genelinde teknik ve idari personel sayısının toplam çalışan sayısına oranla çok düşük kaldığı raporlanmıştır. Bu durum bölgede meslek lisesi mezunlarının azınlıkta olduğunu ve firmaların nitelikli iş gücü bulmada sıkıntı yaşadıklarını göstermektedir. Bölgede uzmanlık gerektirmeyen imalatların var olması ve işçilik ücretlerinin düşük olmasından dolayı işçi sirkülasyonu yoğun bir şekilde yaşanmaktadır. Firmaların kurumsallaşarak sürekli istihdama katkı sağlamaları için ürün geliştirme, modernizasyon ve verimlilik faaliyetlerine önem vermesi gerektiği söz konusu saha araştırmaları ve raporlarda ayrıca vurgulanmıştır. Bu nedenle bölgedeki sanayicilere verimlilik analizlerini ve yöntemlerini anlatacak, iyi uygulama örneklerini sanayicilere gösterecek danışmanlık hizmetlerine ihtiyaç duyılmaktadır.

OSB’ler ile yapılan saha görüşmelerinde Batman’da yatırım taleplerinin fazla olmasından dolayı yer bulma problemi yaşandığı, dolayısıyla kuruluş aşamasındaki sanayi bölgelerinin hızlandırılması ve atıl yatırım yerlerinin değerlendirilmesi gerekliliği dile getirilmiştir. Halihazırda tüm parselleri tahsis edilen Batman OSB’ye ek olarak yapılan genişleme alanı ve yatırım programına alınan Oymataş Gıda OSB ve Samanyolu Tekstil OSB ile birlikte yatırımcı taleplerinin büyük oranda giderileceği düşünülmektedir. Mardin’de ise mevcut OSB’de altyapının yeterli olduğu, ancak yeni kurulan OSB’lerde (Mardin 2. OSB, Midyat OSB) halen üstyapı ve altyapı eksikliklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Şırnak OSB ve Cizre OSB’ye ek olarak kurulan Silopi Sera OSB ile Siirt OSB için bu illeri Van tarafına bağlayan büyük çaplı ulaşım altyapısı vb. ihtiyaçlar ön plana çıkmaktadır. Yatırım programında yer alan altyapı ve üstyapı projelerinin tamamlayıcısı olarak sanayi alanlarının gerekli ihtiyaçlarının da destek programları vasıtasıyla karşılanması gerektiği paydaşlar tarafından dile getirilmiştir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

YOİG SOP kapsamında ulaşılması hedeflenen sonuç ve çıktı hedefleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 43. Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Girişimcilik Sonuç Odaklı Programı Sonuç Göstergeleri

#	Gösterge Adı	İlgili Özel Amaç(lar)	Birim	Mevcut Durum (2024)	2026 Yılı Hedefi	Doğrulama Kaynağı
1	OSB sayısı	2	Adet	7	8	OSBÜK
2	Kurulan şirket sayısı	1,2	Adet	-	5.000	TOBB
3	Ar-Ge faaliyetleri yatırım tutarı	1	1000 TL	2.164.394 TL	2.597.272 TL	TÜİK
4	Ar-Ge istihdamı sayısı	1	Kişi	2.201	2.300	TÜİK
5	Tasarım Merkezi sayısı	1	Adet	0	1	STB
6	Ar-Ge Merkezi sayısı	1	Adet	2	3	STB
7	Teknoloji Geliştirme Bölgesi sayısı	1	Adet	1	1	STB

8	İmalat sanayi ihracat değeri	2	1000 \$	1.438.449 \$	1.800.000 \$	TÜİK
9	Patent başvuru sayısı	2	Adet	39	45	Türk Patent
10	Marka başvuru sayısı	2	Adet	1.411	1.450	Türk Patent
11	Siber Vatan Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısı	1	Kişi	0	58	Siber Küme

Tablo 44. YOİG SOP Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum (2025)	Hedef (2026)	Doğrulama Kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan rapor sayısı	Adet	-	1	Faaliyet Raporları
İş birliği ve Koordinasyon	İş birliği geliştirilen üniversite sayısı	Adet	-	1	Protokoller, Sözleşmeler, Resmi Yazılar
	Erişim sağlanan melek yatırımcı ve kitle fonlama ağı sayısı	Adet	-	1	Sözleşmeler
	Geliştirilen proje sayısı	Adet	-	4	Faaliyet Raporları
Kapasite Geliştirme	Kurulan teknoloji yoğun yeni girişim sayısı	Adet	-	10	Batman Üniversitesi Teknokent A.Ş.
	İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim Programından Yararlanan Genç Sayısı	Kişi	-	200	Faaliyet Raporları
	Gerçekleştirilen Teşvik ve Destek Toplantı Sayısı	Adet	-	16	Toplantı İmza Föyü
Tanıtım ve Yatırım Destek	Gerçekleştirilen Girişim Sermayesi Fonu Tanıtım Faaliyeti Sayısı	Adet	-	4	Faaliyet Raporları
	Gerçekleştirilen Girişimci Etkinliği Sayısı	Adet	-	2	Faaliyet Raporları
AB ve Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	Desteklenen Proje Sayısı	Adet	-	6	Proje Başvuru Formları
	SEECO projesi kapsamında kurulan geçim kaynağı tesisi sayısı	Adet	5	2	Faaliyet Raporları
	Girdi-Çıktı Analizi sonucundan faydalanan kurum/kuruluş sayısı	Adet	-	5	Faaliyet Raporları
	SOGREEN kapsamında desteklenen proje sayısı	Adet	-	25	Proje Başvuru Formları
	ÇÜGEK kapsamında istihdam edilen toplam genç sayısı	Kişi	700	1.500	Firma Beyanları

d. Proje ve Faaliyetler

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Girişimcilik Sonuç Odaklı Programı kapsamında, yukarıda yer verilen ürünlerin üretim ve verimlerinin artırılarak ticarileştirilmesi için, ürün geliştirme, rekabetçilik, imalat sanayi sektörü başta olmak üzere girişimcilik ve inovasyon kültürünün yaygınlaştırılması potansiyelinin ve müdahale alanlarının belirlenmesine yönelik olarak çeşitli araştırma ve analiz çalışmaları yürütülecektir. Bu dokümanların hazırlanması üç yıllık bir dönemi kapsayacak olan orta vadeli Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Girişimcilik SOP'un uygulanması sürecinin tümüne yayılacaktır. Programın ilk yılı 2025 yılıdır. 2026 yılı içinde özel amaçlar arasında yer alan, stratejilere temel oluşturacak ve Sanayi SOP kapsamında belirlenen ürünlere yönelik yatırım potansiyellerinin doğru değerlendirilmesi ve yol haritasının belirlenmesi için önemli raporlar oluşturulmuştur. 2026 yılında yapılan raporlama çalışmaları bağlamında elde edilen bulgular değerlendirilecek 2027 yılı ve sonrasında gerçekleştirilecek faaliyetler için temel oluşturacaktır.

1. TRC3 Bölgesi Girişimcilik Ekosistemi Mevcut Durum Analizi Raporu: Analiz çalışması ile Bölge girişimcilik ekosisteminin mevcut durumu ortaya konularak geleceğe yönelik bir eylem planı hazırlanması hedeflenmektedir. Araştırma kapsamında saha ziyaretleri, mikro ve makro veri setleri, ulusal ve bölgesel strateji dokümanlarından yararlanılarak gerçekleştirilecektir

Tablo 45. TRC3 Bölgesi Girişimcilik Ekosistemi Mevcut Durum Analizi Araştırma Raporu Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi Girişimcilik Ekosistemi Mevcut Durum Analizi Araştırma Raporu	ASGPB	YDO	2.Çeyrek	TRC3 Bölgesi	500.000

ii. İş birliği ve Koordinasyon

1. Üniversiteler (Teknopark ve TTO) ile İş birliği

TRC3 Bölgesi'nde sadece Batman Üniversitesi bünyesinde teknopark bulunurken, tüm üniversitelerde TTO kurulmuştur. Teknoparklar bünyesinde akademisyen ve sanayicilere devlet teşvikleri sunularak Ar-Ge ve inovasyon projelerinin özendirilmesi ve teknolojik ürün üretim kapasitesini artırmaları sağlanırken, akademisyenler teorik bilgilerini pratiğe dönüştürebilme ve ürünlerini ticarileştirebilme, sanayiciler ise nitelikli personel desteği sağlayarak daha ileri hedeflere yürüyebilme imkanı bulmaktadır. TTO'lar ise üniversiteden çıkan araştırma sonuçlarının tescil başvurusu yapılarak korunması ve ticarileştirilmesi, üniversite-sanayi arasında iş birliği çalışmalarının yürütülmesi ve fikri sınai mülkiyet hakları (FSMH) konularında sözleşme konusunda destek sağlamaktadır. Batman Üniversitesi Teknopark ve bölgedeki TTO'lar başta olmak üzere diğer teknopark ve TTO'lar ile iş birliği yapılarak eğitim, danışmanlık ve mentörlük destekleri gibi ortak proje ve faaliyetler yürütülecektir. 2026 yılında da bölge planı ile bölgesel ihtiyaç ve önceliklerine uygun olarak saha araştırmaları, çalıştay, konferans çalışmaları vb. ortak projelerin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesine yönelik olarak bölge üniversiteleri başta olmak üzere girişimcilik kültürünün artırılması noktasında iş birliğine önem verilecek ve ortak proje ve faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Özel sektör arasında iş birliği ve iletişim imkânlarını geliştirmek üzere ortak çalışmalar desteklenecek, ortak makine parkı oluşumu ve kullanımı, sahip olunan beşeri ve teknik kapasitenin iş birliği halinde kullanılmasını sağlayacak platformlar oluşturulacaktır.

Tablo 46. Üniversiteler (Teknopark ve TTO) İle İş Birliği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Üniversiteler (Teknopark ve TTO) İle İş Birliği	YDO'lar	Üniversiteler, Özel Sektör, Özel Sektör Çatı Kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	1.000.000

2. Yenilikçi Yatırım Mekanizmaları (Melek Yatırım, Kitle Fonlama, Girişim Sermayesi, Mikro Finans) Tanıtım, Bilgilendirme ve Erişim Faaliyetleri

Bireysel Katılım Yatırımcılık olarak da bilinen Melek Yatırımcılık (BKY) sistemi; yüksek büyüme potansiyeline sahip iş fikri sahiplerine hem yatırım yapılması, hem de tecrübelerin aktarılmasının yanı sıra, iş bağlantılarını açarak girişimcinin daha da gelişmesine yardımcı olmaya dayanmaktadır. Melek yatırımcı ise kişisel varlıklarını ve/veya tecrübe ve birikimlerini başlangıç veya büyüme aşamasındaki şirketlere aktaran bireylerdir. Bireysel Katılım Sermayesi (BKS) sistemine ilişkin kanuni düzenleme 2012 yılı Haziran ayında gerçekleşmiştir. Bu düzenlemeden sonra Resmi Gazetede yayımlanan 15.02.2013 tarihli ve 28560 sayılı Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik yürürlüğe girmiş ve böylece BKS sistemi faaliyete alınmıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığı 2024 yılı 2. çeyrek BKS raporuna göre 2013 yılından bu yana iptal edilenler hariç toplam 1.072 lisans verilmiştir. Lisansların yaklaşık olarak 594 adedi aktif durumdadır. Sistemin faaliyete alındığı 2013 yılından günümüze kadar yapılan 71 yatırım için 224 BKY girişimine toplamda 39.387.923 ₺ tutarında sermaye aktarmıştır. Sistemde aktif 18 akredite melek yatırımcı ağı bulunmaktadır. Bunlardan biri de bölgemizi de kapsayan ve DİKA'nın paydaşı olduğu GAP BAN'dır. GAP BAN başta olmak üzere melek yatırımcı ağlarıyla işbirliği yapılarak melek yatırımcıların girişimcilere destek sağlamasına katkı sunulacaktır.

Tablo 47. Yenilikçi Yatırım Mekanizmaları (Melek Yatırım, Kitle Fonlama, Girişim Sermayesi, Mikro Finans) Tanıtım, Bilgilendirme ve Erişim Faaliyetleri

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yenilikçi Yatırım Mekanizmaları (Melek Yatırım, Kitle Fonlama, Girişim Sermayesi, Mikro Finans) Tanıtım, Bilgilendirme ve Erişim Faaliyetleri	YDO'lar	Üniversiteler, Ticaret ve Sanayi Odaları	Yıl boyunca	TRC3	500.000

3. Proje Geliştirme-Yatırım Danışmanlığı ve Ön Fizibilite Çalışmaları

Ajans, Bölgedeki girişimcilik ve inovasyon potansiyelini açığa çıkaracak ve rekabetçi sektörleri destekleyerek Bölge'nin sosyoekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projeler geliştirerek üretimi desteklemek amacıyla proje havuzu oluşturacaktır.

Bakanlığın koordinasyonunda ajans uzmanları tarafından 2021 yılında fizibilite, araştırma raporu çalışmalarına başlanmıştır. Stratejik imalat sektörlerinde Bölge'nin imkân ve kabiliyetlerinden hareketle proje havuzu oluşturulmuş olup yeni fizibilite çalışmaları bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bakanlığın uygunluk verdiği fizibilite önerileri belirlenen takvim çerçevesinde ön fizibilite formatına dönüştürülmektedir. Bu kapsamda, 2026 yılı içerisinde de mutabık kalınan fizibilite konularında proje havuzu oluşturmak amacıyla öncelikli olarak Ajans eliyle, iş yükünün yoğunluğu durumunda hizmet alımı yoluyla ön fizibiliteler hazırlanmaya devam edecektir.

Tablo 48. Proje Geliştirme-Yatırım Danışmanlığı ve Ön Fizibilite Çalışmaları Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Proje Geliştirme-Yatırım Danışmanlığı	YDO'lar	Organize Sanayi Bölgeleri, Ticaret	Yıl boyunca	TRC3	1.000.000

ve Ön Fizibilite Çalışmaları		ve Sanayi Odaları, İl Sanayi Müdürlükleri			
------------------------------	--	---	--	--	--

iii. Kapasite Geliştirme

1. Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik

Ajansın Bölgedeki girişimcilerin ve yatırımcıların ihtiyaç duyduğu desteği ve yönlendirmeyi yapabilmesi konusundaki kapasitesinin güçlendirilmesi amacıyla danışmanlık ve rehberlik faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Faaliyet kapsamında yatırım destek ofisleri tarafından başta genç girişimciler olmak üzere iş hayatına yeni atılan veya atılmayı düşünen yatırımcılar önceki yıllarda olduğu gibi 2026 yılında da haftalık olarak planlı bir şekilde ziyaret edilecek, ilin yatırım ortamının geliştirilmesine yönelik olarak işletmelerin mevcut sorun ve ihtiyaçları tespit edilecektir. YDO faaliyetleri ASGPB tarafından raporlanacak ve Bakanlığa iletilecektir.

Tablo 49. Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik	YDO'lar	KOSGEB, İŞKUR	Yıl boyunca	TRC3	-

2. Ar-Ge ve Tasarım Merkezi Danışmanlığı

Ar-Ge ve inovasyon, günümüzde rekabetin vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmiştir. Etkin Ar-Ge teşvikleri ile sanayisi desteklenen ülkeler Dünya Rekabet Sıralamasında en üst seviyelerde yer almaktadır. Ülke olarak beklentimiz, yapılan Ar-Ge çalışmalarının ekonomimize katma değer yaratacak ve uluslararası pazarda rekabet gücümüzü artıracak ileri teknoloji içeren ürünlere dönüşmesidir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı da özel sektörde Ar-Ge ve tasarım yoluyla teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesinin ve standardının yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını, maliyetlerin düşürülmesini ve teknolojik bilginin ticarileşmesini desteklemek amacıyla çeşitli hedefler belirlemiştir. Bu kapsamda rekabet öncesi iş birliklerinin gelişmesi, teknoloji yoğun üretim ile girişimciliğin ve ilgili yatırımların artması, Ar-Ge'ye ve yeniliğe yönelik doğrudan yabancı sermaye girişinin hızlandırılması, yenilikçi faaliyetlerin güçlendirilmesi ve nitelikli iş gücünün istihdamının artırılmasını teşvik etmek üzere 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunu yayımlanmıştır. Bu kapsamda TRC3 Bölgesi'nde kurulan ilk Ar-Ge Merkezi, Batman'da yapı kimyasalları firması All Alçı tarafından 2023 yılında faaliyete geçirilmiştir. Bölgemizde Ar-Ge ve Tasarım Merkezi olanağı bulunan firmalarla görüşmeler yapılarak bu merkezlerin sayısını artırmak üzere paydaşlar arasında farkındalığın geliştirilmesi sağlanacaktır.

Tablo 50. Ar-Ge ve Tasarım Merkezi Danışmanlığı Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Ar-ge ve Tasarım Merkezi Danışmanlığı Faaliyetleri	YDO'lar	ASGPB	Yıl boyunca	TRC3	-

3. TRC3 Bölgesi'nde Girişimciliğin Geliştirilmesi ve Özendirilmesine (Teknogirişim ve sosyal girişim dahil) Yönelik Kapasite Geliştirme Eğitimleri

Genç nüfus oranı bakımından %19,5 ile 26 bölge arasında 2. sırada olan Bölgemizde gençlerimizin dijital teknolojiler konusunda farkındalığının artırılması amacıyla siber güvenlik, yazılım, mobil oyun ve animasyon gibi alanlarda teknoloji odaklı girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla çeşitli modüllerden oluşan program ve projeler kurgulanacaktır. Hâlihazırda Batman Üniversitesi ile geliştirilen işbirliği kapsamında Siber Vatan Programı ile 80 öğrencinin siber güvenlik uzmanı olarak yetiştirilmesi hedeflenmiştir. SOGEP kapsamında Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından lise bünyesinde mobil oyun ve animasyon atölyeleri kurularak öğrencilere eğitim verilmiştir. SEECO kapsamında Mardin

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından Mardin'de Yazılımcı Girişimcilik ve E-Spor Merkezi kurulması planlanmaktadır. Bu proje ve faaliyetler ile gençlerde dijital becerilerin Bölgedeki tüm illere yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Tablo 51. TRC3 Bölgesi'nde Girişimciliğin Geliştirilmesi ve Özendirilmesine (Teknogirişim ve sosyal girişim dahil) Yönelik Kapasite Geliştirme Eğitimleri Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
TRC3 Bölgesi'nde Girişimciliğin Geliştirilmesi ve Özendirilmesine (Teknogirişim, tarım girişimciliği ve sosyal girişim dahil) Yönelik Kapasite Geliştirme Eğitimleri	YDO'lar	PYB	Yıl boyunca	TRC3	1.800.000

4. Mentorluk Havuzu Oluşturma

KOBİ'lerin dijital dönüşüm, yeşil dönüşüm, inovasyon, ileri mühendislik odaklı tasarım ve iş geliştirme alanlarındaki mevcut durumlarını analiz ederek ihtiyaçları doğrultusunda danışmanlık hizmeti verecek kişilerden oluşan nitelikli mentor havuzunun geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Mentor Eğitim Programı kapsamında temel mentorluk (mentor tanımı, mentor-firma ilişkileri ve etik kurallar, mevcut durum analizi, yol haritası, eylem planı, mentorluk tecrübe paylaşımı vb.) yetkinliklerinin kazandırılması sağlanacaktır.

Tablo 52. Mentorluk Havuzu Oluşturma Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Mentorluk Havuzu Oluşturma	YDO'lar	ASGPB, PYB	3.ve 4. çeyrek	TRC3	-

5. Dicle Kalkınma Ajansı İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim Programı (DİKAMEP)

TRC3 Bölgesi'ndeki istihdam sorunu, başta sanayi olmak üzere istisnasız tüm sektörlerde kritik önem arz eden konuların başında gelmektedir. Bölge'ye yeni kalifiye personelin kazandırılmasını ve değişen önceliklere göre var olan yeteneklerin geliştirilmesini sağlamak üzere TSO ve İŞKUR İl Müdürlükleri ile iş birliği halinde beyaz ve mavi yakalı personel yetiştirmek amacıyla işbaşı eğitimlerinin desteklenmesi planlanmaktadır. İşletmelerin yeni istihdam edecekleri personele yönelik verilmesi gereken eğitimler için eğitmen ve sarf malzeme maliyetlerinin karşılanması planlanmaktadır. İşletmelerle yapılacak sözleşmeler sonrasında eğitim verilen personelin işletmeler tarafından istihdam edilmeleri eklenmektedir. Bu eğitimlerden kadınların azami derece faydalanabilmesi sağlanacak olup yaratılacak istihdamın %10'unu kadınların oluşturması planlanmaktadır.

Tablo 53. Dicle Kalkınma Ajansı İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim Programı (DİKAMEP) Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Dicle Kalkınma Ajansı İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim Programı (DİKAMEGA)	YDO'lar	ASGPB, PYB	Yıl boyunca	TRC3	2.000.000

iv. Tanıtım ve Yatırım Destek

1. Yatırım Ortamı Bilgilendirme ve Yatırım Tanıtım Faaliyetleri

2026 yılında bölgede gelişme potansiyeli olan sektörlerde meslek odaları ve iş derneklerine yönelik bölge illerinin yatırım ortamının tanıtımını yapmak üzere çalışmalar yapılacaktır. Tüm dernek üyelerinin de toplantılarda yer alması beklenmektedir. Ziyaret edilen derneklerde illerin tanıtımı ve yatırım ortamı hakkında bir sunum yapılacaktır. Ajans tarafından hazırlanan ön fizibilite çalışmaları bu ziyaretlerde potansiyel yatırımcılara sunulacaktır. TRC3 Bölgesi özelinde öne çıkan sektörler; Batman'da tekstil,

kauçuk ve plastik ile petrokimya ürünleri, Mardin’de gıda imalat sanayi, Siirt’te inşaat yan sektörü, madene dayalı sanayi ile tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi, Şırnak’ta ise hammaddesi asfaltit olan sanayi sektörleri ile tarım ve hayvancılığa dayalı sanayidir. Ayrıca mobilya sektörü ihracat değerleri açısından kayda değer bir konuma sahip olduğundan, bu sektörlerdeki yatırımcılara yoğunlaşmak gerekmektedir.

Tablo 54. Yatırım Ortamı Bilgilendirme ve Yatırım Tanıtım Faaliyetleri İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yatırım Ortamı Bilgilendirme ve Yatırım Tanıtım Faaliyetleri	YDO’lar	KOSGEB, TSO’lar	Yıl boyunca	TRC3	500.000

v. Diğer Proje ve Faaliyetler

1. Çalışan ve Üreten Gençler Programı Faz 1: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliğinin 7’nci maddesinin (2)nci fıkrası uyarınca Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında 28/04/2021 tarihinde imzalanan programın yürütülmesine dair bir iş birliği protokolü hazırlanmıştır. Program gençlerin ve kadınların kişisel ve sosyal gelişimini desteklemek ve istihdam edilebilirliğini sağlamak amacıyla Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından Bakanlığımızla birlikte geliştirilmiştir. Program kapsamında geliştirilen projeler; istihdam edilecek kişiler asgari yüzde 75 düzeyinde, 18-29 yaş aralığında ve istihdam edilenlerin de mümkün olduğu ölçüde yüzde 50’si erkek ve yüzde 50’si kadın olacak şekilde tasarlanmıştır. Geliştirilecek tekstil ve hazır giyim atölye, firma ve tekstil kent projelerinin uygulama aşamasının izlenmesi kalkınma ajansları tarafından yürütülecektir. 2025 yılı sonu itibariyle 25 proje tamamlandı.

Tablo 55. Çalışan ve Üreten Gençler Programı Faz 1

Proje Adı	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Çalışan ve Üreten Gençler Programı	İDB	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşlar	Yıl boyunca	TRC3	₺18.199.038,30

2. Çalışan ve Üreten Gençler Programı Faz 2: Çalışan ve Üreten Gençler Programı Faz 2, gençlerin ve kadınların istihdama katılımını artırmak ve yerelde üretim kapasitesini güçlendirmek amacıyla, çeşitli sektörlerde üretim atölyelerinin kurulmasını hedeflemektedir. Program kapsamında oluşturulacak bu modern üretim alanları, girişimci ve işverenlere kiralama modeliyle tahsis edilerek gençlerin istihdam edilmesi desteklenecektir. Böylece hem sürdürülebilir üretim altyapısı oluşturulacak hem de gençlere yönelik nitelikli iş fırsatları geliştirilecektir.

Tablo 56. Çalışan Üreten Gençler Programı Faz 2

Proje Adı	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Çalışan ve Üreten Gençler Programı	PYB ve İDB	Valilikler, Belediyeler TSO’lar OSB’ler	Yıl boyunca	TRC3	100.000.000

3. Yerel Kalkınma Hamlesi: Programın temel amacı, bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılması ve bölgelerin rekabet gücünün artırılmasıdır. Bu doğrultuda, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinin yükseltilmesi, coğrafi potansiyellerin ve atıl kaynakların değerlendirilmesi, yerel ihtiyaçların karşılanması ve yerel istihdamın artırılması hedeflenmektedir.

Program kapsamında; bölgede üretimi bulunmayan ancak başarı potansiyeli yüksek sektörlerin geliştirilmesi, mevcut sektörlerin ileri-geri bağlantılarının desteklenmesi ve kümelenme yapılarının oluşturulması önceliklidir.

Tablo 57. Yerel Kalkınma Hamlesi Faaliyet İçeriği

Proje Adı	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yerel Kalkınma Hamlesi	YDO'lar	Valilikler, Belediyeler TSO'lar, OSB'ler	Yıl boyunca	TRC3	-

vi. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

1. Suriyeli ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi: Avrupa Konseyinin FRIT 2 Programı kapsamında, Dünya Bankası koordinasyonunda; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, ESSN yararlanıcı sayısının yüksek olduğu illerden sorumlu beş Kalkınma Ajansı (Dicle, Karacadağ, İpekyolu, Doğu Akdeniz ve Çukurova) ve yerel yönetimlerin ortaklığında tasarlanan proje uygulanmaktadır. Bu proje ile Mardin'de kadın ve gençlerin katma değer yaratabilecek sürdürülebilir sosyal girişimcilik projelerine alt hibe ve kulua desteği sağlanacak; yerel yönetimlere sosyal girişimcilik altyapısının geliştirilmesine yönelik destekler verilecek ve proje yönetimi kapsamında değerlendirme ile izleme süreçlerini yürütecek personellere yönelik kapasite geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Projenin geçim kaynakları tesislerinin kurulması bileşeni doğrultusunda aktif olarak saha çalışmaları yapılmış ve ilk tesisin yer seçimi yapılarak izleme raporu hazırlanmıştır. 2022 yılında Topluluk Uygulama Ortakları'nın (CIP) seçilmesi amacıyla ihale süreci tamamlanmasıyla 2023 yılında projenin 'Mülteci ve ev sahibi topluluklardaki kadın ve gençler arasındaki sosyal girişim' 1. bileşeni kapsamındaki kulua dönemi ve hızlandırmaya ilişkin destek hizmetleri ve alt hibe destekleri uygulamaya başlanmıştır. 2025 yılı itibariyle 1. bileşen altından 56 kişi desteklenmiştir. Projenin Topluluğun geçim kaynağı/iş yerlerine yönelik alt hibeler 2. bileşeni kapsamında 5 adet sözleşme imzalanmıştır. Tesisler 2025 yılında faaliyete geçmişlerdir. 2026 yılı için iki yeni geçim kaynağı tesisi kurulmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. Bununla birlikte hali hazırda kurulan tesislerin izlemelerine devam edilecek, ayrıca bu tesislerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.

Tablo 58. Suriyeli ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Suriyeli ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi	Program Yönetimi Birimi	Dünya Bankası, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, STK'lar	Yıl boyunca	Mardin	10.000.000

Türkiye'de Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması İçin Kapasite Artırımı Teknik Yardım Projesi: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın yürütücüsü olduğu proje kapsamında Düzey-2 bölgelerinde Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulama kapasitelerinin artırılması amaçlanmaktadır. Proje kapsamında hazırlanacak Akıllı uzmanlaşma strateji dokümanının hazırlanmasına yönelik olarak ajanslar tarafından gerekli çalışmalar yürütülecektir.

Tablo 59. Türkiye'de Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması İçin Kapasite Artırımı Teknik Yardım Projesi Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Türkiye'de Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması İçin Kapasite Artırımı Teknik Yardım Projesi	ASGPB, BYDO	Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğu	Yıl boyunca	TRC3	500.000

3. Girdi-ıktı Analizi alışması: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğu bünyesinde yürütölen çalışma kapsamında bölgenin ekonomik altyapısının geliştirilmesine yönelik, sektörel analizlerin yapılması amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında her bir Düzey-2 bölgelerine ilişkin girdi-çıktı analizi çalışmaları

hazırlanacaktır. Söz konusu çalışmaların hazırlanmasına yönelik mentörlük hizmet alımı, çalışmaların basım ve yayınlanması ile tanıtılmasına ilişkin çalışmalar yürütülecektir.

Tablo 60. Girdi Çıktı Analizi Çalışması Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Girdi-Çıktı Analizi Çalışması	ASGPB	Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü	Yıl boyunca	TRC3	750.000

4. Sosyal Olarak Kapsayıcı Yeşil Dönüşüm Projesi (SoGreen): Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (Dünya Bankası)'nın finansör, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın ise ana uygulama birimi olacağı proje kapsamında yeşil dönüşüm konusunda çeşitli program ve projeler yürütülmesi planlanmaktadır. Program kapsamında yeşil dönüşüme uyum sürecinde özel paydaşlara (start-up'lar, kooperatifler, mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler vb.) kredi imkânları sağlanması, kırılgan gruplara (kadınlar ve gençler) hibe desteği verilmesi, yeşil geçim kaynağı tesisleri inşa edilmesi söz konusu olacaktır. Ayrıca yeşil dönüşüm kapsamında kurumsal kapasite geliştirme faaliyetleri ile de desteklenmesi sağlanacaktır. Program Dünya Bankası kuralları çerçevesinde tüm Türkiye'de uygulanacak olup toplam bütçesi 400 milyon dolar olarak belirlenmiştir.

Tablo 61. Sosyal Olarak Kapsayıcı Yeşil Dönüşüm Projesi (Sogreen)

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Sosyal Olarak Kapsayıcı Yeşil Dönüşüm Projesi (Sogreen)	YDO'lar	Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü	Yıl boyunca	TRC3	42.500.000

5. AB Tarafından Finanse Edilen Projelere Yönelik Eş Finansman: Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının uluslararası alandaki gelişmeleri takip etmesi açısından Ulusal Ajans koordinatörlüğünde yürütülen Erasmus+ Hibe Programları kapsamında açık çağrılara ilişkin proje üretilmesine yönelik paydaşlarla iş birliği halinde çalışacak ve/veya kendi adına başvuru yapacaktır.

Tablo 62. AB Tarafından Finanse Edilen Projelere Yönelik Eş Finansman

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
AB Tarafından Finanse Edilen Projelere Yönelik Eş Finansman	YDO'lar	İlgili Kamu, Kurum ve Kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	1.750.000

vii. Önemli Kamu Yatırımları

Tablo 63. YOİG SOP ile İlgili Önemli Kamu Yatırımları

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	Bütçe (₺)	Başlama-Bitiş Tarihi	İlgili Özel Amaç
Endüstri Bölgeleri ve Endüstri Bölgelerinin İhtiyaçlarının Tespiti	81 il	STB	10.000.000	2020-2025	1,2
Küçük Sanayi Sitesi	35 il	STB	54.938.530.000	1986-2028	1,2
Organize Sanayi Bölgesi	63 il	STB	76.751.593.000	1987-2028	1,2
Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	81 il	STB	781.000.000	2024-2024	1,2

Kaynak: 2025 Yılı Yatırım Programı

d. Program Süresi ve Zaman Planlaması

YOİG SOP, orta vadeli bir program olup 3 yıl içerisinde faaliyetlerinin tamamlanması planlanmaktadır. Bu süreçte ilk yıl ihtiyaçların ortaya konulması amacıyla ağırlıklı olarak araştırma-geliştirme ve yatırım destek çalışmaları yürütülecektir. İş birliği ve koordinasyon ile kapasite geliştirme bileşenleri ile birlikte 2025, 2026 yılları içerisinde daha çözüm odaklı müdahale yöntemleri geliştirilerek ilgili

kurum/kuruluşlarla iş birlikleri tesis edilecektir. 2027 yılında programın özel amaçları ile uyumlu olarak Bölge'nin ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanacak faaliyetlere devam edilecektir. Programın etki değerlendirmesinin ise yürütülen faaliyetlerin tamamlanmasının akabinde yapılması planlanmaktadır. Programın 2026 yılı için zaman planlaması aşağıdaki tabloda detaylandırıldığı gibidir.

Tablo 64. YOİG SOP Zaman Planlaması

Proje ve Faaliyet Alanı	Bileşen Kodu	Bileşen Adı	2026			
			1	2	3	4
Araştırma, Analiz ve Programlama	1.1.	TRC3 Bölgesi Girişimcilik Ekosistemi Mevcut Durum Analizi Raporu		X		
İş birliği ve Koordinasyon	2.1	Üniversiteler (Teknopark ve TTO) ile iş birliği	X	X	X	X
	2.2	Yenilikçi Yatırım Mekanizmaları (Melek Yatırım, Kitle Fonlama, Girişim Sermayesi, Mikro Finans) Tanıtım, Bilgilendirme ve Erişim Faaliyetleri	X	X	X	X
	2.3	Proje Geliştirme ve Ön Fizibilite Faaliyetleri	X	X	X	X
Kapasite Geliştirme	3.1	Yatırım Danışmanlığı ve Rehberlik	X	X	X	X
	3.2	Yönetim Danışmanlığı			X	X
	3.3	AR-GE ve Tasarım Merkezi Danışmanlığı	X	X	X	X
	3.4	TRC3 Bölgesi'nde Girişimciliğin Geliştirilmesi ve Özendirilmesine (Teknogirişim ve sosyal girişim dahil) Yönelik Kapasite Geliştirme Eğitimleri	X	X	X	X
	3.5	Mentorluk Havuzu Oluşturma			X	X
	3.6	Dicle Kalkınma Ajansı İstihdam Odaklı Mesleki Eğitim Programı (DİKAMEP)			X	X
Tanıtım ve Yatırım Destekleri	4.1	Yatırım Ortamı Bilgilendirme ve Yatırım Tanıtım Faaliyetleri	X	X	X	X
AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler	5.1	Suriyeli ve Ev Sahibi Topluma Yönelik Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi:	X	X	X	X
	5.2	Türkiye'de Akıllı Uzmanlaşma Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Uygulanması İçin Kapasite Artırımı Teknik Yardım Projesi	X	X	X	X
	5.3	Girdi-Çıktı Analizi Çalışması	X	X	X	X
	5.4	Sosyal Olarak Kapsayıcı Yeşil Dönüşüm Projesi (SoGreen)	X	X	X	X
	5.6	AB Tarafından Finanse Edilen Projelere Yönelik Eş Finansman	X	X	X	X
Diğer Proje ve Faaliyetler	6.1	Çalışan ve Üreten Gençler Programı Faz 1	X	X	X	X
	6.2	Çalışan ve Üreten Gençler Programı Faz 2	X	X	X	X

e. İzleme ve Değerlendirme

YOİG SOP kapsamında yer alan projelerin izleme ve değerlendirmesinin yapılması amacıyla ASGPB koordinasyonunda tüm/ilgili birimlerin katılımıyla üç aylık Ajans içi dönemlerde SOP izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirecektir.

SOP kapsamında belirlenen faaliyetlerin takibi sorumlu birimler tarafından gerçekleştirilecek olup elde edilen veriler ve oluşturulan raporlar konsolide edilmek ve değerlendirilmek üzere ASGPB'ye iletilecektir. Ajans tarafından yürütülecek alt programların geliştirilmesinden PYB ve ASGPB, güdümlü projelerin geliştirilmesinden YDO'lar ve PYB, sözleşme aşamasın geçene kadar teknik kontrolünden PYB, uygulanmasından İDB sorumludur. SOP kapsamında yapılacak araştırma ve analiz çalışmalarının yürütülmesi, tanıtım ve yatırım destek faaliyetlerinin uygulanması ile iş birliği ve koordinasyon faaliyetlerinden ASGPB koordinasyonunda faaliyete atfedilen ilgili birimler sorumludur.

SOP ilerleme raporlarının ve kapanış raporunun hazırlanmasından ASGPB sorumludur. İzleme faaliyetleri, programda belirlenen performans göstergelerinin gerçekleşme oranlarının doğru veriler toplanarak analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve bunların raporlanmasını içermektedir. Toplanan veriler değerlendirmenin ana unsurları olan etkinlik, etkililik, verimlilik, uygulanabilirlik ve sürdürülebilirlik çerçevesinde irdelenecek ve değerlendirme sonuçları Bakanlığa raporlanacaktır.

3. Kurumsal Gelişim

Kalkınma Ajansları 2026 Yılı Çalışma Programı Hazırlama Usul ve Esaslarında Ajans personeline ilişkin çalışma, ödeme ve kapasite geliştirme faaliyetlerine, Ajansın fiziki ve teknik altyapısının geliştirilmesine yönelik çalışmalara, Ajans tanıtımına ilişkin faaliyetlere ve diğer rutin görevlere kurumsal gelişim bölümü altında yer verilmesi öngörülmüştür.

a. Amaç

Genel Amaç

Ajansımız Bölge Planı (2024-2028) doğrultusunda faaliyet ve hizmetlerin daha verimli ve etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için kurumsal kapasitenin geliştirilmesi amaçlanarak Ajans çalışmaları ve SOP'lar kapsamında yapılacak çalışmaların uyumlu ve etkili bir şekilde yürütülmesi hedeflenmektedir.

Özel Amaçlar

1. Ajansın beşerî, fiziki ve teknik altyapısını geliştirerek kurumsal kapasitesinin artırılması
2. Ajans personelinin görevlendirildiği işlerle ilgili yetkinlik ve motivasyonlarının sağlanması
3. Sonuç odaklı programlar çerçevesinde öngörülen faaliyetlerin, hizmetlerin, mali destek programlarının etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesine yönelik olarak diğer kurumlarla iş birliklerinin kurulması
4. Ajansın, Ajans faaliyetlerinin ve Bölge'nin yatırım ortamının tanıtılması
5. Yönetişim ilkeleri çerçevesinde Ajansın faaliyet ve hizmetlerinin hedeflere uygun yürütülebilmesini sağlamak üzere bilişim teknolojilerinin olanaklarından daha fazla yararlanılmasıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ajanslar kalkınma planları, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi, Bölge Kalkınma İdarelerinin eylem planları ve bölge planları çerçevesinde hazırlanan stratejilerin, planların, eylemlerin uygulanması konusunda önemli görevler üstlenmiştir. Kalkınma ajanslarının görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından geçmiş uygulama tecrübeleri de dikkate alınarak, yeni bir vizyon çerçevesinde ajanslarda kurumsal dönüşüm süreci başlatılmıştır. Bu kapsamda ajansların oluşturulan amaç ve hedeflerini gerçekleştirmesinde etkin bir adım olarak SOP'ların uygulanmasına başlanmıştır. SOP'lar doğrultusunda yapılacak çalışmaların bölgesel gelişme, rekabet edebilirlik ve sosyal gelişmeyi hızlandırması beklenmektedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından, ajansların SOP sistemine geçişini sağlamaya yönelik çeşitli eğitim ve tanıtım toplantıları düzenlenmiştir. Kurumsal dönüşüm sürecinde hem personelin hem de temel paydaşların bilgilendirilmesi konusunda ihtiyaçlar belirlenmeye çalışılmıştır. Belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda orta vadeli, bölge planları, sektörel gelişmelerle uyumlu stratejik tercihler geliştirilmesi ve bu stratejileri destekleyecek SOP'lar oluşturulması için düzenleyici işlemler yürürlüğe konulmuştur.

Bu kapsamda Ajansımız tarafından TRC3 Bölgesi'nde uygulanmak üzere belirlenen orta vadeli stratejik tercihler doğrultusunda SOP'lar hazırlanmaya başlanmıştır. SOP'ların uygulama döneminde, hedeflenen faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi, hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülebilmesi ve görevlerin yerine getirilmesinde başarılı olunabilmesi için mevcut insan kaynağının yeni çalışma sistemine uyum sağlaması gerekmektedir. Bu sebeple Ajans personelinin henüz deneyim sahibi olmadığı yeni uygulamalarla ilgili uzmanlaşmasını sağlamak ve SOP yöntemine uygun çalışma alışkanlığı kazandırmak için hizmet içi eğitimler verilecektir.

SOP'ların oluşturulması kadar yürütülmesi ve tamamlanması da önemli düzeyde çaba, dikkat, bilgi, deneyim ve beceri gerektirmektedir. Dolayısıyla SOP'ların hazırlanmasında, yürütülmesinde ve sonuçlandırılmasında görev alacak personelin görevleriyle bağlantılı eğitimlere katılması ihtiyacı oluşmaktadır.

Öte yandan Ajansın bölgedeki paydaşlar ile iş birliği yapması ve ilgili kurumlar arasında eşgüdümü sağlaması SOP'ların başarıya ulaşmasını kolaylaştıracaktır. Ajansın doğrudan gerçekleştireceği hizmetlerin yanında bölgedeki diğer paydaşlarla iş birliği içinde yürütmesi gereken destek programları da bulunmaktadır. Ajansın paydaşlarla birlikte yürüteceği faaliyetlerin başarıya ulaşabilmesi için geliştireceği iş birlikleri SOP'ların daha etkin yürütülmesine katkı sağlayacaktır. Bu sebeple Ajans diğer kurumlarla iş birliklerinin oluşturulmasına özel önem gösterecektir. Diğer kurum ve kuruluşlarla kurulacak iş birlikleri ile bölgesel plan kapsamında belirlenen gelişim eksenlerinin uygulamaya yansıtılması da sağlanacaktır.

Ajans organizasyon yapısında; Araştırma Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi, Program Yönetimi Birimi, İzleme ve Değerlendirme Birimi, Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi, Kurumsal Koordinasyon Birimi ile Mardin, Batman, Şırnak ve Siirt Yatırım Destek Ofisleri yer almaktadır. Ajans bünyesinde oluşturulmuş olan çalışma birimleri ve Yatırım Destek Ofisleri'nin sonuç odaklı programlar kapsamında yerine getireceği görevler aşağıda yazılmıştır.

Araştırma, Planlama ve Strateji Geliştirme Birimi tarafından bölge planında yer alan sektörel, bölgesel, ekonomik, sosyal ve çevresel analiz çalışmalarından hareketle Bölge'nin ekonomik rekabet gücünü artıracak SOP'lar geliştirilecektir.

Program Yönetimi Birimi tarafından destek programları tasarlanarak rehberler hazırlanacak ve proje seçim süreçlerinde projelerin SOP'lar ile ilişkili bir biçimde kabulünün ve sözleşme sürecinin başlatılması sağlanacaktır.

İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından projelerin uygulanma süreçlerinde SOP'larla uygunluk çerçevesinde ön izleme, izleme, ara rapor ve nihai raporların hazırlanmasına kadar olan bir döngü içerisinde sözleşmeye bağlanan projelerin uygulanması izlenecektir.

Dış ilişkiler ve Fonlar Birimi tarafından SOP'lar kapsamında Avrupa Birliği ve uluslararası fonların temin edilmesi, Bölge'nin uluslararası alanda tanıtılması, yurtdışı kaynaklı fonlar hakkında araştırmalar yapılması sağlanacaktır.

Tüm bu işleğin kurumsal koordinasyonunu ve kurum içi çalışmalarını gerçekleştirmek için Kurumsal Koordinasyon Birimi dinamik bir çalışma sürecinde olacaktır. Kurumsal Koordinasyon Birimi tarafından personelin üstlendiği görevleriyle ilgili eğitimler düzenlenecek, kurum içinde gereksinim duyulacak araç-gerecin satın alımı yapılacak, mevcutların bakım onarımı yapılacak/yaptırılacak, ihtiyaç duyulan hizmetlerin firmalardan temini sağlanacak ve diğer olağan görevler yerine getirilecektir.

Yatırım Destek Ofisleri tarafından SOP'lara yönelik çalışmaların çıktısı olabilecek veya SOP'larda belirtilen amaç ve hedeflere katkısı olacak dış paydaşlara ait proje ve faaliyetlerin başvuru süreçlerine teknik destek sağlama, eğitim verme, yatırımcı bilgilendirme gibi görevler yürütülecektir. Yatırım Destek Ofisi personelleri SOP'ların, mali destek programlarının (MDP), çalışma programlarının ve diğer kurumsal raporların hazırlanmasına katkı vermektedirler. Bulundukları illerde proje çalışmalarına, paydaş toplantılarına, kurumların düzenlediği etkinliklere katılım sağlamaktadırlar.

c. Faaliyetler

i. Araştırma, Analiz ve Programlama

1. Ajans Desteklerine Yönelik Program Sonrası Değerlendirme Çalışmaları

Ajans desteklerinin tamamlanmasından sonra orta/uzun dönemde, yararlanıcılarda ve yararlanıcı olmayanlarda gözlenen olumlu/olumsuz, doğrudan ve dolaylı değişimlerin ne kadarının Ajans desteğiyle ortaya çıktığının ölçülmesi amacıyla Kalkınma Ajansları Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nun 1.3.3.4 maddesinin (n), (ö) ve (p) bentleri gereğince program sonrası değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilecektir. Ajansımız tarafından yürütülen 2010 yılı KOBİ ve 2011 yılı Sektörel Gelişme Mali Destek Programlarının etki analizi çalışması 2016 yılında tamamlanmıştır. Bakanlık tarafından kalkınma ajanslarınca uygulanan mali desteklerin değerlendirilmesine ilişkin yeni usul ve esasların belirlenmesiyle birlikte, Ajans tarafından yürütülen diğer mali destek programlarının da program

sonrası değerlendirme çalışmalarının tamamlanması için gerekli faaliyetler yürütülecektir. Çalışma gerçekleştirilirken değerlendirmesi yapılan program kapsamında destek almış kurum ve kuruluşlarla nitel ve nicel mülakatlar ve anket uygulamaları gerçekleştirilecek ve sonrasında sonuçlar rapor haline dönüştürülecektir.

Ajans tarafından 2021 yılında ilan edilen “Rekabet İkliminin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı” yönelik olarak etki analiz çalışması hazırlanacaktır. Etki analiz çalışmasında izleme, anket ve mülakat yöntemiyle elde edilen bilgiler derlenecek, program çıktılarına ilişkin veriler açıklanacak, verilen desteklerin sonuçları ortaya konulacaktır. Raporda destek programının tüm sürecine yönelik hedeflerin, programın/projelerin orta/uzun vadeli etkilerinin, başarılarının, sürdürülebilirliğinin, karşılaşılan sorunların ve edinilen izlenimlerin değerlendirilmesi yapılacaktır.

Tablo 65. Ajans Desteklerine Yönelik Program Sonrası Değerlendirme Çalışmaları Faaliyet İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Ajans Desteklerine Yönelik Program Sonrası Değerlendirme Çalışmaları	ASGP-KKB	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	750.000

2. Bölge Planı Tanıtım ve Bilgilendirme Çalışmaları

2023 yılında, Bölge planı hazırlıkları kapsamında bölgemizin gelişim eksenlerinin belirlenmesi önem arz etmekte olup bu kapsamda paydaşların katılımı ile bölge planına altlık teşkil edecek mevcut durum araştırma ve analiz çalışmaları tamamlanarak 2024-2028 TRC3 Bölge Planı hazırlanmıştır. Çalışma kapsamında Bölge'nin mevcut durumu analiz edilerek, potansiyel arz eden sektörlerle yönelik anketler/saha araştırmaları yapılmıştır. Bölge planı onaylanmış olup planın ortak vizyon oluşması amacıyla bölge genelinde tanıtımı ve paydaşların bilgilendirilmesi için çalışmalar yürütülecektir.

Tablo 66. Bölge Planı Hazırlık Çalışmaları İçeriği

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Bölge Planı Tanıtım ve Bilgilendirme Çalışmaları	ASGP-KKB	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	150.000

ii. İş birliği ve Koordinasyon

1. Yönetim Kurulu Toplantıları

Ajans Yönetim Kurulu Başkanın daveti üzerine üye tamsayısının yarısından bir fazlası ile en az iki ayda bir toplanmaktadır. Toplantılar, yönetim kurulu başkanının bulunduğu ilde gerçekleştirilmektedir. Yönetim kurulu toplantılarının ihtiyaç duyulması halinde telekonferans yöntemiyle gerçekleştirilmesi de mümkün kılınmıştır.

Tablo 67. Yönetim Kurulu Toplantıları

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Yönetim Kurulu Toplantıları	KKB	Yönetim Kurulu Üyeleri	Yıl boyunca	TRC3	1.000.000

2. Kalkınma Kurulu Toplantıları

19/08/2016 tarih ve 29806 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren “Kalkınma Ajansları Kalkınma Kurullarına Temsilci Gönderecek Kurum ve Kuruluşların Belirlenmesi ve Bazı Bakanlar Kurulu Kararlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Karar” (15/08/2016 tarih ve 2006/9112 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) çerçevesinde düşen kurul üyelikleri sonrasında 15/07/2018 tarih ve 30479 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kalkınma kurulları yeniden yürürlüğe girmiştir. Ancak Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurul üyelikleri yeniden teşkil edilmediğinden bu tarihten beri kalkınma kurulu toplantıları gerçekleştirilememektedir. Kurul üyeliklerinin oluşturulması halinde, mevzuata uygun şekilde toplantılar gerçekleştirilecektir.

Tablo 68. Kalkınma Kurulu Toplantıları

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Kalkınma Kurulu Toplantıları	KKB	Kalkınma Kurulu Üyeleri	Yıl boyunca	TRC3	50.000

iii. Kapasite Geliştirme

1. İnsan Kaynağının Geliştirilmesi

Ajans kadrosunda; 1 Genel Sekreter, 2 Birim Başkanı, 2 Koordinatör, 1 Koordinatör Vekili, 10 uzman, 3 destek personeli ve 30 yardımcı hizmetler personeli olmak üzere toplam 49 çalışan bulunmaktadır. Ajans İşyeri Toplu İş Sözleşmesi (TİS) kapsamında bir uzman personel ile 1 sürekli işçi doğum sonrasında çocuğunun bakımı için ücretsiz izin almıştır. Toplam iki personel ücretsiz izin almıştır. Ajansın mevcut personel durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 69. Ajansın Mevcut İnsan Kaynağı Dağılımı

Birimi	Genel Sekreter	Birim Başkanı /Koordinatör	Uzman	Destek Personeli	Sürekli İşçi	Genel Toplam
Genel Sekreterlik	1			1	2	4
Kurumsal Koordinasyon Birimi*		-	-	2	18	20
Araştırma, Strateji Geliştirme ve Planlama Birimi		1	2	-	-	3
Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi*		-	-	-	-	-
İzleme ve Değerlendirme Birimi		1	2	-	-	3
Program Yönetimi Birimi*		-	2	-	1	3
Mardin Yatırım Destek Ofisi		1	-	-	1	2
Batman Yatırım Destek Ofisi		-	3	-	1	4
Siirt Yatırım Destek Ofisi		1	-	-	3	4
Şırnak Yatırım Destek Ofisi*		1	-	-	3	4
Çalışma Birimleri	1	2	6	3	21	33
Yatırım Destek Ofisleri (YDO)	-	4	2	-	8	14
Ücretsiz İzin			1		1	2
Genel Toplam	1	6	9	3	30	49

*İlgili birimlere ilişkin birim yöneticilikleri vekâleten yürütülmektedir.

Ajans personelinin, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve koordinasyonu yürütülen “Kalkınma Ajansları Personelinin Performansının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar” çerçevesinde 2022 yılında pilot uygulaması ve 2023 yılında ilk uygulama süreci gerçekleştirilen performans değerlendirme sisteminin kullanılmasına devam edilecektir. Performans değerlendirme sistemi ile personelin çalışma ve verimliliğini artırmaya yönelik yetkinlik ve hedefler ortaya konularak değerlendirmeler yapılmaktadır.

1.1. Hizmet İçi Eğitimler

Ajansta ilk defa istihdam edilecek personelin oryantasyonuna yönelik eğitimler verilecek, genel ve birimlere yönelik hizmet içi eğitimlerle birlikte kişisel gelişim eğitimleri düzenlenecektir. Yeni başlayacak personele Ajans’ın temel fonksiyonları hakkında bilgi verilerek personelin göreve uyumlarının hızlandırılması ve personelden daha hızlı verim alınması amaçlanmaktadır. Oryantasyon süreci sonucunda yeni başlayan personele Ajans insan kaynakları politikası çerçevesinde Ajans’ın temel faaliyetleri ile ilgili görevler verilecek ve görevlerin yerine getirilerek sonuçlandırılması süreci hakkında Kalkınma Ajansları Personel Yönetmeliğine Göre ilgili birim başkanı tarafından değerlendirme raporu hazırlanarak Genel Sekretere sunulacaktır. Genel Sekreter tarafından söz konusu rapora yönelik değerlendirme yapılarak yönetim Kurulu bilgisine sunulacaktır. Bu

değerlendirme raporları deneme süresi sonunda personel hakkında Genel Sekreterlik görüşü oluşturulmasına dayanak oluşturacaktır. Uygulanması planlanan oryantasyon eğitiminin temel başlıkları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 70. Yeni Personel İçin Düzenlenecek Oryantasyon Eğitimleri

Sıra No	Eğitimin Adı	Tahmini Süre
1	Proje Hazırlama Eğitimi	3 gün
2	Proje Değerlendirme Süreci Eğitimi	1 gün
3	Uygulamalı İzleme Süreci Eğitimi	2 gün
4	Satın Alma Süreci Eğitimi	1 gün
5	Resmî Yazışma Kuralları Eğitimi	1 gün
6	İş Kanunu/Özlük Hakları/Sözleşme Bilgilendirmesi	1 gün
7	Yönetim Kurulu/Kalkınma Kurulu Toplantı ve Üyeleri Hakkında Bilgilendirme	1 gün
8	Devlet Destekleri ve Teşvikleri	2 gün
9	Bölge Planı ve Diğer Kalkınma Planları Hakkında Bilgilendirme	1 gün
10	EBYS/KAYS Programlarının Kullanımı Hakkında Bilgilendirme	1 gün
11	Ajans Faaliyet Raporları ve Çalışma Programı Hakkında Bilgilendirme	1 gün
12	Bölge'nin Tanıtımı	4 gün
13	AB ve Diğer Uluslararası Fonlar	2 gün

Ajansın çalışma alanına uygun olarak personelin yetkinliklerini geliştirmek amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı başta olmak üzere ilgili bakanlıklar ve diğer kurumların kendi plan ve programları dâhilinde katılım çağrısı yaptıkları eğitimlerden faydalanılacaktır. 2026 yılında tasarruf tedbirleri dikkate alınarak eğitimlerin genel olarak Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi (CBİKO) uzaktan eğitim kapısı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM) gibi kamu kurumlarından alınması planlanmaktadır. Ayrıca spesifik konularda çalışan uzmanların, alanlarında bilgi ve yetkinlik düzeylerini artırarak Ajans çalışmalarına daha etkin katkı sunabilmeleri için ihtiyaç duydukları eğitimleri kurum dışından alabilmeleri de söz konusu olabilecektir. Kurum dışında düzenlenen eğitimlere katılan personelin, edindiği bilgi ve tecrübeyi ilgili diğer personele aktarmaları sağlanacaktır. Bununla birlikte, personelin mesleki ve kişisel gelişimine katkı sunacak ve Ajans çalışmalarında verimliliğini artıracak eğitimlerin insan kaynakları görevlisi tarafından düzenlenmesi de sağlanacaktır. 2026 yılında Ajans alınması öngörülen eğitimler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Yıl içinde ortaya çıkacak ihtiyaçlar doğrultusunda aşağıdaki eğitimlere ek eğitimler düzenlenebilecektir. Aynı zamanda, personelin sektörel çalışma konuları ile ilgili yurtiçi çalışma ziyareti, toplantı, seminer, konferans ve benzeri eğitici etkinliklere katılımı sağlanacaktır.

Tablo 71. 2026 Yılında Alınması Planlanan Eğitimler

Sıra	Eğitimin Adı	Süre (saat)	Eğitimi Veren Kurum /Firma	Eğitim Düzenlenme Şekli	Takvim	Hedef Kitle
1	Etkili İletişim Teknikleri	1,5	Cumhurbaşkanlığı UEK	Çevrimiçi	Ocak	Tüm personel
2	Yapay Zeka ve Makine Öğrenmesinin Temelleri	1,5	Cumhurbaşkanlığı UEK	Çevrimiçi	Şubat	Tüm personel
3	İlk Yardım Eğitimi	2,5	Cumhurbaşkanlığı UEK	Çevrimiçi	Nisan	Tüm personel
4	Çalışma Ahlakı	1	Cumhurbaşkanlığı UEK	Çevrimiçi	Mayıs	Tüm personel
5	İleri Düzey MS Office veya Excel Kullanımı Eğitimi	6	Cumhurbaşkanlığı UEK	Çevrimiçi	Mayıs	Uzman personel

6	Kurumsal İletişim ve Sosyal Medya Yönetimi Eğitimi	2	Cumhurbaşkanlığı UEK	Çevrimiçi	Haziran	Destek /hizmet personelleri
7	SEGE ve GBS Analizi Eğitimleri		STB	Yüz yüze	Temmuz	Uzman personel
8	Elektronik Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Bilgi Sistemi (E-TUYS)	12	STB	Yüz yüze	Ağustos	Uzman personel
9	İş Kanunu ve Bireysel İş Hukuku Eğitimi	12	ÇAŞGEM	Yüz yüze	Eylül	Tüm personel
10	Kamu İhale Mevzuatı Eğitimi	24	Kamu İhale Kurumu	Yüz yüze	Ekim	Uzman personel

1.2. Personel Ödemeleri

Personele yapılacak ücret ödemeleri, sosyal güvenlik prim ödemeleri, tediye ve kıdem tazminatı ödemeleri, personel giderleri bütçe kalemi kapsamında gerçekleştirilecektir. Ayrıca 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun öngördüğü şekilde 2026 yılında Ajans personel sayısının yüzde beşinden az olmamak üzere öğrencilere staj ve beceri eğitimi yaptırılması ve ücret ödemelerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bunun yanı sıra ulusal staj seferberliği kapsamında üniversite öğrencilerinin ajansımızda staj yapmalarına yönelik çalışmalara devam edilecektir. Bu ödemeler, diğer personel giderleri kaleminden gerçekleştirilecektir.

1.3. Yeni Personel İstihdamı

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılan Kalkınma Ajansları insan kaynakları planlaması çalışması doğrultusunda Ajansın mevcut dolu personel kadrosuna ek olarak Bakanlıktan sınav/atama izni alınmasına istinaden yeniden personel alım ilanına çıkılacaktır. Personel alım süreci ilan, başvuru, ön sıralama, duyuru, sözlü sınav, tebligat ve göreve başlatma aşamalarından oluşmakta ve uzunca bir zamana yayılmaktadır. Bu nedenle alımın yıl içinde tamamlanabilmesi için personel alım sürecinin 2026 yılı bahar döneminde başlatılması planlanmaktadır.

2. Kurumsallaşma Faaliyetleri

14.07.2021 tarihli ve 31541 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 80 numaralı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 15'inci maddesiyle 4 sayılı Cumhurbaşkanlığının 207'inci maddesinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik sonucunda daha önceden Ajanslarda uygulanması öngörülen dış denetim ve iç denetim uygulamaları yürürlükten kaldırılarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca ilgili kurumların temsilcilerinin katılımıyla mali yönetim yeterliliği yapılması ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca inceleme, teftiş, denetim ve soruşturma yapılması öngörülmüştür.

Mali Yönetim Yeterliliği: Ajansımız 2011 yılında yapılan hazırlık faaliyetleri sonucunda mali yönetim yeterliliği almaya hak kazanmış ve mali destek programlarını uygulamaya başlamıştır. Ajans'ta ikinci mali yönetim yeterlilik denetimi 2017 yılında gerçekleştirilmiştir. Üçüncü mali yeterlilik denetimi ise 21-25 Ekim 2024 tarihleri arasında yapılmıştır. Ajansın mali yeterlilik kriterlerini sağlamaya devam etmesi ve faaliyetlerini etkili şekilde yürütebilmesi için mevzuata uyum ile ilgili kontrol faaliyetlerine 2026 yılında da devam edilecektir.

İç Kontrol Sistemi: Ajans faaliyetlerinin öngörülen hedef ve amaçlara ulaşacak şekilde eksiksiz yerine getirilebilmesi personelin iş yükü ve verimliliğine bağlı olmaktadır. Bu nedenle 2022 yılında çalışmaları tamamlanan ajans iç kontrol standartlarına uyum eylem planı çerçevesinde 2024 yılında Ajansın çalışma ortamının iç kontrol standartlarına uygun olarak yeniden gözden geçirilmesi ve performans sisteminin uygulanmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. 2026 yılında iç kontrol standartlarına uyum eylem planı çalışmalarına devam edilerek iç kontrol standartları tebliğinde yer alan standartların genel şartlara uyumu sağlanacaktır. Bu kapsamda SOP'lar çerçevesinde yapılacak görevlendirmeler

sonucunda personelin performansının ölçülmesi ve motivasyonlarının sağlanması kolaylaşacaktır. “Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği” ve “İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı” çerçevesinde Ajansa iç kontrol standartlarına uygun bir çalışma düzeninin oluşturulmasıyla tüm personelin verimliliğinde artışlar olması ve toplamda Ajansın performans başarısının yükselmesi beklenmektedir.

İç kontrol kamuda iyi yönetişimin sağlanması için uygulanan standartlar bütünüdür. İç kontrol standartları; sistemin oluşturulmasında, izlenmesinde ve değerlendirilmesi sırasında kurumların dikkate alması gereken temel yönetim kurallarından oluşmaktadır. İç kontrol sistemi aşağıda yazılan beş temel bileşeni içermektedir.

- Kontrol Ortamı
- Risk Değerlendirmesi
- Kontrol Faaliyetleri
- Bilgi ve İletişim
- İzleme

Kontrol ortamı, iç kontrolün diğer unsurlarına temel teşkil eden genel bir çerçevedir. Bu genel çerçevenin oluşturulabilmesi için işyerinde kişisel/mesleki dürüstlük ilkelerinin, etik değerlerin, mesleki yeterlilik ölçütlerinin ve iş yapma tarzına yönelik kurulların belirlenerek uygulamaya konulması gereklidir. Kontrol ortamı bileşeni kapsamında Ajansın misyon, vizyon ve etik değerleri yeniden ele alınmaktadır. Personelin görev tanımları yazılı hale getirilerek kendilerine tebliğ edilmekte, yeterlilikleri ile verilen görevlerin uyumlu olması sağlanmakta ve performanslarının geliştirilmesine yönelik değerlendirme yapılmaktadır.

Risk değerlendirme, kurumların önceden belirlenmiş olan hedeflerinin gerçekleşmesine engel oluşturabilecek risklerin tanımlanması, analiz edilmesi, risklere karşı gerekli önlemlerin alınması sürecidir. Risk değerlendirilmesi yapılabilmesi için kurumlar faaliyetlerini, amaçlarını, hedeflerini, gerçekleşme göstergelerini ve faaliyetlerin uygulanmasında ihtiyaç duydukları kaynakları bir plan dahilinde belirleyerek program oluşturmalıdır. Risk değerlemesi kapsamında amaçların gerçekleşmesine engel olabilecek risklerin meydana gelme olasılığı ve etkileri analiz edilerek alınacak önlemleri içeren bir eylem planı hazırlanmaktadır.

Kontrol faaliyetleri, belirlenen riskleri yönetmek amacıyla oluşturulan politika ve prosedürlerdir. Her bir faaliyet ve riskleri için uygun kontrol yöntemleri (düzenli gözden geçirme, örnekleme yoluyla kontrol, karşılaştırma, onaylama, raporlama, koordinasyon, doğrulama, analiz etme, yetkilendirme, gözetim, inceleme, izleme vb.) belirlenir. Kontrol faaliyetleri kapsamında işlem öncesi kontrol, süreç kontrolü ve işlem sonrası kontrolleri yapılır. Yapılan kontrol faaliyetlerinin, kontrol ile edinilecek faydadan daha maliyetli olmamasına dikkat edilir.

Bilgi ve iletişim bileşeni gerekli bilginin ihtiyaç duyan kişi, personel ve yöneticiye belirli bir formatta iletilmesidir. Söz konusu bilginin iletimi, ilgililerin iç kontrol ve diğer sorumluluklarını yerine getirmelerine imkân verecek bir zaman dilimi içinde gerçekleştirilmelidir. Bilgi ve iletişim bileşeni, bilginin oluşturulmasını, iletişimini ve kayıt sistemini kapsamaktadır. Bilgi ve iletişim sistemi, ihtiyaç duyulan gerekli bilgilerin analiz yapmaya uygun şekilde üretilmesinden ve raporlanmasından oluşmaktadır.

İzleme bileşeni, iç kontrol sisteminin kalitesini değerlendirmek üzere yürütülen tüm izleme faaliyetlerini kapsamaktadır. Kurumlar, iç kontrol sistemini yılda en az bir defa değerlendirmeye tabi tutmaktadırlar. Sistemin aksayan yönlerinin giderilmesi için önerilen tedbirlerin uygulanmasını sağlayacak eylem planları hazırlanmaktadır.

İç kontrol çalışmaları kapsamında Ajansın bölgesel amaç ve hedeflerini yerine getirmesi için hazırlanan planların uygulanması sırasında karşılaşılabilecek riskler tespit edilecektir. Risklerin kontrol altına alınabilmesi için risk eylem planı çerçevesinde öngörülen kontrol faaliyetleri uygulanacaktır. Süreçlerin iç kontrol eylem planlarında şeffaf bir biçimde izlenebilmesi için temel süreçlerle ilgili belgeler hazırlanarak Ajansın yönetim, birim amirleri ve personel bazında kontrol noktaları belirlenecektir.

Ajansın kritik karar alma ve çalışma süreçlerinin etkili yönetiminde hassas görevler belirlenerek Ajans faaliyetlerinin aksamadan yürütülmesinde yedekli çalışma sistemi oluşturulacaktır.

Sayıştay Denetimi: Sayıştay Denetimi kapsamında Ajansa devam eden çalışmalar, Sayıştay tarafından yayımlanmış bulunan Düzenlilik Denetimi Rehberinin 10/04/2011 tarihli versiyonu kapsamında yürütülmektedir. 2022 yılında gerçekleştirilen Sayıştay denetimi kapsamında hazırlanan rapor kapsamında gerekli düzenleme ve işlemler yapılarak 2026 yılında olası bir denetime hazır olmak açısından gerekli faaliyetler yürütülecektir.

3. Bilişim Teknolojileri Altyapısının Geliştirilmesi

Kalkınma Ajansları Personelinin Performansının Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi Sistemi (KAPS): Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, Kalkınma Ajansları ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Savunma Sanayii Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü (TÜBİTAK SAGE) arasında imzalanan protokol çerçevesinde, kalkınma ajanslarında çalıştırılan personelin performansının ölçülmesi ve değerlendirilmesine ilişkin Yetkinlik ve Hedef Bazlı Performans Ölçme ve Değerlendirme Sistemi kurulmuştur. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda TÜBİTAK SAGE tarafından performans ölçüm ve değerlendirmesine yönelik yazılım geliştirilmiş ve Kalkınma Ajanslarının kullanımına sunulmuştur.

Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS): TÜBİTAK teknik desteğiyle uygulamaya konulan Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS), Bakanlık tarafından güncellenerek geliştirilmektedir. Ajansın vermiş olduğu mali desteklerin yönetimi bu sistem üzerinden gerçekleştirilmektedir. Hali hazırda “Online Başvuru” ve “Değerlendirme” modülleri ile “İzleme ve Değerlendirme” modülü uygulanan ve başlayacak olan güdümlü projeler ile önceki mali destek programları kapsamında izlemesi devam eden projeler için kullanılmaya devam edilecektir. KAYS üzerinden Ajansın faaliyet ve tüm işlemlerine ilişkin kayıtlar yapılabilmekte ve ödeme evrakları düzenlenebilmektedir. “Bütçe Muhasebe” ve “İnsan Kaynakları” modüllerinin kullanımına aktif olarak devam edilerek kullanım için hazırlanacak yeni modüller konusunda gelişmeler takip edilecektir.

İnternet Uygulamaları: Ajans faaliyetlerinin ve Ajans ile ilgili diğer hususların güncel olarak yayınlanarak kamuoyunun zamanında doğru olarak bilgilendirilmesini sağlayan (www.dika.org.tr) internet sitesinin aktif kullanımına devam edilecektir. Bununla birlikte bölge illerinin yatırım ortamını tanıtan YDO'ların web sayfası iyileştirme ve tasarım çalışmaları devam edecektir. YDO'ların kullanımında olan internet sayfalarına aşağıdaki adreslerden erişim sağlanmaktadır.

- <https://www.dika.org.tr/mardin>
- <https://www.dika.org.tr/batman>
- <https://www.dika.org.tr/siirt>
- <https://www.dika.org.tr/sirnak>

Ajansın yürüttüğü faaliyetlerin, işlerin, verdiği mali desteklerin, uygulanan projelerin, organize edilen çalıştay, konferans ve toplantıların sosyal medya üzerinden paydaşların bilgisine sunularak görünürlük ve bilinirliğin sağlanması için sosyal medya hesapları açılmıştır. Ajansın katkı ve katılımıyla yapılan çalışmalar aşağıda yer alan sosyal medya hesapları üzerinden takip edilebilmektedir.

- <https://twitter.com/tcdicleka/>
- <https://www.instagram.com/tcdicleka/>
- <https://www.facebook.com/tcdicleka/>
- <https://www.youtube.com/c/tcdicleka>
- <https://www.linkedin.com/company/tcdicleka>
- <https://sosyal.teknofest.app/@tcdicleka>

Yazılımlar: Ajansımızda Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) kullanılmakta olup programın kesintisiz kullanımını sağlamak üzere bakım/onarım işi yıllık olarak yaptırılmaktadır.

Ajansın bilgi işlem altyapısının bir kısmı 2023 yılında Bakanlık sistemlerine entegre edilerek teknik altyapının güçlendirilmesi sağlanmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısının ihtiyaç duyduğu yenileme ve güncellemeler kapsamında gerekli olan yeni yazılım ve donanımlar ile bunların bakım ve onarımı için gereksinim duyulacak hizmet alımları 2026 yılında gerçekleştirilmeye devam edilecektir.

Mevcut bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısını geliştirerek daha etkin bir şekilde kullanabilmek için Ajans tarafından 2026 yılında aşağıdaki yazılım/programların alınmasına devam edilecektir.

Tablo 72. 2026 Yılında Alınması Planlanan Yazılım ve Donanım Hizmetleri

Sıra	Bilişim Araç-Gereç ve Yazılım/Program Temini	Periyot
1	EBYS Bakım/Teknik Destek	Yıllık
2	İnternet Sitesi Bakım/Teknik destek (İnternet sitesi- Network-güvenlik duvarı-santral hizmetleri)	Yıllık
3	Anti virüs yazılımı	Yıllık
4	Yedekleme yazılımı	Yıllık
5	Personel Devam Kontrol Sistemi (PDKS) Teknik Destek	Yıllık
6	Yangın Alarm Sistemi Teknik Destek	Yıllık
7	Güvenlik Kamera Sistemi Teknik Destek	Yıllık
8	Merkez ve YDO'larda kullanılan fotokopi ve yazıcı cihazlarının bakım-onarım ve satın alımı	Yıllık

Bilgisayarlar (İstemci ve Sunucu) ve Diğer Donanımlar: Yeni personel alımı ve diğer ihtiyaçlara bağlı olarak Ajans'ta oluşacak masaüstü ve dizüstü bilgisayar gereksinimleri karşılanacaktır. 2026 yılında yeni personelin istihdamı olanak dahilinde olup yeni bilgisayar, monitör ve çevre birimleri alımı yapılacaktır. Ayrıca Ajansın ihtiyaçlarına uygun olarak; yazıcı, tarayıcı, fotokopi cihazları, sunum cihazları ve taşınabilir diskler gibi ek donanım gereksinimleri karşılanacaktır. İhtiyaca bağlı olarak mevcut sunucuların donanımlarının yenilenmesi, yazılımlarının güncellenmesi, disk ve bellek kapasitesinin artırılıp daha fazla veri saklanması ve bu verilere daha kısa sürede erişilebilmesi sağlanacaktır.

Bakım Hizmetleri: Ajans bünyesinde mevcut bilgi iletişim teknolojileri altyapısının sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla bakım ve onarım çalışmaları yapılacak ve gerekli hizmet alımları yapılacaktır. Sunucu yedekleme ve acil durumlar için yedekleme/yedek alma yazılımlarının temin edilmesi öngörülmektedir.

Ajansımız mail sunucusu, Bakanlık tarafından kurulan kalkınma ajansları ortak mail sunucuna taşınmıştır. Ajans veri tabanı, kullanıcılar, bilgisayarlar, mekânlar, yazıcılar gibi organizasyonun tüm bilgilerinin bulunduğu ağ dizin hizmet sunucusu (Active directory), uygulama sunucusu (EBYS, PDKS Meyer, vb.) ve ortak doküman sunucusu Qnap (Nusaybin) kullanımı devam etmektedir.

Kalkınma Ajansları Dijital Platformu (www.ka.gov.tr):Tüm ajansların basın, duyuru, haber, tematik çalışma, proje, faaliyet ve gerçekleştirmeyi planladıkları çalışmaların tek bir dijital platform ortamında yayınlanması için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA) iş birliğinde kalkınma ajansları dijital platformu oluşturulmuştur. Kurulan www.ka.gov.tr adlı internet sitesi ile kalkınma ajanslarının yapmış oldukları faaliyetlerle ilgili olarak kamuoyunun tek portal üzerinden bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. Ajanslar tarafından yapılan faaliyetler, hazırlanan raporlar, desteklenen projeler, yazılan haberler, açıklanan duyurular ve benzeri tüm etkinliklerin anılan site üzerinden paydaşlara ulaştırılması sağlanarak kalkınma ajanslarının görünürlüğü gerçekleştirilecektir.

4. Yardımcı Hizmetler ve Diğer Alımlar

Yardımcı Hizmetler: Yardımcı hizmetler, hizmet alımı yolu ile gerçekleştirilen giderler ile iletişim giderlerini kapsamaktadır. Hizmet alımı yolu ile gerçekleştirilen giderler; Ajansı hizmet binasının bakım, onarım ve Ajans araçlarının muayene giderleri, trafik sigortaları, bilgi işlem programları gibi hizmetleri kapsamaktadır. İletişim giderleri telefon, internet, kargo, kurye, posta ve diğer gönderim işlemlerini içermektedir. Bunun yanı sıra vekâlet ve noter ücretleri, banka masrafları, ihale ilan bedelleri, sözleşmelerden kaynaklanan vergi giderleri vb. giderler de söz konusu olabilecektir.

Yıl içerisindeki idari işler kapsamında gerçekleştirilecek ulaşım, konaklama, yatırım destek ofisleri ziyaretleri, arşiv ve depo kontrolleri, bölge dışı ajans toplantıları, diğer görevlendirmelerle ilgili harcırahlar, kanunen zorunlu harçlar, mahkeme, sigorta, muhtasar ve KDV beyannameleri harç giderleri karşılanacaktır.

Kira Bedelleri: Ajansımız Batman, Siirt ve Şırnak YDO'ları için ödenecek kira ücretleri, Ajans binasının kurulu bulunduğu arazi için Milli Emlak Müdürlüğüne ödenecek irtifak hakkı bedeli ve Ajans tarafından kiralanan araçlar için ödenecek kira ücretleri bu kalemden karşılanacaktır. Ajans envanterinde bulunan ve kiralanan araçların listesi aşağıda verilmiştir.

Tablo 73. Ajansın Ulaşım Araçları

Adet	Araç Tipi	Edinim Şekli	Kullanım Yeri
1	Binek Araç	Kiralama	Ajans Merkezi
1	Binek Araç	Resmi	Batman Ofis
1	Binek Araç	Resmi	Şırnak Ofis
1	Minibüs	Resmi	Ajans Merkezi
1	Hafif Ticari	Resmi	Siirt Ofis

Demirbaş, Ofis Ekipmanı, Tüketim Malzemesi ile Taşınır Alımı: Genel sarf malzemeleri, temizlik malzemeleri ile birlikte Ajans ana hizmet binası ve yatırım destek ofisleri için gerekli olan her türlü ofis ekipmanı, araç gerecin alımı yapılacaktır. Ajans hizmetlerinde kullanmak üzere alınan ve kiralanan taşıtlar ile mevcut hizmet binasının kalorifer sistemi için akaryakıt alımı gerçekleştirilecektir.

iv. Tanıtım Faaliyetleri

1. Tanıtım Dokümanlarının Hazırlanması

Ajans program, proje ve faaliyetlerinin görünürlüğü ve bilinirliğinin artırılması amacıyla, Ajans tarafından içerikler hazırlanarak çeşitli tanıtım materyalleri hazırlanmaktadır. Dokümanların güncelliği açısından bu çalışmalar belirli sürelerde yenilenmektedir. Gerek Ajans ve Bölge'nin görünürlüğünün artırılması gerekse Bölge'nin yatırım ortamının tanıtılması amacıyla 2026 yılı içerisinde çeşitli içerikler hazırlanarak ilgili paydaşlarla paylaşılacaktır. E-bülten, broşür, kitapçık, katalog, başvuru rehberi vb. şeklinde oluşturulacak yayınlar için tasarım hizmetleri alınacak; hazırlanan içeriklerin fiziksel dağıtımı gerektiğinde basım işi hizmet alımı yapılacaktır.

Tablo 74. Tanıtım Dokümanlarının Hazırlanması

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Tanıtım Dokümanlarının Hazırlanması	KKB	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	500.000

2. Proje, Program ve Faaliyet Tanıtım Toplantıları

Ajans program, proje ve faaliyetlerinin bölgesel ve ulusal düzeyde tanıtımı; paydaşlarca benimsenmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla tanıtım toplantıları organize edilecektir. Proje teklif çağrılarının ilanından sonra, potansiyel başvuru sahiplerinin teklif çağrısı ile ilgili olarak bilgilendirilmeleri ve istenilen şekilde projelerin Ajansa sunulmasını sağlamak üzere bilgilendirme ve eğitim toplantıları gerçekleştirilecektir. Proje teklif çağrıları ile ilgili yapılacak bilgilendirme ve eğitim toplantıları öncesinde toplantı ve eğitimlerin kamuoyuna duyurulması için kullanılacak iletişim araçları belirlenerek bir iletişim planı hazırlanacak, hazırlanan iletişim planı çerçevesinde proje teklif çağrılarının kapsamı ve başvuru süreçleri konusunda tanıtımlar yapılacaktır.

Tablo 75. Proje, Program ve Faaliyet Tanıtım Toplantıları

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Proje, Program ve Faaliyet Tanıtım Toplantıları	KKB	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	250.000

3. Basın ve Halkla İlişkiler Çalışmaları

Kamuoyunun bilgi edinme hakkının temini ile paydaşların Ajans çalışmalarına katılımının sağlanması amacıyla kurumsal tanıtım, bilgilendirme, haber ve duyuru faaliyetleri bir iletişim stratejisi ve planı çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Ayrıca kurumsal iletişim çalışmalarında Ajansın misyonunun, görevlerinin, yetkilerinin ve TRC3 bölgesinin kalkınmasındaki katkılarının somutlaştırılması hedeflenmektedir. Ajans program, proje ve faaliyetleri ile ilgili yapılan toplantılar, gerçekleştirilen eğitimler haberleştirilecektir. Ajansın sosyal medyada görünürlüğünün artırılması için tüm etkinlikler sosyal medya hesaplarından paylaşılacaktır.

Tablo 76. Basın ve Halkla İlişkiler Çalışmaları

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Basın ve Halkla İlişkiler Çalışmaları	KKB	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	500.000

4. Temsil ve Tanıtım Faaliyetleri

Ajans Yönetim Kurulu ve Genel Sekreteri'nin kurumu temsili, tören (ulusal, resmi ve dini bayramlar, kurtuluş günleri, anma günleri, tarihi günler, temel atma törenleri, açılış törenleri ve festivaller kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler), ödüllendirme (illerde/ilçelerde ekonomi, kültür, bilim, teknoloji, spor, sanat, eğitim alanlarında ulusal veya uluslararası düzeyde başarılı çalışmalar yapanların teşvik edilmesi, ödüllendirilmesine yönelik giderler) protokol hizmetleri (Devlet protokolünde yer alanların yapacakları ziyaretler ile merkezi idare ve diğer illerde protokole dahil kişilerin yapacakları çalışmalar sebebiyle konaklama dâhil yapılan giderler) ilgili usul ve esaslar çerçevesinde yürütülecektir.

Tablo 77. Temsil ve Tanıtım Faaliyetleri

Faaliyet	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Temsil ve Tanıtım Faaliyetleri	KKB	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	400.000

d. Çıktı Hedefleri

Kurumsal Gelişim kapsamında 2026 yılında yapılacak faaliyetlere ilişkin çıktı göstergeleri aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir.

Tablo 78. Kurumsal Gelişim Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Mevcut Durum	2026 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama kaynağı
Araştırma, Analiz ve Programlama	Hazırlanan Program Sonrası değerlendirme raporu sayısı	3	4	Adet	Faaliyet Raporu
	Toplam değerlendirmesi tamamlanan mali destek programı sayısı	12	13	Adet	Faaliyet Raporu
İş birliği ve Koordinasyon	Düzenlenen YK toplantı sayısı	5	6	Adet	Faaliyet Raporu
Kapasite Geliştirme	Personele verilen eğitim sayısı	7	6	Adet	Faaliyet Raporu
	Eğitim alan personel sayısı	36	49	Kişi	Faaliyet Raporu
	Uzman Personel sayısı	15	18	Kişi	Faaliyet Raporu
	Bilişim altyapısının geliştirilmesi için alınan hizmet sayısı	4	5	Adet	Faaliyet Raporu

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Mevcut Durum	2026 Yılı Hedefi	Birim	Doğrulama kaynağı
	İç kontrol grubu eylem planı toplantı sayısı	1	1	Adet	Toplantı Tutanaqları
Tanıtım ve Yatırım Destek	Hazırlanan tanıtım dokümanı sayısı	0	4	Adet	Faaliyet Raporu
	Yayınlanan haber sayısı	27	30	Adet	Faaliyet Raporu
	Yayınlanan duyuru sayısı	23	25	Adet	Faaliyet Raporu
	Yayınlanan ilan sayısı	5	5	Adet	Faaliyet Raporu

4. Yerel Kalkınma Fırsatları

1. Teknik Destek Programı

a. Amaç: Program kapsamında Tarım, Turizm ve YOİG SOP ile yerel kalkınma fırsatları kapsamında belirlenen amaçlar doğrultusunda, Program öncelikleri ile uyumlu faaliyet gösteren kurumların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nda yer alan Teknik Destek başlığı gereğince çalışma gerçekleştirilecektir. Bölge paydaşlarının bölge kalkınmasına katkı sağlayan kritik konularda kurumsal kapasitelerinin artırılmasını sağlamaya yönelik eğitim verme, program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama, geçici uzman personel görevlendirme, danışmanlık sağlama, lobi faaliyetleri uluslararası ilişkiler kurma gibi teknik faaliyetlere verilen destektir.

c. Çıktı Hedefleri:

Tablo 79. Teknik Destek Programı Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Mevcut Durum (2025)	Hedef (2026)	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Teknik destekten faydalanan kurum sayısı	8	10	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	Teknik destek kapsamında eğitim alan kişi sayısı	165	200	Kişi	Ajans Faaliyet Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle teknik destek yıl boyunca açık kalacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği ve Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu'nda belirtilen mevzuat çerçevesinde program tasarımı izleme ve değerlendirme faaliyetleri yürütülecektir.

Tablo 80. Teknik Destek Programı Faaliyet İçeriği

Proje Adı	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Teknik Destek Programı	PYB-IDB	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	5.000.000

2. Fizibilite Desteği Programı

a. Amaç: TRC3 bölgesinin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanmasına, Bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine ve Bölge'nin yenilik ve girişimcilik

kapasitesinin geliştirilmesine yönelik olarak Tarım, Turizm ve YOİG SOP ile yerel kalkınma fırsatları kapsamında fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek sağlanmasıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Ajans Destek Yönetim Kılavuzu'nda yer alan Fizibilite Desteği başlığı gereğince çalışma gerçekleştirilecektir. Program ile TRC3 bölgesinin kalkınmasına ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, Bölge'nin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik Ajansın plan, program ve stratejik öncelikleri ile uyumlu, kısa/orta vadede yatırıma dönüştürülebilecek nitelikteki fizibilite çalışmaları desteklenecektir.

c. Çıktı Hedefleri:

Tablo 81. Fizibilite Desteği Programı Çıktı Göstergeleri

Gösterge Türü	Gösterge Adı	Mevcut Durum (2025)	Hedef (2026)	Birim	Doğrulama Kaynağı
Çıktı	Fizibilite Desteğinden faydalanan kurum sayısı	2	4	Adet	Program Raporu
	Fizibilite Desteği kapsamında hazırlatılan fizibilite sayısı	2	4	Kişi	Program Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon: Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle fizibilite desteği yıl boyunca açık kalacaktır.

e. İzleme ve Değerlendirme: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği ve Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu'nda belirtilen mevzuat çerçevesinde program tasarımı ve izleme ve değerlendirme faaliyetleri yürütülecektir.

Tablo 82. Fizibilite Desteği Programı Faaliyet İçeriği

Proje Adı	Sorumlu Birim	İş Birliği	Zaman Planı	Uygulama Yeri	Bütçe (₺)
Fizibilite Desteği Programı	PYB-IDB	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	Yıl boyunca	TRC3	10.000.000

3. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP)

a. Amaç: Toplumun dezavantajlı kesimlerinin sosyal ve ekonomik hayata katılımını sağlamak, üretkenlik ve yeteneklerinin gelişimini desteklemek amacıyla program yürütülmektedir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: 10/07/2018 tarihli ve 1 no'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin 385 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (h) ve (i) bentleri ile 394'üncü maddesine dayanılarak program uygulanmaktadır. Ajanslar tarafından hazırlanan il bazlı sosyal analiz çalışmaları ve Bakanlık tarafından hazırlanan sosyoekonomik gelişmişlik endeksi çalışmalarındaki veriler incelendiğinde TRC3 Bölge illeri sosyoekonomik gelişmişlik seviyelerinin ülke ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Bu durumdan dolayı özellikle TRC3 bölgesi il ve ilçelerinde olmak üzere toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha aktif şekilde katılmasının sağlanması, istihdam edilebilirliğin artırılması, sosyal içerme, sosyal girişimcilik ve yenilikçiliğin desteklenmesi ve sosyal sorumluluk uygulamalarının yaygınlaştırılması yüksek önem arz etmektedir.

Tablo 83. Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Proje ve Faaliyet Alanı	Gösterge Adı	Mevcut Durum	Hedef (2026)	Birim	Doğrulama kaynağı
Çıktı	SOGEP kapsamında geliştirilen proje sayısı	2	9	Adet	Proje Başvuru Formları
	SOGEP kapsamında sözleşmeye bağlanan proje sayısı	2	4	Adet	Ajans Faaliyet Raporu
	SOGEP kapsamında uygulaması biten proje sayısı	1	4	Adet	Ajans Faaliyet Raporu

TRC3 Bölgesi'nde YKF ile ilişkili olan ve Bakanlık desteği ile devam eden SOGEP projeleri tablodaki gibidir.

Tablo 84. YKF ile İlgili Devam Eden SOGEP Projeleri

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	2026 Bütçesi (₺)
CNC Kullanımı ve Kaynak Uygulama Eğitimi için Sanal Ortam Atölyesi Projesi	Batman	Batman Üniversitesi	2.644.246,80
Sosyal Girişimcilik ve İnovasyon Merkezi Projesi	Batman	Batman İl Millî Eğitim Müdürlüğü	₺4.042.500
Gelenekten Geleceğe Beyaz Altın Madeni: Kozluk'ta Organik Kaya Tuzunun Üretimi ve İnovasyonu Projesi	Batman	Sınırlı Sorumlu Hazo Kadın Girişimi Üretim Ve İşletme Kooperatifi	₺1.956.150

TRC3 Bölgesi'nde YKF ile ilişkili olan 2026 Yılı SOGEP Programı kapsamında geliştirilecek projelere ilişkin tahmini bütçe planlaması aşağıda yer alan tablodaki gibidir.

Tablo 85. YKF ile İlgili 2025 Yılında Yürütülen SOGEP Projeleri

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	2026 Bütçesi (₺)
2025 Yılı SOGEP Projeleri	TRC3 Bölgesi	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	42.000.000

4. Cazibe Merkezleri Destekleme Programı

a. Amaç: Ülke sathında daha dengeli bir yerleşme düzeninin sağlanması ve göçün kademeli olarak yönlendirilebilmesi için nispeten geri kalmış ve göç veren bölgelerde, bölgesel çekim merkezi niteliğini haiz şehirlerin katma değeri yüksek üretim, ihracat, istihdam, verimlilik, teknoloji ve yenilikçilik kapasitelerinin artırılmasıdır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi: Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP), ülke genelinde daha dengeli bir yerleşme düzeninin sağlanması ve iç göçün kademeli olarak yönlendirilmesi amacıyla 11 ilde uygulanmaktadır. Program, bu illerde üretim altyapısını güçlendirmeyi, yatırım ortamını iyileştirmeyi ve ekonomik çeşitliliği artırmayı hedeflemektedir.

Özel sektör yatırımlarının sınırlı olduğu bölgelerde altyapı eksikliklerinin giderilmesi, yatırımcının kullanımına hazır nitelikli üretim alanlarının oluşturulması ve yerelde istihdamın desteklenmesi temel müdahale gerekçeleridir. CMDP, bölgesel kalkınmanın hızlandırılması, üretim kapasitesinin artırılması ve yatırım çekme potansiyelinin güçlendirilmesi açısından stratejik bir araç olarak uygulanmaktadır.

Tablo 86. YKF ile İlgili Devam Eden CMDP Projeleri

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	2026 Bütçesi (₺)
Mardin OSB Enerji Verimliliği Projesi	Mardin	Mardin Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü	40.000.000
Mardin 2. OSB Enerji Nakil Hattı Projesi	Mardin	Mardin 2. Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü	40.000.000

TRC3 Bölgesi'nde YKF ile ilişkili olan 2026 Yılı CMDP kapsamında geliştirilecek projelere ilişkin tahmini bütçe planlaması aşağıda yer alan tablodaki gibidir.

Tablo 87. YKF ile İlgili 2025 Yılında Yürütülen CMDP Projeleri

Proje Adı	İller	Sorumlu Kuruluş	2026 Bütçesi (₺)
2025 Yılı CMDP Projeleri	Mardin	İlgili kamu kurum ve kuruluşları	15.000.000

5. Sonuç ve Değerlendirme

TRC3 Bölgesi'nde kırsal yerleşim alanları özelinde ekonomik refahın iyileştirilmesinin tarım potansiyelinin daha etkin kullanılabilmesine bağlı olduğu değerlendirilmektedir. Bu sebeple hazırlık çalışmaları sonrasında 2021 yılında yerel tarım ürünlerinde verim ve katma değer artırılmasına yönelik geliştirilen Kırsal SOP süreç içerisinde edinilen deneyim ve ihtiyaç doğrultusunda 2022 yılında revize edilmiştir. Yeni programda ürün özelinde odaklanma yerine tematik odaklanma tercih edilmiş, planlanan faaliyetlerle yerel tarım ürünlerinde verim ve katma değer artırılmasının yanı sıra kırsalda üretici örgütleri ve aile işletmelerinin kapasitelerinin güçlendirilmesi ve ürünlerin pazarlama imkanlarının geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Mezopotamya Kültür Turizminin Geliştirilmesi, Tanıtım ve Markalaşma SOP'u 2020 yılından itibaren Ajansımız, Karacadağ KA, İpekyolu KA ve GAP BKİ iş birliğinde yürütülmektedir. 2020 yılında gerçekleştirilen tanıtım programları ile (infleuncer, turizm acenteleri ve gazeteci ve dergi editörlerine yönelik gerçekleştirilen programlar), 2021 yılında Mezopotamya Markası Lansman toplantısı ile Bölge'nin özellikle uluslararası alanda tanınırlığı artmıştır. Bölge'nin iç pazar talebi oldukça yüksek olduğu için 2022 yılında gerçekleştirilen tanıtım ve destek faaliyetleri ağırlıklı olarak yurtdışı pazarı göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Bu doğrultuda gerçekleştirilecek olan faaliyetlerle birlikte orta ve uzun vadede bölgeye gelecek olan yabancı turist sayısının artacağı ön görülmektedir. Diğer taraftan araştırma, analiz ve programlama, iş birliği ve koordinasyon, kapasite geliştirme, proje geliştirme faaliyetleri ve ajans destekleri ile Bölge'nin farklı turizm alanlarında potansiyelinin ortaya çıkarılması; bunun yanında turizm sektöründe ortaya çıkan sorunlara çözüm bulunmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Gerçekleştirilecek olan bu çalışmalarla birlikte Bölge'nin turizm sektöründen daha fazla pay alması hedeflenmektedir.

Bölge imalat sanayinde devam eden ihtiyaçlar, imalat sanayinin istihdam ve ihracat kapasitesi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından uygulanan Cazibe Merkezlerinin Desteklenmesi Programı'nın kurgusu, 2020-2023 dönemleri için yine Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 'Kaynak Verimliliği' ve 'Genç İstihdamı'nın Ajanslar ve Bölge Kalkınma İdareleri için çalışma temaları olarak belirlenmiş olması son olarak da yine tekstil sektöründe istihdamın artırılmasına yönelik tasarlanan Çalışan ve Üreten Gençler Programı hayata geçirilmiştir. Tüm bu çalışmaları daha bütüncül ve sistemleri olarak yürütmek için İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi SOP (RİGE SOP)" Sonuç Odaklı Programı tasarlanmıştır. Program kapsamında hem yatırım ortamının hem de girişimcilik ekosistemin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. 2025 yılında ise program revize edilerek Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Girişimcilik Sonuç Odaklı Programı (YOİG SOP)" olarak kurgulanmıştır. 2026 yılında yeni program ile birlikte hem yatırım ortamının iyileştirilmesi hem de girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

2026 Yılı Çalışma Programında "Yerel Tarım Ürünlerinde Verim ve Katma Değerin Artırılması (Tarım SOP)" revize edilerek bölge içi gelişmişlik farkı ve göçün azaltılması odağında, sürdürülebilir üretim ve gelir modeline sahip ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi yoluyla kırsalda refahın iyileştirilmesi amacıyla "Kırsal Ekonominin Güçlendirilmesi SOP (Kırsal SOP)" olarak değiştirilmiştir. Bununla birlikte "İmalat Sanayide Rekabet İkliminin Geliştirilmesi SOP (RİGE SOP)" ise TRC3 Bölgesinde girişimciliği ve yatırım ortamını iyileştirmek suretiyle bölgesel rekabet gücünün geliştirilmesi amacıyla "Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ve Girişimcilik Sonuç Odaklı Programı (YOİG SOP)" olarak değiştirilmiştir.

6. Ekler

EK-B Ön Fizibilite Konusu Proje Önerileri Listesi

Ek-C Yurtdışı Fuarlar ve Çalışma Ziyaretleri Tablosu

Ek-D Düzenlenecek Etkinlikler Tablosu

Ek-E Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar Tablosu

Ek-F Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları Tablosu